

BIBLIOTEKA MIEJSKA
m Radomia

PRZEGLĄD PEDAGOGICZNY

T Y G O D N I K

ORGAN TOW. NAUCZYCIELI SZKÓŁ ŚREDNICH I WYŻSZYCH
T. N. S. W.

POD REDAKCJĄ HENRYKA GALLEGÓ

Nr. 9 — 10

Warszawa, 12 marca 1932 r.

R. LI (16)

SPRAWOZDANIE TOWARZYSTWA NAUCZYCIELI SZKÓŁ ŚREDNICH I WYŻSZYCH (T. N. S. W.)

ZA ROK

1931/32

BIBLIOTEKA MIEJSKA
m Radomia

COMPTES - RENDUS

DE LA T. N. S. W.

POUR L'ANNÉE

1931/32

XII Doroczne Walne Zgromadzenie T. N. S. W.

odbędzie się w Warszawie w dniach 1, 2 i 3 kwietnia b. r.

Dnia 1 kwietnia w piątek o godz. 4 popoł. odbędą się w lokalu T. N. S. W. (Bracka 18) Walne Zgromadzenia Sekcyj Autonomicznych:

- 1) Nauczycieli Szkół Zawodowych.
- 2) Zakładów Kształcenia Nauczycieli.

Porządek obrad:

1. Protokół Walnego Zgromadzenia w Katowicach.
2. Kształcenie nauczycieli wobec nowej ustawy o ustroju szkolnym (referat i dyskusja).
3. Sprawozdanie z czynności Prezydium Głównego i Sekcyj oraz redakcji organu Sekcji.
4. Wybór nowego Prezydium Głównego.
5. Wnioski.
- 3) Nauczycieli Wychowania Fizycznego.

Uwaga. W Walnych Zgromadzeniach Sekcyj Autonomicznych biorą udział delegaci poszczególnych Sekcyj przy Kołach w stosunku: 1 delegat na 10 członków Sekcji; z miejscowości, gdzie niema zorganizowanych Sekcyj Autonomicznych, delegaci gron nauczycielskich seminarjów i szkół zawodowych, upoważnieni przez Zarząd odnośnego Koła T. N. S. W., bądź też nauczyciele wychowania fizycznego, upoważnieni przez Zarządy Kół T. N. S. W. Wszyscy delegaci winni być zaopatrzeni w piśmienne upoważnienia, wydane przez Zarządy Sekcyj Autonomicznych lub Zarządy Kół T. N. S. W.

Dnia 2 kwietnia w sobotę pierwszy dzień obrad Walnego Zgromadzenia T. N. S. W.

O godz. 9 rano uroczyste nabożeństwo.

O godz. 10 obrady Walnego Zgromadzenia (miejsce obrad zostanie podane później).

Porządek obrad:

1. Otwarcie Walnego Zgromadzenia przez Prezesa T. N. S. W.
2. Przemówienia reprezentacyjne.
3. Referat Profesora Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, b. Prezesa Rady Ministrów, Władysława Grabskiego, p. t. „Zadania wychowawcze szkoły w związku z powszechnym kryzysem gospodarczym”.

4. Dyskusja.

O godz. 2 przerwa obiadowa.

Posiedzenie popołudniowe o godz. 4-ej.

5. Referat o ustawie o ustroju szkolnictwa (nazwisko referenta będzie podane później).

6. Dyskusja.

7. Protokół XI Walnego Zgromadzenia T. N. S. W. w Katowicach w dniach 9 i 10 kwietnia 1931 r. (skrót protokołu ogłoszony drukiem w numerze 15—16 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 16 maja 1931 r.).

8. Sprawozdania uzupełniające:

- a) Sekretarza Generalnego Zarządu Głównego.
- b) Skarbnika Zarządu Głównego.
- c) Głównej Komisji Rewizyjnej.

(Dalszy ciąg na stronie 3-ej okładki).

O godz. 9 wieczorem zebranie towarzyskie w lokalu Warszawskiego Koła T. N. S. W.

Dnia 3 kwietnia w niedzielę drugi dzień obrad Walnego Zgromadzenia.

9. O godz. 9-ej rano obrady Komisyj:

a) do spraw szkolnictwa średniego państwowego;

b) do spraw szkolnictwa średniego komunalnego;

c) do spraw szkolnictwa średniego prywatnego;

d) skarbowej i samopomocy koleżeńskej;

e) wyborczej (Matki) — na podstawie regulaminu, ogłoszonego w numerze 6-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 20 lutego b. r., str. 154.

f) wnioskowej, w skład której wchodzi prezydja wszystkich wymienionych komisyj; początek obrad komisji wnioskowej o godz. 1-ej w południe.

W komisjach odbędzie się dyskusja szczegółowa nad sprawozdaniem Zarządu Głównego.

O godz. 4-ej popołudniu posiedzenie plenarne.

10. Dyskusja ogólna nad sprawozdaniem Zarządu Głównego.

11. Sprawozdania Komisyj Walnego Zgromadzenia i Sekcyj Autonomicznych.

12. Wybory uzupełniające do Zarządu Głównego, wybory Głównej Komisji Rozjemczej i Głównej Komisji Rewizyjnej.

13. Zamknięcie obrad Walnego Zgromadzenia.

Uwaga. W Walnem Zgromadzeniu biorą udział z głosem decydującym:

a) członkowie honorowi Towarzystwa;

b) członkowie Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównej Komisji Rozjemczej, przewodniczący Zarządów Okręgowych lub ich zastępcy;

c) delegaci Kół, wybrani przez Walne Zgromadzenia Kół w stosunku 1:25 członków; Koła, mające mniej, niż 25 członków, wybierają 1 delegata; delegaci winni być zaopatrzeni w listy uwierzytelniające Zarządów Kół.

Zarządy Kół winny przesać do dnia 25 marca do Zarządu Głównego w Warszawie, ul. Bracka 18, imienne listy delegatów celem wcześniejszego przygotowania dla nich kart uczestnictwa w Walnem Zgromadzeniu.

Uczestnicy Walnego Zgromadzenia, delegaci Kół, otrzymają imienne karty uczestnictwa w Biurze Kwaterunkowem Walnego Zgromadzenia w lokalu T. N. S. W., bądź też przy wejściu na salę obrad. Na kartach tych będą podane wszelkie informacje, dotyczące Walnego Zgromadzenia.

Imienne zgłoszenia na kwatery Koła nadsyłają do biura Zarządu Głównego do dnia 25 marca. Kwatery będą zbiorowe w internatach lub pojedyncze w hotelach. W zgłoszeniu należy zaznaczyć, o jaką kwaterę chodzi. Cena za kwatery zostanie podana w następnym numerze, jak również informacje, dotyczące tanich śniadań, obiadów i kolacyj.

Biuro Walnego Zgromadzenia czynne będzie w lokalu T. N. S. W. we czwartek 31 marca od godz. 5 — 10 wieczorem, w piątek 1 kwietnia od godz. 10 — 1 przed południem i od 4 — 10 wieczorem, w sobotę 2 kwietnia od godz. 8 — 10 rano — następnie na miejscu obrad Walnego Zgromadzenia.

Przybyli na Zjazd Koledzy zarówno delegaci Kół, jak i ich rodziny, którzy nie mają prawa do 50% zniżki ceny biletów kolejowych, przysługującej etatowym urzędnikom państwowym, otrzymają w Biurze Kwaterunkowem Walnego Zgromadzenia blankiety, uprawniające do nabycia w drodze powrotnej biletu kolejowego ze zniżką.

KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W.

WARSZAWA

L W Ó W

ul. Nowy - Świat 59.
Tel. 223-65.

ul. Czarnieckiego 12.
Tel. 30-52.

NOWOŚCI WYDAWNICZE!

Dr. M. JEŻEWSKI

NAUCZANIE FIZYKI

Podręcznik metodyczny dla nauczycieli szkół średnich i niższych.

Cena zł. 12 —.

SKALA INTELIGENCJI BINETA-TERMANA

w oprac. Prof. S. Baleya.

Cz. I — Tekst. Cz. II — 28 tablic.

Cena obu części zł. 7.—.

WYCHOWANIE I NAUCZANIE

Przewodnik po wydawnictwach Pedagog. i Dydaktycznych
w opr. Dr. J. PIĄTKA i Dr. K. SOŚNICKIEGO.

Cena 5.40.

LONGIMETR

czyli kalka do mierzenia długości linii krzywych

Skonstr. prof. H. Steinhaus

Niezbędna pomoc szkolna przy nauczaniu geografii i arytmetyki, nadająca się do użytku zarówno w klasach niższych jak i wyższych.

Cena gr. 30.

NANKE — SEMKOWICZ

ATLAS HISTORYCZNY CZ. II.

Obejmujący 19 mapek już został wydany w całości. Poszczególne mapki
w cenie 90 gr. 1 zł. i 1 zł. 20 gr.

M. ZIEMNOWICZ

RODZINA A WYCHOWANIE PAŃSTWOWE

Cena zł. 1.50.

WYPOŻYCZALNIA PEDAGOGICZNA

przy Księgarni Książnicy-Atlasu T. N. S. W. w Warszawie Nowy Świat 59
zawiera ponad 1000 dzieł treści pedagogiczno-wychowawczej.

Abonament miesięczny zł. 2.50.

Kaucja zł. 5.—.

Redaktor i Wydawca: Henryk Galle.

Nakładem Zarządu Głównego T. N. S. W.

Adres Redakcji i Administracji — Warszawa, Bracka 18.

Drukarnia Zakładów Wydawniczych M. Arct, Sp. Akc. w Warszawie, Czerniakowska 225.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

SPRAWOZDANIE ROCZNE
ZARZĄDU GŁÓWNEGO
T. N. S. W.

Z A R O K

1931/32

WARSZAWA — 1932

DRUKARNIA ZAKŁADÓW WYDAWNICZYCH
M. ARCT, SP. AKC. W WARSZAWIE
CZERNIAKOWSKA 225

I. W s t ę p.

Zamieszczone poniżej sprawozdanie roczne Zarządu Głównego T. N. S. W. obejmuje w części, dotyczącej działalności Zarządu Głównego, okres czasu od 10 kwietnia 1931 r., t. j. od Walnego Zgromadzenia T. N. S. W. w Katowicach, do 29 lutego 1932 r., a więc okres 10½ miesięcy. Poprzednie sprawozdanie roczne Zarządu Głównego, ogłoszone w numerze 12-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 28 marca 1931 r., zamknięte zostało w części, dotyczącej działalności Zarządu Głównego, datą 10 marca 1931 r.; jednakże za miesięczny okres działalności od wymienionej wyżej daty zamknięcia sprawozdania do dnia Walnego Zgromadzenia Towarzystwa sekretarz generalny przedstawił Walnemu Zgromadzeniu dodatkowe ustne sprawozdanie, za które również Zarząd Główny otrzymał absolutorjum. Treściwy skrót tego dodatkowego sprawozdania zamieszczony został w protokóle Walnego Zgromadzenia T. N. S. W. w Katowicach, ogłoszonym w numerze 15—16 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 16 maja 1931 r.

W części skarbowej sprawozdanie Zarządu Głównego, jak zwykle, obejmuje pełny rok kalendarzowy, t. j. okres czasu od 1 stycznia do 31 grudnia 1931 r.

Przegląd działalności Zarządów Okręgowych i Sekcyj Autonomicznych obejmuje okres czasu od 10 kwietnia 1931 r. do 1 lutego 1932 r.

Tabela statystyczna Kół T. N. S. W. oraz rozdziały, odnoszące się do działalności Kół, obejmują, podobnie jak w latach poprzednich, rok kalendarzowy 1931. Działalność Kół została przedstawiona w sprawozdaniu na podstawie wypełnionych przez Zarządy Kół T. N. S. W. drukowanych kwestionariuszy sprawozdawczych, rozesłanych do Kół wraz z odpowiednim okólnikiem dnia 18 stycznia b. r. z terminem odesłania ich do Zarządu Głównego do dnia 4 lutego. Ponieważ tylko trzecia część Kół odesłała wypełnione kwestionariusze sprawozdawcze w wyznaczonym terminie, sekretarjat generalny do opieszalszych Kół rozesłał ponaglenia, przedłużając termin odsyłania kwestionariuszy do 20 lutego. W tym terminie jednak nie wszystkie Koła T. N. S. W. nadesłały wypełnione kwestionariusze sprawozdawcze. Wobec tego w tabeli statystycznej Kół dane, odnoszące się do liczby członków tych Kół, które nie odesłały w tym prekluzyjnym terminie wypełnionych kwestionariuszy sprawozdawczych, wzięte zostały z kartoteki członków, prowadzonej przez buchalterję Zarządu Głównego.

Sprawozdanie niniejsze opracowane zostało naogół według tego samego schematu, co sprawozdania za lata poprzednie. Jednakże ze względu na kryzys ekonomiczny i wynikającą z niego konieczność poczynienia znacznych oszczędności w wydatkach Zarządu Głównego, co spowodowało zmniejszenie w preliminarzu budżetowym Zarządu Głównego na rok 1932 o 50 procent w porównaniu z rokiem poprzednim sumy, przeznaczonej na druk sprawozdania, zamieszczone poniżej sprawozdanie z działalności T. N. S. W. w roku 1931/32 zostało znacznie skrócone w porównaniu ze sprawozdaniami za lata dawniejsze. W szczególności skróceniu uległ rozdział, dotyczący organizacji pracy w Zarządzie Głównym, ponieważ organizacja tej pracy tylko niewielkimi uległa zmianom w zestawieniu z latami poprzednimi, interesującą się tą sprawą członkowie Towarzystwa mogą sobie potrzebne szczegóły uzupełnić na podstawie dawniejszych sprawozdań. W pozostałych rozdziałach, przedstawiających właściwą działalność Zarządu Głównego w roku sprawozdawczym, ograniczono się do jak najbardziej treściwego podania faktów, szczegółowe ich objaśnienie pozostawiając do dyskusji na Walnem Zgromadzeniu.

W rozdziale, obejmującym działalność Kół T. N. S. W., pominięto całkowicie ustępy, dotyczące sekcji przedmiotowych lub zawodowych w Kołach T. N. S. W., oraz pracy członków T. N. S. W. w innych instytucjach kulturalno-oświatowych, ponieważ praca w tych instytucjach jest indywidualną pracą jednostek i nie wynika naogół z ich przynależności organizacyjnej do T. N. S. W.

Pominięto wreszcie rozdział, dotyczący załatwienia przez Zarząd Główny uchwał, powziętych przez Walne Zgromadzenie Towarzystwa w Katowicach w dniach 9 i 10 kwietnia 1931 r., ponieważ uważny czytelnik znajdzie interesujące go fakty w treści poszczególnych rozdziałów sprawozdania.

II. Skład Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rozjemczej i Głównej Komisji Rewizyjnej.

W okresie sprawozdawczym skład Zarządu Głównego stanowili:

Prezes.

1. *Dr. Wacław Sierpiński*, profesor zwyczajny Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Warszawskiego, wybrany powtórnie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Gdańsku w 1930 r.

Zastępcy Przewodniczącego.

2. *Kwiatkowski Stefan*, nauczyciel gimnazjum państw. im. Tadeusza Czackiego w Warszawie, wybrany ponownie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Warszawie w 1929 r.

3. *Dr. Ryniewicz Antoni*, em. kurator, dyrektor przyw. gimnazjum męskiego im. A. E. Rontalera w Warszawie, wybrany na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Warszawie 1929 r.

Członkowie Zarządu Głównego, wybrani przez Walne Zgromadzenie T. N. S. W.

A. Z Warszawy:

4. *Grabowski Józef*, dyrektor przyw. gimnazjum żeńskiego, założonego przez Zofję Sierpińską, Stowarzyszenia Szkolnego pod wezw. św. Zofji, wybrany ponownie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Katowicach w kwietniu 1931 r.

5. *Iwaszkiewiczowa Zofja*, inspektorka Wydziału Oświaty i Kultury Magistratu m. st. Warszawy, wybrana po raz pierwszy w Warszawie w 1929 r.

6. *Kopczyński Władysław*, nauczyciel szkół średnich prywatnych¹⁾, wybrany ponownie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Gdańsku w 1930 r.

7. *Kornecki Jan*, inspektor szkolny, poseł na Sejm, wybrany ponownie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Gdańsku w 1930 r.

8. *Dr. Krokiewicz Adam*, profesor zwyczajny Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warszawskiego, wybrany po raz pierwszy na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Katowicach w 1931 r.

9. *Dr. Łoziński Emanuel*, dyrektor I Gimnazjum Męskiego im. Generała Sowińskiego Magistratu m. st. Warszawy, wybrany ponownie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Katowicach w 1931 r.

10. *Dr. Mikułowski Tadeusz*, em. wizytator ministerjalny, nauczyciel przyw. gimnazjum męskiego pod wezw. św. Stanisława Kostki, wybrany po raz pierwszy na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Katowicach w 1931 r.

11. *Dr. Pochmarski Bolesław*, profesor II gimnazjum państw. im. św. Jacka w Krakowie, poseł na Sejm, wybrany po raz pierwszy na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Katowicach w 1931 r.

12. *Dr. Sumiński Stanisław*, nauczyciel szkół średnich prywatnych, wybrany ponownie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Katowicach w 1931 r.

13. *Topoliński Włodzimierz*, dyrektor przyw. gimnazjum męskiego pod wezw. św. Kazimierza Towarzystwa Oświatowego „Unja”, wybrany powtórnie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Gdańsku w 1930 r.

B. Z poza Warszawy:

14. *Balicki Antoni Euzebjusz*, profesor Szkoły Ekonomiczno - Handlowej w Krakowie, wybrany po raz pierwszy na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Warszawie w 1929 r.

15. *Dr. Bykowski Jaxa Ludwik*, profesor zwyczajny Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Poznańskiego, wybrany ponownie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Gdańsku w 1930 r.

16. *Degen Słóarska Zofja*, dyrektorka gimnazjum państw. żeńskiego im. Marii Kopnickiej we Włocławku, wybrana ponownie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Warszawie w 1929 r.

¹⁾ Przy nazwiskach nauczycieli szkół średnich prywatnych, uczących w kilku szkołach, nie wymieniono nazwy szkoły, ponieważ nie można oznaczyć, którą szkołę dla danego nauczyciela należy uznać za główną.

17. *Ks. Gałęzowski Piotr*, katecheta gimnazjum państw. im. Tadeusza Kościuszki w Łucku, wybrany po raz pierwszy na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Gdańsku w 1930 r.

18. *Inż. Munkiewicz Janusz*, nauczyciel pryw. gimnazjum Towarzystwa Szkoły Średniej w Piotrkowie Trybunalskim, wybrany po raz pierwszy na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Warszawie w 1929 r.

19. *Wołk-Laniewski Antoni*, profesor państw. gimnazjum humanistycznego w Bydgoszczy, wybrany powtórnie na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Katowicach w 1931 r.

Wyruliści na podstawie artykułu 58 statutu.

20. *Piotr Zygmunt Dąbrowski*, profesor państw. seminarjum nauczycielskiego im. Adama Asnyka we Lwowie, redaktor dwumiesięcznika „Muzeum”, organu naukowego T. N. S. W.

21. *Galle Henryk*, nauczyciel szkół średnich prywatnych, redaktor tygodnika „Przegląd Pedagogiczny”, organu T. N. S. W.

22. *Sierżputowski Tadeusz*, dyrektor Spółki Akcyjnej „Książnica - Atlas, Zjednoczone Zakłady Wydawnicze i Kartograficzne T. N. S. W.”

Wyruliści na podstawie artykułu 55 statutu, przedstawiciele Okręgów i Sekcji Autonomicznych.

23. *Dr. Drabczyk Teodor*, lekarz państw. gimnazjum męskiego im. Adama Mickiewicza w Warszawie, przewodniczący Prezydium Głównego Sekcji Autonomicznej Nauczycieli Wychowania Fizycznego.

24. *Dr. Klemensiewicz Zenon*, profesor III gimnazjum państw. im. Jana Sobieskiego w Krakowie, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, przewodniczący Okręgu Krakowskiego T. N. S. W.

25. *Koszyk Kazimierz*, dyrektor pryw. gimnazjum żeńskiego im. Elizy Orzeszkowej w Łodzi, przewodniczący Okręgu Łódzkiego T. N. S. W.

26. *Dr. Kowaleńko Władysław*, profesor państw. gimnazjum męskiego im. I. Paderewskiego w Poznaniu, przewodniczący Okręgu Poznańskiego T. N. S. W.

27. *Dr. Kuczyński Stefan*, profesor XI gimnazjum państw. im. Śniadeckich we Lwowie, przewodniczący Okręgu Lwowskiego T. N. S. W.

28. *Inż. Łabecki Zygmunt*, profesor Wojewódzkiej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej w Królewskiej Hucie, przewodniczący Prezydium Głównego Sekcji Autonomicznej Nauczycieli Szkół Zawodowych, redaktor miesięcznika T. N. S. W. „Szkołnictwo Zawodowe”.

29. *Mikułski Antoni*, em. dyrektor państw. seminarjum nauczycielskiego w Krakowie, przewodniczący Prezydium Głównego Sekcji Autonomicznej Seminarjów Nauczycielskich, redaktor miesięcznika T. N. S. W. „Pedagogjum”.

30. *Inż. Rożnowski Antoni*, profesor Wojewódzkiej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej w Królewskiej Hucie, przewodniczący Okręgu Śląskiego T. N. S. W.

31. *Świetlicki Stanisław*, dyrektor pryw. gimnazjum męskiego Towarzystwa Szkoły Mazowieckiej w Warszawie, przewodniczący Okręgu Warszawskiego T. N. S. W.

32. *Tazbir Maksymilian*, nauczyciel pryw. gimnazjum męskiego im. Tomasz Niklewskiego w Warszawie, przewodniczący Warszawskiego Koła T. N. S. W.

33. *Zagórski Józef*, profesor państw. gimnazjum męskiego w Toruniu, przewodniczący Okręgu Pomorskiego T. N. S. W.

34. *Zapaśnik Bronisław*, dyrektor państw. gimnazjum męskiego im. Adama Mickiewicza w Wilnie, przewodniczący Okręgu Wileńskiego T. N. S. W.

35. *Dr. Życzynski Henryk*, dyrektor pryw. gimnazjum żeńskiego Heleny Czarnieckiej w Lublinie, profesor Uniwersytetu Lubelskiego, przewodniczący Okręgu Lubelskiego T. N. S. W.

Zastępcy członków Zarządu Głównego.

A. Z Warszawy:

1. *Bogdanowicz Stanisław*, inspektor pryw. gimnazjum męskiego pod wezw. św. Wojciecha.

2. *Ks. Kulesza Józef*, nauczyciel szkół średnich prywatnych.
3. *Niemiec Franciszek*, inspektor Wydziału Kultury i Oświaty Magistratu m. st. Warszawy.
4. *Dr. Paweł Ordyński*, dyrektor prywatnego gimnazjum męskiego Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy.
5. *Dr. Marja Śliwińska-Zarzecka*, dyrektorka Szkoły Pracownic Społecznych Polskiej Macierzy Szkolnej w Warszawie.
- B. Z poza Warszawy:
6. *Dr. Cywiński Stanisław*, em. profesor państw. gimnazjum męskiego im. Króla Zygmunta Augusta w Wilnie, docent Uniwersytetu im. Stefana Batoiego.
7. *Kozanecki Florjan*, nauczyciel gimnazjum polskiego w Gdańsku, następnie wizytator w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego.
8. *Dr. Petyniak-Sanecki Kazimierz*, profesor Wyższej Szkoły dla Handlu Zagranicznego we Lwowie.

Główna Komisja Rozjemcza.

1. *Chelmiński Jarosław*, dyrektor III gimnazjum żeńskiego Magistratu m. st. Warszawy.
 2. *Dowgird Michał*, profesor państw. gimnazjum męskiego im. Króla Władysława IV w Warszawie.
 3. *Gubryniewicz Władysław*, em. naczelnik wydziału Ministerstwa W. R. i O. P., nauczyciel prywatnego gimnazjum męskiego im. Mikołaja Reja, utrzymywanego przez Zbór Ewangelicko-Augsburski w Warszawie.
 4. *Kloss Wacław*, em. dyrektor gimnazjum państw., nauczyciel prywatnego gimnazjum męskiego im. Mikołaja Reja.
 5. *Dr. Reiter Marjan*, em. naczelnik wydziału Ministerstwa W. R. i O. P.
 6. *Dr. Riemer Jan*, em. kurator, profesor Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie.
 7. *Schupp Bronisław*, nauczyciel szkół średnich prywatnych.
 8. *De Tilly Walerja*, nauczycielka szkół średnich prywatnych.
 9. *Walicka Antonina*, przełożona prywatnego gimnazjum żeńskiego.
- Przewodniczącym Głównej Komisji Rozjemczej był *dr. Jan Riemer*.

Główna Komisja Rewizyjna.

1. *Dr. Moycho Stefan*, profesor państw. gimnazjum męskiego im. Adama Mickiewicza w Warszawie.
2. *Piekarski Marek*, em. wizytator, nauczyciel szkół średnich prywatnych w Warszawie.
3. *Szczawiński Zygmunt*, profesor państw. gimnazjum męskiego im. Króla Władysława IV w Warszawie.
4. *Golczewski Kajetan*, profesor VII gimnazjum państw. im. Tadeusza Kościuszki we Lwowie.
5. *Kosiński Eugenjusz*, profesor V państw. gimnazjum im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego we Lwowie.

Zmiany, zaszły w składzie Zarządu Głównego w ciągu okresu sprawozdawczego.

W ciągu okresu sprawozdawczego zaszły w składzie Zarządu Głównego następujące zmiany:

1. W czerwcu u. r. złożyła mandat członka Zarządu Głównego p. *Zofja De-gen Ślósarska* z Włocławka.
2. We wrześniu u. r. złożył z powodu przeniesienia w stan spoczynku przewodnictwo Sekcji Autonomicznej Nauczycieli Wychowania Fizycznego *dr. Teodor Drabczyk* z Warszawy.
3. W myśl artykułu 14 statutu T. N. S. W. utracił prawa członka zwyczajnego, a więc i prawo zasiadania w Zarządzie Towarzystwa, kol. *Florjan Kozanecki* z Gdańska, zastępca członka Zarządu Głównego, z powodu mianowania go wizytatorem w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego.
4. Wybrany zastępcą członka Zarządu Głównego kol. *Zdzisław Wilusz* z Warszawy mandatu nie przyjął.

Przewidziane statutem zmiany w składzie Zarządu Głównego w czasie Walnego Zgromadzenia T. N. S. W. w 1932 r.

Na zasadzie art. 60 statutu Towarzystwa z powodu upływu trzechletniego okresu kadencji, jako wybrani w r. 1929, ustępują na Walnem Zgromadzeniu następujący członkowie Zarządu Głównego:

A. Z Warszawy kol.: *Zofja Iwaszkiewiczowa, Stefan Kwiatkowski, dr. Antoni Ryńiewicz.*

B. Z poza Warszawy kol.: *Antoni Euzebjusz Balicki z Krakowa i inż. Janusz Munkiewicz z Potrkowa.*

Nadto Walne Zgromadzenie będzie musiało dokonać wyboru członka Zarządu Głównego z poza Warszawy na miejsce kol. *Zofji Degen-Słóarskiej z Włocławka*, która złożyła mandat członka Zarządu Głównego.

Ogółem więc Walne Zgromadzenie T. N. S. W. w 1932 r. wybiera 3 członków Zarządu Głównego z Warszawy i 3 członków z Okręgów.

Na podstawie art. 59 statutu ustępują wszyscy zastępcy członków Zarządu Głównego oraz na podstawie art. 70 i 73 statutu wszyscy członkowie Głównej Komisji Rozjemczej i Głównej Komisji Rewizyjnej.

III. Organizacja Pracy w Zarządzie Głównym.

Pełny Zarząd Główny, Wydział i Prezydium.

Pełny Zarząd Główny składał się z prezesa i 12 członków, wybranych przez Walne Zgromadzenie Towarzystwa z Warszawy i 6 członków, wybranych z Okręgów; wśród wirylistów 13 wchodziło w skład Zarządu Głównego na podstawie artykułu 55 statutu T. N. S. W., jako przewodniczący, względnie przedstawiciele Zarządów Okręgowych i Zarządów Sekcyj Autonomicznych, między którymi był również na skutek zmiany statutu, przeprowadzonej na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Katowicach w kwietniu 1931 r., przewodniczący Koła Warszawskiego T. N. S. W.; 3 wirylistów wchodziło w skład Zarządu Głównego na podstawie art. 58 statutu, mianowicie dwaj redaktorzy centralnych organów Towarzystwa i przedstawiciel dyrekcji S. A. „Książnica-Atlas T. N. S. W.” Ogółem więc pełny Zarząd Główny liczył 35 członków, uprawnionych do głosowania. Nadto z prawem głosu doradczego wchodził w skład pełnego Zarządu Głównego zastępcy członków Zarządu w liczbie 5 z Warszawy i 2 z Okręgów (por. wyżej str. 4 — 6).

Pełny Zarząd Główny miał, podobnie jak w latach poprzednich, charakter instytucji, kontrolującej organy wykonawcze Towarzystwa, ustalającej ogólne wytyczne działalności i uchwalającej postanowienia natury przeważnie deklaratywnej, Pełny Zarząd Główny dokonywał wyboru członków Prezydium, oprócz prezesa T. N. S. W., którego wybór statut zastrzega Walnemu Zgromadzeniu. W okresie sprawozdawczym pełny Zarząd Główny odbył ogółem 3 posiedzenia, z tych jedno dwudniowe.

Wydział Zarządu Głównego, zgodnie z postanowieniami artykułu 55 statutu Towarzystwa, składał się z zamieszkałych w Warszawie członków Zarządu Głównego w liczbie 16, nadto z głosem doradczym wchodził w skład Wydziału przedstawiciel dyrekcji „Książnicy-Atlasu” oraz zamieszkał w Warszawie zastępca członków Zarządu Głównego. Posiedzenia Wydziału odbywały się zasadniczo raz na miesiąc (z wyjątkiem miesięcy wakacyjnych), o ile w danym miesiącu nie było posiedzenia pełnego Zarządu Głównego. W okresie sprawozdawczym Wydział Zarządu Głównego odbył ogółem 5 posiedzeń. Wydział również ze względu na swą liczebność nie miał charakteru Wydziału Wykonawczego, ale instytucji nadrzędnej w stosunku do Prezydium, które periodycznie zdawało sprawę Wydziałowi ze swej działalności i otrzymywało od niego dyrektywy. Praca wykonawcza członków Wydziału ogniskowała się w jego komisjach i referatach. Protokoły posiedzeń pełnego Zarządu Głównego i Wydziału prowadził urzędnik biura Zarządu Głównego, p. Czesław Pawłowski.

Właściwym organem wykonawczym Zarządu Głównego w okresie sprawozdawczym, tak samo, jak w latach poprzednich, począwszy od r. 1927, było Pre-

zydjum. W skład Prezydjum wchodził: prezes Towarzystwa prof. dr. W. Sierpiński, wiceprezesi St. Kwiatkowski i dr. A. Ryniewicz, sekretarz gen. J. Grabowski, zastępca sekretarza gen. dr. T. Mikułowski, skarbnik Wł. Kopczewski, redaktor „Przeglądu Pedagogicznego” H. Galle i zastępca skarbnika M. Tazbir. Prezydjum w tym składzie zostało wybrane na posiedzeniu pełnego Zarządu Głównego, które odbyło się dnia 10. kwietnia 1931 r. w Katowicach po zakończeniu obrad Walnego Zgromadzenia Towarzystwa. Kol. A. Ryniewicz korzystał z urlopu od 1 listopada 1931 r. do końca stycznia 1932 r.

Posiedzenia Prezydjum odbywały się stale co tydzień w środy, z wyjątkiem tych tygodni, w których odbywały się posiedzenia Wydziału. W razie potrzeby zwoływano posiedzenia Prezydjum także i w inne dni. W ciągu dziesięciu miesięcy okresu sprawozdawczego Prezydjum odbyło ogółem 30 posiedzeń. Protokoły posiedzeń Prezydjum prowadził sekretarz gen. kol. J. Grabowski.

Komisje Wydziału i referaty.

Na posiedzeniu Wydziału Zarządu Głównego T. N. S. W. w dniu 6 maja u. r. dokonano podziału pracy i powołano następujące komisje:

1) *Komisja pedagogiczna* (do realizacji ideowych celów Statutu): przewodniczący wiceprezes dyr. A. Ryniewicz, członkowie: kol. St. Bogdanowicz, kol. Z. Iwaszkiewiczowa, prof. Uniw. Warsz. dr. A. Krokiewicz, dyr. dr. E. Łoziński.

2) *Komisja do spraw nauczycieli szkół średnich państwowych*: przewodniczący wiceprezes St. Kwiatkowski, członkowie: kol. J. Grabowski i kol. T. Mikułowski.

3) *Komisja do spraw szkolnictwa średniego prywatnego*: przewodniczący kol. dr. P. Ordyński, członkowie: kol. J. Grabowski, St. Sumiński, Wł. Topoliński.

4) *Komisja propagandy organizacyjnej*: przewodniczący kol. J. Grabowski, członkowie: kol. Wł. Kopczewski i T. Mikułowski.

5) *Komisja zbiórki na okręt — dar szkoły polskiej*: przewodniczący kol. dr. St. Sumiński, członkowie: kol. dr. E. Łoziński i Wł. Topoliński.

6) *Komisja propagandy prasowej*: przewodniczący kol. H. Galle, członkowie: kol. J. Grabowski i H. Tański.

7) *Komitet redakcyjny „Przeglądu Pedagogicznego”*: redaktor H. Galle, wiceprezesi St. Kwiatkowski i dr. A. Ryniewicz, sekretarz gen. J. Grabowski, zastępca sekretarza gen. dr. T. Mikułowski, sekretarz redakcji H. Tański.

Za wykonanie prac, zleconych komisjom przez Prezydjum lub Wydział, odpowiedzialni byli ich przewodniczący; komisje miały prawo powoływać do współpracy kolegów z poza Wydziału.

Oprócz wyżej wymienionych komisyj stałych powoływano w miarę potrzeby komisje o różnym składzie dla wypełnienia pewnych określonych zadań. Należy tu przedewszystkiem wymienić komisje, powołane w styczniu b. r. celem zbadania projektów ustaw, wniesionych przez Rząd do Izby Ustawodawczych, mianowicie projektu ustawy o ustroju szkolnictwa i projektu ustawy o niepaństwowych szkołach i zakładach naukowych i wychowawczych.

Na tem samem posiedzeniu Wydziału w dniu 6 maja u. r. niezależnie od komisyj Wydziału utworzono następujące referaty:

1) Referat stosunków z Izbami Ustawodawczymi: posłowie J. Kornecki i B. Pochmarski.

2) Referat stosunków Norm Płac i Wpisów w szkołach średnich prywatnych: kol. St. Sumiński i P. Ordyński.

3) Referat do spraw szkół komunalnych: kol. Fr. Niemiec, kol. Z. Iwaszkiewiczowa i kol. E. Łoziński.

4) Referat do spraw „Jantarowej Checzy” na Helu i 5) Referat do spraw zagranicznych: kol. St. Kwiatkowski.

Organizacja pracy w biurze Zarządu Głównego.

W okresie sprawozdawczym biuro Zarządu Głównego pozostawało pod kierownictwem zastępcy sekretarza gen. kol. dr. Tadeusza Mikułowskiego. W skład biura oprócz sekretarzy kolegów J. Grabowskiego i T. Mikułowskiego wchodził: a) referent do spraw prawno-służbowych nauczycieli szkół średnich państwowych, b. referendarz Ministerstwa W. R. i O. P., obecnie urzędnik sekretariatu Uniwers-

sytetu Warszawskiego, magister praw Bogusław Jeziorski; b) p. Czesław Pawłowski, słuchacz Politechniki Warszawskiej, jako pomocnik sekretarzy, archiwariusz i registrator korespondencji, do którego obowiązków należało przydzielanie korespondencji poszczególnym referentom; c) p. Janina Borowska, maszynistka; d) p. Eugenja Matczakówna, buchalterka, prowadząca buchalterję Zarządu Głównego pod kierunkiem skarbnika, kol. Wł. Kopczewskiego, i załatwiająca korespondencję z Kołami T. N. S. W. w sprawie opłaty składek członkowskich; e) p. Władysław Kowalik, słuchacz Politechniki Warszawskiej, administrator i korektor „Przeglądu Pedagogicznego”, który samodzielnie załatwiał korespondencje, dotyczącą administracji tygodnika Zarządu Głównego.

W okresie sprawozdawczym, t. j. w ciągu 10 miesięcy, biuro załatwiło według dziennika korespondencji ogółem 1124 listów wysłanych, 2207 listów otrzymanych, razem 3331 listów, przy czym wszystkie komunikaty, okólniki oraz listy odnoszące się do tej samej sprawy, jako zapisane w dzienniku korespondencji pod tym samym numerem, liczone są pojedynczo.

Pod kierunkiem kol. T. Mikułowskiego na początku okresu sprawozdawczego przeprowadzono szereg zmian w technice pracy biura, zmierzających do powiększenia jego sprawności; w szczególności zaprowadzono imienny i rzeczowy skorowidz korespondencji od początku bieżącego roku administracyjnego, ulepszono system segregacji aktów, sporządzono nowe formularze ponagień dla Zarządów Kół i Okręgów o nadesłanie odpowiedzi na pisma i okólniki Zarządu Głównego, przygotowano drukowane deklaracje przystąpienia do T. N. S. W., które biuro wysłała wszystkim Kołom Towarzystwa, ulepszono kartotekę ewidencyjną składek członkowskich, uzupełniono podręczną bibliotekę prawn-administracyjną.

Do obowiązków biura Zarządu Głównego, oprócz załatwiania interesantów i korespondencji, należało układanie imiennych spisów członków T. N. S. W. we wszystkich Kołach na podstawie list, nadesłanych przez Zarządy Kół; również wyłączenie biura Zarządu Głównego wystawiało legitymacje członkowskie dla wszystkich członków T. N. S. W. we wszystkich Kołach Towarzystwa.

Biuro prenumerowało lub otrzymywało bezpłatnie pisma urzędowe, mianowicie: „Dziennik Urzędowy Ministerstwa W. R. i O. P.”, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” oraz dzienniki urzędowe wszystkich Kuratorów Okręgów Szkolnych. W drodze wymiany za „Przegląd Pedagogiczny” otrzymywano szereg czasopism pedagogicznych i zawodowych, organów zrzeszeń nauczycielskich polskich i zagranicznych. W większej liczbie egzemplarzy otrzymywano kwartalnik „Bulletin International des Fédérations Nationales du Personnel de l'Enseignement Secondaire Public”, jako organ Międzynarodowego Biura Towarzystw Nauczycieli Szkół Średnich w Paryżu, którego T. N. S. W. jest członkiem; kwartalnik ten Zarząd Główny rozsyłał bezpłatnie na życzenie Kołom Towarzystwa. Oprócz czasopism pedagogicznych i wydawanych przez zrzeszenia nauczycielskie, otrzymywano bezpłatnie większość organów związków zawodowych inteligencji pracującej, w szczególności zrzeszeń urzędniczych.

Dla utrzymania kontaktu z opinią publiczną w zakresie spraw szkolnych i nauczycielskich oraz dla kontroli propagandy prasowej, prowadzonej przez Zarząd Główny, biuro Zarządu Głównego prenumerowało w „Informacji Prasowej Polskiej” wycinki z gazet i pism periodycznych, wychodzących na terenie całej Rzeczypospolitej Polskiej, zawierające materiały, dotyczące się szkolnictwa i spraw nauczycielskich. Do obowiązków sekretarzy należało przeglądanie tych wycinków, a ważniejsze z nich referowano w „Przeglądzie Pedagogicznym” w dziale p. t. „Prasa o szkole i nauczycielu”.

Biuro Zarządu Głównego czynne było codziennie z wyjątkiem świąt i niedziel w godzinach od 6-ej do 9-ej wieczorem, zwykle jednak faktyczny czas pracy trwał znacznie dłużej. W okresie wakacyj biuro Zarządu Głównego czynne było w lipcu 3 razy tygodniowo we wtorki, czwartki i piątki w godzinach od 6-ej do 8-ej wieczorem, od dnia 1-go do 20-go sierpnia 2 razy tygodniowo, po dwudziestym sierpnia do końca sierpnia codziennie z wyjątkiem sobót.

Syndyk T. N. S. W.

Syndykiem T. N. S. W. w okresie sprawozdawczym był, jak w latach poprzednich, adwokat Antoni Macierakowski (Warszawa, Hoża 41, tel. 9-05-61).

W czasie od 1 kwietnia 1931 r. do końca lutego b. r. syndyk T. N. S. W. wniósł 5 skarg do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, a mianowicie: 1) w imieniu p. J. W. z Królewskiej Huty w przedmiocie nie przyznania tytułu profesora; 2) w imieniu p. A. O. z Krosna w sprawie przeniesienia w stan spoczynku; 3) w imieniu p. T. K. z Rzeszowa w sprawie przeniesienia na inne miejsce służbowe; 4) w imieniu p. A. S. z Krakowa w sprawie przeniesienia w stan nieczynny; 5) w imieniu p. H. W. z Krakowa w sprawie przeniesienia w stan spoczynku; 6) w imieniu p. J. K. z Drohobycza w sprawie wymiaru uposażenia.

Nadto 4 członkom T. N. S. W. syndyk Towarzystwa udzielił porad prawnych w przedmiocie zaliczenia czasu pracy zawodowej, w przedmiocie zwolnienia z posady oraz w przedmiocie uzyskania dyplomu nauczycielskiego.

Pomoc prawna dla członków T. N. S. W. i interwencje u władz w sprawach personalnych.

Pomoc prawna Zarządu Głównego dla członków T. N. S. W. polegała na udzielaniu porad w sprawach prawno-służbowych w konferencjach ustnych lub pisemnie, na wnoszeniu na koszt Towarzystwa skarg do Najwyższego Trybunału Administracyjnego przez syndyka T. N. S. W. (patrz wyżej), na składaniu w Ministerstwie W. R. i O. P. umotywowanych przedstawień w sprawach personalnych członków Towarzystwa oraz na interwencjach w innych instytucjach, jak Warszawska Izba Skarbowa, Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie i t. p.

Porad prawnych udzielał referent Zarządu Głównego do spraw prawno-służbowych nauczycieli szkół średnich państwowych, magister praw Bogusław Jeziorski, który urzędował 3 razy w tygodniu od godz. 6 do 8 wieczorem. Ten dział pracy pozostawał pod kierownictwem zastępcy sekretarza gen. T. N. S. W., kol. dr. Tadeusza Mikułowskiego, który również udzielał porad w sprawach prawno-służbowych i uposażeniowych. W sprawach, dotyczących nauczycieli szkół prywatnych, udzielał porad sekretarz gen. kol. J. Grabowski i przedstawiciel Zarządu Głównego w Komisji Norm kol. dr. St. Sumiński.

Dział interwencji w Ministerstwie W. R. i O. P. należał do sekretarza gen. kol. J. Grabowskiego. Do połowy września ubiegłego roku, t. j. do chwili wejścia w życie nowego statutu organizacyjnego Ministerstwa, interwencje te polegały na składaniu opracowanych przez referenta p. Jeziorskiego pisemnych przedstawień p. Naczelnikowi i urzędnikom Wydziału Szkolnictwa Średniego M. W. R. i O. P. i udzielaniu ustnych wyjaśnień w przedstawianych sprawach. Odpowiedzi i wyjaśnienia Ministerstwa, udzielane ustnie sekretarzowi gen., komunikował następnie sekretarz gen. listownie lub ustnie zainteresowanym członkom Towarzystwa.

Nowy statut organizacyjny Ministerstwa W. R. i O. P.¹⁾ wyodrębnił wszystkie sprawy natury personalnej z poszczególnych departamentów i wydziałów i załatwianie ich przekazał nowoutworzonemu Biuru Personalnemu Ministerstwa, które na prawach odrębnego departamentu podlega bezpośrednio P. Ministrowi Oświaty. Ta reorganizacja Ministerstwa utrudniła interwencje w sprawach personalnych na pewien okres czasu, zanim prace Biura Personalnego zostały całkowicie uformowane. Nadto w Ministerstwie wprowadzono jako obowiązującą zasadę, że poszczególnym referentom i pracownikom Biura Personalnego nie przysługuje prawo udzielania zgłaszającym się interesantom żadnych wyjaśnień bez wiadomości i zezwolenia Szefa Biura Personalnego. Dnia 21 października u. r. p. Szef Biura Personalnego Ministerstwa W. R. i O. P. dr. Owsonka ustalił na konferencji z sekretarzem gen. kol. J. Grabowskim system przedstawień w sprawach personalnych, dokonywanych przez Zarząd Główny Towarzystwa w wykonaniu artykułu 3, punkt d) statutu T. N. S. W.²⁾ System ten polega na tem, że zgłaszający się do Ministerstwa w sprawach członków Towarzystwa, jako przedstawiciel Zarządu Głównego sekretarz gen., składa p. Szefowi Biura Personalnego pisemną listę spraw, w których zamierza zasięgnąć informacji lub złożyć przedstawienie, z wymienieniem nazwiska zainteresowanej osoby i krótkim podaniem treści sprawy, poczem

¹⁾ O nowej organizacji Ministerstwa Oświaty Zarząd Główny poinformował członków w numerze 26 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 10 października, str. 583, podając streszczenie statutu organizacyjnego Ministerstwa.

²⁾ Por. „Przegląd Pedagogiczny” Nr. 29 z dnia 31.X 1931, str. 646.

p. Szef Biura Personalnego kieruje go do odpowiednich referentów. Pp. referentom Biura Personalnego sekretarz gen. składa następnie przygotowane przez biuro porad prawnych Zarządu Głównego pisemne memoranda, zawierające treść sprawy i prawnicze uzasadnienie stanowiska Zarządu Głównego w danej sprawie, oraz ustnie omawia z nimi samą sprawę. Otrzymane tą drogą odpowiedzi i wyjaśnienia Ministerstwa komunikowane są następnie ustnie lub listownie zainteresowanym członkom T. N. S. W.

Szczególnie trudne sprawy personalne przedstawiane były przez delegację Zarządu Głównego bezpośrednio ś. p. Ministrowi Sławomirowi Czerwińskiemu lub P. Wiceministrowi Kazimierzowi Pierackiemu.

Zarząd Główny czuje się w obowiązku zaznaczyć, że przy interwencjach w sprawach personalnych w Ministerstwie Oświaty spotykał się zawsze z całkowitą życzliwością i gotowością udzielenia wszelkich wyjaśnień w ramach obowiązujących przepisów ze strony wszystkich czynników Ministerstwa W. R. i O. P.

Ogółem pism, dotyczących udzielenia pomocy prawnej, wpłynęło do biura Zarządu Głównego od dnia 10 kwietnia u. r. do dnia 29 lutego b. r. 122. Porad listownych udzielono 89, porad ustnych około 250. Opracowano 25 memorandumów do interwencji w Ministerstwie W. R. i O. P. i 8 skarg i odwołań dla członków T. N. S. W. W udzielonych przez referat pomocy prawnej poradach listownych 45 dotyczyło spraw emerytalnych, względnie przeniesienia w stan nieczynny, 24 spraw uposażeniowych, 14 kwalifikacji nauczycielskich, wreszcie 6 różnych innych spraw personalnych.

Interwencje, podjęte w Ministerstwie W. R. i O. P. dotyczyły w pierwszym rzędzie przeniesień nauczycieli w stan nieczynny i w stan spoczynku, następnie zaszeregowania do odpowiednich szczebli i grup uposażenia i zaliczenia lat pracy w szkolnictwie prywatnym; stosunkowo nieliczne były interwencje w sprawie przeniesienia na inne miejsce służbowe; natomiast w zestawieniu z latami dawniejszemi rzeczą nową były interwencje w sprawie zakwalifikowania kilku szkół średnich prywatnych i odmowy zatwierdzenia dyrektorów w szkołach średnich prywatnych. Dla poinformowania członków o stronie formalnej obrony swych praw w drodze służbowej oraz w niektórych kwestiach szczególnie aktualnych, zwłaszcza dotyczących wyroków Najw. Trybunału Administracyjnego, Zarząd Główny ogłaszał w „Przeglądzie Pedagogicznym” artykuły, wyjaśniające tryb postępowania odwoławczego, wnoszenia skarg do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wykładnie przepisów prawnych, ustalonych przez wyroki Najw. Trybunału Administracyjnego i t. p.).

Gdy w okresie wakacyjnym władze szkolne ze względów oszczędnościowych wezwały przed komisje lekarskie cały szereg nauczycieli szkół państwowych, aby ich następnie przenieść w stan spoczynku, oraz dokonały całego szeregu przeniesień w stan nieczynny i na inne miejsce służbowe i zwolnień nauczycieli tymczasowych i kontraktowych, Zarząd Główny rozesłał do wszystkich Kół T. N. S. W. dnia 26 lipca obszerny drukowany okólnik, podający wytyczne w sprawie zorganizowania na miejscu obrony prawnej zredukowanych nauczycieli²⁾.

Kontakt z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Tak samo, jak w latach poprzednich, Zarząd Główny starał się o utrzymanie żywego kontaktu z Ministerstwem W. R. i O. P. Kontakt ten polegał na wysyłaniu delegacji Prezydium do P. Ministra lub Wiceministra W. R. i O. P., delegacji członków Zarządu Głównego do wyższych urzędników Ministerstwa, na składaniu memoriałów i t. d.

Ogółem w okresie sprawozdawczym delegacji do P. Ministra Oświaty wysłał Zarząd Główny 3, delegacji do P. Wiceministra 5; w delegacjach zwykle nie ograniczano się do jednej sprawy, ale poruszano szereg spraw najaktualniejszych, aby nie być zmuszonym do zgłaszania się o audjencje zbyt często. O przebiegu audjencji ogłaszano autoryzowane sprawozdania w „Przeglądzie Pedagogicznym”.

Memoriałów (z wyjątkiem pism w sprawach personalnych) wniesiono do Ministerstwa w okresie sprawozdawczym 20, przyczem na memoriały, składane

¹⁾ „Przegląd Pedagogiczny” str. 316, 471, 481, 507, 552.

²⁾ „Przegląd Pedagogiczny” Nr. 22, str. 484.

w czasie audjencji, delegacje Zarządu Głównego uzyskiwały zwykle odrazu ustną odpowiedź. Pisemnych odpowiedzi otrzymano 9.

Zarząd Główny otrzymał od Ministerstwa bezpłatnie jego drukowane wydawnictwa.

Czterech członków Zarządu Głównego T. N. S. W. powołanych zostało przez Ministerstwo do pracy w komisjach doradczych Ministerstwa, mających na celu opracowanie wytycznych nowych programów nauczania.

Współpraca z Zarządami Okręgów, Kołami i ogółem członków T. N. S. W.

Współpraca Zarządu Głównego z Zarządami Okręgów i Kół T. N. S. W. oraz z ogółem członków Towarzystwa polegała w okresie sprawozdawczym, podobnie jak w latach poprzednich, przede wszystkim na ożywionej korespondencji. Sprawozdania Zarządów Okręgów omawiane były stale na posiedzeniach pełnego Zarządu Głównego, nadto periodyczne pisemne sprawozdania Zarządów Okręgów i Kół referowane były na posiedzeniach Prezydium Zarządu Głównego oraz ogłaszane przez zastępcę sekretarza gen. w streszczeniu w dziale p. t. „Życia T. N. S. W.” w „Przeglądzie Pedagogicznym”. Wizytacyi Kół na prowincji z ramienia Zarządu Głównego odbyło się w okresie sprawozdawczym 3.

W ważniejszych sprawach organizacyjnych Zarząd Główny wysyłał do Zarządów Okręgów i Kół T. N. S. W. okólniki, odbijane na roneo lub drukowane. Ogółem w okresie sprawozdawczym Zarząd Główny wysłał do Kół T. N. S. W. 8 okólników, do Zarządów Okręgowych 5 okólników, przyczem okólniki, wysyłane do Kół T. N. S. W., były równocześnie podawane do wiadomości Zarządom Okręgowym. O wysłaniu okólników, nie mających treści poufnej, Zarząd Główny informował ogół członków na łamach „Przeglądu Pedagogicznego w dziale Komunikatów Zarządu.

Aby ogół członków Towarzystwa mógł być stale poinformowany o bieżących pracach Zarządu Głównego i ewentualnie przez wyrażanie swej opinii lub odpowiednią propagandą z pracami temi współdziałać, Zarząd Główny ogłaszał stale w „Przeglądzie Pedagogicznym” w dziale Komunikatów Zarządu krótkie wyciągi z protokołów posiedzeń pełnego Zarządu Głównego, Wydziału i Prezydium, szczególnie, autoryzowane sprawozdania z delegacyi do P. Ministra i P. Wiceministra W. R. i O. P. oraz z innych wystąpień wobec reprezentantów władz, składane władzom ważniejsze memorjały i otrzymane od władz odpowiedzi i t. p.

Przedstawicielstwo Zarządu Głównego T. N. S. W. w Radzie Nadzorczej S. A. „Książnica-Atlas T. N. S. W.”.

Na podstawie umowy z akcjonariuszami „Książnicy-Atlasu”, uwzględniającej znaczenie naszej organizacji w pracy pedagogicznej, T. N. S. W. posiadało w Radzie Nadzorczej „Książnicy” większą liczbę przedstawicieli, niżby to wynikało z liczby akcji, posiadanych przez T. N. S. W. Przedstawiciele ci byli wybierani przez Walne Zgromadzenie akcjonariuszy „Książnicy” z pośród kandydatów, zaproponowanych przez Zarząd Główny Towarzystwa. W roku sprawozdawczym członkami Rady Nadzorczej „Książnicy-Atlasu” z ramienia T. N. S. W. byli kol.: inż. Antoni Rożnowski z Katowic, dr. Zenon Klemensiewicz z Krakowa, prof. dr. Henryk Gaertner, Kajetan Golczewski i dr. August Paszkudzki ze Lwowa, prof. dr. Wacław Sierpiński, dr. Emanuel Łoziński i Włodzimierz Topoliński.

Na podstawie art. 58 statutu T. N. S. W. do Zarządu Głównego Towarzystwa wchodził z głosem decydującym przedstawiciel dyrekcyi „Książnicy-Atlasu”; w okresie sprawozdawczym był nim kol. Tadeusz Sierżputowski.

Umowa pisemna z dyrekcją „Książnicy-Atlasu”, zawarta przez redakcyę „Przeglądu Pedagogicznego” według wytycznych, ustalonych przez Prezydium Zarządu Głównego, regulowała wzajemne obowiązki „Przeglądu Pedagogicznego”, jako organu Zarządu Głównego T. N. S. W., i dyrekcyi „Książnicy-Atlasu” w zakresie zamieszczania ogłoszeń w „Przeglądzie” i popierania przez „Przegląd Pedagogiczny” wydawnictw „Książnicy”.

IV. Wydawnictwa T. N. S. W.

„Przegląd Pedagogiczny”.

W roku 1931 redaktorem pisma był, jak poprzednio, kol. Henryk Galle, sekretarzem Redakcji — kol. Henryk Tański. Z Redaktorem współdziałał Komitet Redakcyjny w składzie kolegów: St. Bogdanowicza, J. Grabowskiego, St. Kwiatkowskiego, dr. E. Łozińskiego, prof. dr. B. Nawroczyńskiego, L. Płoszewskiego, dr. A. Ryniewicza, dr. B. Suchodolskiego, dr. Wł. Szyszkowskiego, Wł. Topolińskiego i dr. W. Wąsika. Komitet ten pod przewodnictwem Redaktora odbył 3 posiedzenia, na których ustalano ogólny kierunek pisma. Obok tego Komitetu działał powołany przez uchwałę Prezydium Zarządu Głównego z dnia 15 kwietnia ściślejszy Prezydalny Komitet Redakcyjny w składzie wiceprezesów Zarządu Głównego: St. Kwiatkowskiego i dr. A. Ryniewicza i sekretarzy generalnych: J. Grabowskiego i dr. T. Mikułowskiego, Redaktora H. Gallego i sekretarza Redakcji H. Tańskiego. Komitet ten odbył 12 posiedzeń, na których omawiano program na najbliższą przyszłość.

Układ „Przeglądu Pedagogicznego” w roku 1931 pozostał ten sam co poprzednio. Współpracownikami stałymi w dziale Paedagogica byli: dr. W. Gottlieb (angielskie czasopisma), J. Kołodzka (francuskie), dr. St. Pfanhauserowa (słowiańskie), M. Rylkówna (niemieckie), H. Tański (rosyjskie), w dziale: „Z czasopism pedagogicznych” — dr. Wł. Szyszkowski, H. Tański i Wł. Topoliński, w dziale: „Prasa o szkole i nauczycielu” — L. Płoszewski, w dziale: „Z życia T. N. S. W.” — dr. T. Mikułowski i dr. Wł. Szyszkowski; w dziale: „Z Sejmu” — poseł J. Kornecki. Tekst francuski spisu rzeczy układała kol. M. Gabszewiczówna. Administratorem pisma był p. Wł. Kowalik.

W roku 1931 ukazało się 36 numerów o 904 stronicach, w tem sprawozdanie roczne Towarzystwa z odrębną paginacją 1 — 104 str. Artykułów nadesłano 754.

Celem usprawnienia ekspedycji pisma w roku 1931 rozpoczęto wysyłać „Przegląd” pod osobistymi adresami członków i prenumeratorów (dotychczas uskuteczniło to w Kolach T. N. S. W.: Warszawa, Łódź, częściowo Lwów).

Treść „Przeglądu Pedagogicznego” rozpadała się na dwa główne działy: pedagogiczny i zawodowy.

W dziale pierwszym na czoło wysunęła się sprawa wychowania państwowego. Należą tu artykuły prof. dr. L. Jaxa Bykowskiego: „O aktualizację nauki szkolnej”, Wł. Topolińskiego: „Nauczyciel i wychowanie państwowe”, I. Moszczeńskiej: „Aktualne ideały wychowawcze”, dr. B. Suchodolskiego: „Wychowanie obywatelsko-państwowe”, ht: „Wychowanie narodowe i państwowe”.

Obok tego wiele miejsca zajęły rozważania programowe, M. in. należą tu artykuły: „Pan Minister W. R. i O. P. w sprawie programów i egzaminów maturalnych”, „Nasza ankieta w sprawie programów szkolnych”, „Rewizja programów i ustroju szkolnego”, dr. J. Gołabka: „Szkoła programowa”, St. Bogdanowicza: „Wywiad z dyr. Górskim”, prof. dr. B. Nawroczyńskiego: „Jeszcze o reformie programów”.

Celem nawiązania ściślejszego związku z zagranicznym ruchem pedagogicznym Redakcja „Przeglądu Pedagogicznego” pozyskała specjalnych korespondentów w różnych państwach i w roku 1931 umieściła specjalne korespondencje prof. dr. Fr. Hleszicza z Zagrzebia: „O seminarjach nauczycielskich w Jugosławii”, prof. I. Homberta: „O szkolnictwie powszechnem, średnim i wyższem w Belgii, M. Steckiej: „O faszystowskiej reformie szkolnej” i „Z włoskiej pragmatyki nauczycielskiej”. Obok tego zaś cały szereg artykułów omawiał zagraniczny ruch pedagogiczny.

Sprawom zawodowym nauczycieli państwowych poświęcone są artykuły: B. Jeziorskiego: „Godziny nadliczbowe”, „Jak się bronić?”, „Zmierzch swobodnego uznania”, „Ciemna wykładnia jasnego przepisu”, J. Korneckiego: „Zmiana Ustawy Emerytalnej”, poza tem: „Druga Ustawa Sanacyjna”, „Swobodne uznanie”, „Wobec krytycznego położenia nauczycielstwa”, „Wobec redukcji osobowych”, „W obronie szkoły i nauczycielstwa”.

Interesy nauczycieli szkół prywatnych omawiały artykuły: „Święty obowiązek” (o weteranach-nauczycielach), I. Kozielskiego „Rola i praca Komisji Finansowych w szkołach prywatnych”, „W obronie Kolegów”, St. Sum.: „Nauczycielstwo szkół prywatnych a Z. U. P. U.”.

W „Przeglądzie” znalazły się wreszcie głosy, związane z projektowaną (i uchwaloną na Zjeździe w Katowicach) zmianą Statutu. Są one dalszym ciągiem dyskusji w tej sprawie z roku poprzedniego. Należą tu: „Regulaminy Koła Bydgoskiego”, inż. R. Wójtowicza; „Metoda pracy Zarządu Głównego i Kół w ustroju syndykalnym”, „Myśl przebudowy, wnioski z dyskusji” (artykuł redakcyjny).

„Muzeum”.

Ponieważ w ubiegłym roku sprawozdanie redakcji czasopisma pedagogicznego „Muzeum” za rok 1930 nie dostało się do wiadomości Kolegów, niniejsze obejmuje 2 lata: 1930 i 1931.

Rozpoczęliśmy w bieżącym roku 47-my rok istnienia pisma. Rok 1930 przyniósł formalną zmianę roli pisma w naszym Towarzystwie. Wydawane do r. 1930 staraniem Lwowskiego Okręgu T. N. S. W., było jego organem, jakkolwiek skupiało współpracowników z całej Polski i faktycznie znane było jako pismo całego Towarzystwa. Na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Gdańsku w r. 1930 uzyskało „Muzeum” charakter organu naukowo-pedagogicznego całego Towarzystwa, wracając tem samem do roli, jaką pełniło przed rokiem 1920. Fakt ten został uwidoczniiony w podtytule pisma.

W roku 1930 wychodziło pismo jako kwartalnik. Wydaliśmy cztery zeszyty po 5 arkuszy. W roku ostatnim wydawaliśmy pismo co 2 miesiące, więc 5 zeszytów po 4 arkusze przeciętnie; razem w 1931 r. 21 arkuszy druku. Ograniczywszy zakres pracy do dziedziny dydaktyki i pedagogiki ściślejszej i zatrzymując zasadniczo tradycyjny rozkład działów, prowadziliśmy następujące działy: dział artykułów i rozpraw, oraz sprawozdań, przeglądu nowości, wiadomości bieżących, nekrologi, wiadomości bibliograficzne, również w jęz. francuskim. W roku 1930 pomieściliśmy w dziale pierwszym sześć artykułów treści dydaktycznej, w tem dwa polskie pomysły nowej organizacji szkoły średniej, trzy związane z ustrojem szkolnictwa i jeden teoretyczny. Z historii pedagogiki jeden, z metodyki poszczególnych nauk — pięć, z psychologii pedagogicznej — dwa, z pedagogiki — trzy. Razem 17 prac w tym dziale. W roku 1931: artykułów dydaktycznych — 5, historyczno-pedagogicznych — 1, psycholog.-pedagogicznych 3 w 5 częściach, pedagogicznych 4 w 5 częściach. Razem 13 artykułów w 16 częściach. W dziale drugim zamieściliśmy w roku 1930 omówienie 32 dzieł, w roku 1931 — 28 dzieł. Mniejsza liczba pozycji kompensuje się większym rozmiarem niektórych prac. Jako nowość wprowadzono barwne ilustracje. W dziale „Przegląd nowości” znalazły się sprawozdania z ciekawszych zagadnień, poruszanych w zagranicznej i polskiej prasie pedagogicznej.

Dokładnie prowadzimy od 1931 r. bibliografię artykułów i prac naukowych, pomieszczonych w polskich pismach pedagogicznych. W r. 1930 drukowaliśmy prace 29 autorów, w 1931 r. — 26 autorów. Wszystkie większe miasta Polski z wyjątkiem Wilna są wśród nich reprezentowane. Nadto: Paryż, Ryga i Gdańsk.

Rolę i znaczenie pisma trudno ocenić obiektywnymi kryteriami. Znajdowaliśmy w ciągu tych 2 lat częste stosunkowo odgłosy z „Muzeum” w czasopiśmie pedagogicznych francuskich, belgijskich, niemieckich. Polska prasa pedagogiczna śledziła z uwagą naszą pracę. Znajdowaliśmy w niej nieraz wyrazy uznania, choć nie brak było w r. 1930 i zjadliwej krytyki po drugiej stronie „okopów”.

Poczytność pisma, mierzona liczbą prenumeratorów, wzrasta w r. 1930 do liczby około 1200. Rok 1931 to rok pod tym względem krytyczny. Redukcje, przeniesienia w stan nieczynny, kryzys ekonomiczny obniżyły liczbę prenumeratorów o 30%. Rok 1930 pozwolił nam na względną samowystarczalność. Rok zaś ostatni przetrwaliśmy dzięki subwencji Zarządu Głównego w sumie 3000 złotych. Nakład pisma w r. 1930 wynosił 1300, w r. 1931 — 1100 egzemplarzy przeciętnie. Administrację pisma prowadził kol. Eugenjusz Kosiński, redagował pismo kol. Piotr Zygmunt Dąbrowski.

„Iskry”, tygodnik dla młodzieży.

Wychodzący pod egidą Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych tygodnik dla starszej młodzieży, „Iskry”, którego redaktorem od założenia (w 1923 r.) jest bez przerwy kol. Władysław Kopcewski, w roku sprawozdawczym wykazał dalszy rozwój, co znalazło swoje echo w ponownym zaleceniu „Iskier”

szkołom przez niektóre Kuratoria Okręgów Szkolnych. W szczególności „Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego” (Nr. 11/31) zamieścić obszerniejszą, bardzo pochlebną recenzję, wskazującą na wartość „Iskier” dla wychowawczej pracy szkoły.

Przesilenie gospodarcze kraju odbiło się w pewnym stopniu i na „Iskrach”, powodując w końcu roku zmniejszenie nakładu do 4000 egz. Ubyła część prenumeratorów indywidualnych. Niestety, nieliczne tylko szkoły uznały za wskazane przez zwiększenie dotychczas prenumerowanej liczby egzemplarzy w czytelnich szkołach, zapewnić młodzieży dalsze stałe czytanie tego niewątpliwie dla niej pożytecznego pisma i ułatwić „Iskrom” przezwyciężanie trudności. Niektóre natomiast szkoły, co gorsza, skreśliły wogóle w swych budżetach wydatek na prenumeratę czasopisma dla młodzieży, inne — zażądały specjalnych ulg, nie bacząc na coraz to trudniejsze warunki istnienia pisma.

Zarząd Główny udziela „Iskrom” tylko swego moralnego poparcia, za niedobory finansowe, odpowiedzialny jest kol. Kopczewski, który też pokrył całkowicie niedobór roku sprawozdawczego.

W r. 1932 „Iskry” wychodzą nadal w nieuszczerplonych rozmiarach i w swej zwykłej starannej i artystycznej formie, licząc na życzliwe i gorliwe poparcie ze strony ogółu nauczycielstwa, na co swą dziesięcioletnią pracą dotychczasową niewątpliwie zasłużyły.

„Szkolnictwo Zawodowe”.

Miesięcznik „Szkolnictwo Zawodowe” jest oficjalnym organem Sekcji Autonomicznej Nauczycieli Szkół Zawodowych T. N. S. W. Przeniesienie siedziby wydawnictwa „Szkolnictwa Zawodowego” od maja 1929 do Katowic okazało się dla niego bardzo korzystne, o czym świadczy stały wzrost obfitości czasopisma, wynoszącej w roku sprawozdawczym 252 strony na dziesięć zeszytów, co wobec 128 w roku przejścia oznacza zwiększenie o 100%.

Poza szeregiem artykułów w opracowaniu redakcyjnym oryginalne artykuły zamieścili kol. kol.: inż. E. Strohal (Lwów), dr. S. Taub (Gródek Jagielloński), Fr. Kotas (Cieszyn), W. Filipowicz (Król.-Huta), inż. A. Rożnowski (Katowice), dr. K. Petyniak-Sanecki (Lwów), inż. St. Mielnicki (Katowice), inż. J. Weber (Dąbrowa Górnicza), dr. S. Górniak (Lwów), dr. T. Wroniewicz (Kraków), K. Sosnowski (Kraków), A. E. Balicki (Kraków), inż. Z. Łabęcki (Król.-Huta).

Sprawom szkolnictwa technicznego poświęcono 23%, szkolnictwa handlowego — 26%, sprawom ogólnym wreszcie — 43% całkowitej treści. Komitet Redakcyjny stanowili kol. kol. — inż. Z. Łabęcki, jako redaktor odpowiedzialny, oraz W. Bobiński i inż. A. Rożnowski.

Zwiększona subwencja Zarządu Głównego T. N. S. W. umożliwiła znaczne zwiększenie objętości czasopisma, o czym powyżej, oraz zrealizowanie imprezy, zaleconej przez Prezydium Głównej Sekcji Autonomicznej Nauczycieli Szkół Zawodowych, a mianowicie wydanie Spisu Szkół Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej. Niestety strona finansowa imprezy, jak wynika ze sprawozdania kasowego Prezydium Głównego Sekcji, nie dopisała z powodu rozsprzedania zbyt małej liczby egzemplarzy „Spisu”. Z inicjatywy kol. redaktora inż. Z. Łabęckiego został na dzień 20 grudnia 1931 zwołany do Katowic zjazd stenografów z całej Polski w celu uzgodnienia i unifikacji istniejących systemów stenograficznych. Jak wynika ze sprawozdania ze zjazdu, zamieszczonego w numerze styczniowym (1932) naszego czasopisma, powzięte uchwały zjazdu kładą podwaliny pod tę tak potrzebną zgodę na polu stenografii. Nakład „Szkolnictwa Zawodowego” pozostał bez zmiany i wynosi przeciętnie około 700 egzemplarzy.

„Pedagogjum”.

„Pedagogjum” jest organem Zarządu Głównego Sekcji Kształcenia Nauczycieli T. N. S. W. i wychodzi rok ósmy (od 1.I 1925). Pismo zaczął wydawać i redaguje do dziś przewodniczący Sekcji dr. Antoni Mikulski; oficjalnym organem Sekcji Kształcenia Nauczycieli „Pedagogjum” zostało w r. 1927.

Jako organ sekcji autonomicznej T. N. S. W. otrzymuje pismo subwencję z Zarz. Gł., w zamian za co otrzymują je bezpłatnie wszyscy nauczyciele zakładów

kształcenia nauczycieli, Zarządy Kół i inni członkowie, interesujący się sprawami kształcenia nauczycieli. Nadto rozsyła się pismo bezpłatnie czynnikom oficjalnym (dyrektorzy departamentów, naczelnicy wydziałów, kuratorzy, wizytatorzy i t. d.) oraz drogą wymienną redakcjom pism pedagogicznych w Polsce. Prenumerują pismo dyrekcje zakładów kształcenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne i nauczycielskie przy inspektoratach, oraz osoby ze sfery nauczycielskich.

W r. 1931 wydano 10 numerów arkuszowych, każdy w nakładzie 1100 egz. Rocznik ten pomieścił: 1) 12 artykułów treści ogólnej i pedagogicznej; 2) 13 artykułów, dotyczących organizacji nauki i wychowania w zakładach kształcenia nauczycieli u nas i zagranicą; 3) 3 artykuły o zjazdach i konferencjach pedagogicznych; 4) obfity dział sprawozdań i ocen nowych książek i pism, a nadto działy: 5) Echo, 6) Wiadomości bieżące i nekrologi, oraz 7) Komunikaty z życia organizacyjnego. W roczniku drukowało swe prace 22 autorów, przeważnie nauczycieli i dyrektorów seminarjów oraz dwóch profesorów uniwersyteckich. Lista autorów przedstawia się, jak następuje: Biłowicz E. (Sosnowiec), Bykowski L. (Poznań), Chmielewski K. (Warszawa), Hulewicz J. (Kraków), Kowalski St. (Rawicz), Królińska J. (Lwów), Langholz L. (Warszawa), Mikulski A. (Kraków), Mikulska J. (Kraków), Mścisz M. (Leszno), P. Płaczek (St. Sącz), Romanowski L. (Warszawa), Rospond St. (Kraków), Sułkowski J. (Rydzyna), Sykulski J. (Cieszyn), Szpunar J. (Leszno), Trealer W. (Kraków), Tync St. (Toruń), Warczak A. (Tuchola), Wolfstał St. (Czortków) i Zimmerman K. (Lwów). Jak widać z wykazu współpracowników, reprezentowali oni wszystkie prawie ziemie Rzeczypospolitej, co świadczy o zainteresowaniu pismem.

Zainteresowanie to wzrasta wśród sfer nauczycielskich, poszukiwania za dawnymi rocznikami i numerami specjalnemi są coraz częstsze.

O ile chodzi o rozdział nakładu, to otrzymują: 70% członkowie Sekcyj Kształcenia Naucz. przy Kołach T. N. S. W., 18% prenumeratorzy, a 12% idzie na wymianę i egzemplarze gratisowe.

Podział czytelników (bez wliczania egzemplarzy gratisowych i wymiennych) na okręgi szkolne przedstawia się następująco: Okrąg Szkolny Krakowski 22%, Lwowski 21%, Warszawski 14%, Poznański 14%, Pomorski 6%, Śląski 4%, Lubelski 3%, Łódzki 2%, Wileński i Wołyński po 1,5%.

Koszt druku i broszurowanie rocznika wyniósł 2793,25 zł.

V. Sprawy, dotyczące całości szkolnictwa średniego.

Reforma programów nauczania i ustroju szkolnictwa.

W poprzednim sprawozdaniu rocznem poinformowaliśmy obszernie o pracach Zarządu Głównego w związku z podjętą przez Ministerstwo Oświaty rewizją programów nauczania. Akcja Zarządu Głównego w tej dziedzinie z natury rzeczy musiała dostosować się do prac Ministerstwa, które bynajmniej nie były prowadzone w jednakowym tempie. Projekty nowych programów dla niższych klas gimnazjum i wyższych oddziałów szkoły powszechnej, zastosowanych do dotychczasowego ustroju szkolnictwa, ogłoszone drukiem przez Ministerstwo W. R. i O. P. na skutek staran Zarządu Głównego T. N. S. W. jako materiał do dyskusji, jak wiadomo, nie weszły wcale w życie, ponieważ Ministerstwo postanowiło przeprowadzić zasadniczą reorganizację naszego ustroju szkolnego. Nie wiemy więc, czy i o ile Ministerstwo skorzystało w pracy nad programami z wyników dyskusji, przeprowadzonej w łonie T. N. S. W. nad wspomnianemi wyżej projektami programów, które Zarząd Główny zakomunikował Ministerstwu w szczegółowym memorjale, złożonym w 1930 r.¹⁾

Ponieważ w tej tak żywo obchodzącej nauczycielstwo sprawie Ministerstwo Oświaty nie informowało wcale opinii publicznej o postępie swych prac i o swych zamierzeniach na przyszłość, redakcja „Przeglądu Pedagogicznego” z polecenia Prezydium Zarządu Głównego zwróciła się z początkiem bieżącego roku szkolnego do P. Wiceministra K. Pierackiego z prośbą o udzielenie informacji o pracach

¹⁾ Porównaj poprzednie „Sprawozdanie roczne T. N. S. W.”, str. 21.

programowych Ministerstwa, broniąc zarazem tezy, przedstawionej dwa lata temu przez Zarząd Główny T. N. S. W. ś. p. Ministrowi Czerwińskiemu i przez niego aprobowanej, aby nie wprowadzać w sposób obowiązujący nowych programów przed wysłuchaniem opinii o nich jak najszerzych warstw nauczycielstwa. Audjencja odbyła się dnia 8 października i wówczas już P. Wiceminister Pieracki zapowiedział złożenie w Sejmie projektu ustawy o ustroju szkolnictwa, a zarazem obiecał, że do współpracy nad przygotowaniem wytycznych dla autorów nowych programów oraz do oceny przedłożonych projektów Ministerstwo powoływać będzie komisje, złożone w przeważnej części z nauczycieli, tak, iż w ten sposób nauczycielstwo, w myśl postulatów T. N. S. W., będzie mieć wpływ na strukturę i treść nowych programów nauczania. Gdy projekty programów będą gotowe, P. Wiceminister obiecał je przesłać na kilka tygodni organizacjom nauczycielskim celem przedyskutowania i przedstawiania Ministerstwu swych uwag¹⁾.

W artykule wstępnym, zamieszczonym w numerze 30-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 7 listopada ub. r. Zarząd Główny przedstawił dotychczasową akcję i stanowisko T. N. S. W. w sprawie rewizji programów nauczania i wezwał ogół członków do dyskusji na temat programów bądź na łamach „Przeglądu”, bądź też na zebraniach sekcji przedmiotowych w Kołach Towarzystwa.

W październiku u. r. została powołana przez Ministerstwo Oświaty jako organ doradczy w pracy nad ułożeniem wytycznych wychowawczych nowych programów Komisja Wychowawcza, w skład której weszło wielu członków T. N. S. W., między nimi również 4 członków Zarządu Głównego. W grudniu Ministerstwo powołało na tych samych zasadach Komisję Dydaktyczną, mającą na celu ustalenie wytycznych co do treści i rozmiaru materiału naukowego, zawartego w programach. Na pierwszym posiedzeniu tej Komisji P. Wiceminister Pieracki zakomunikował zasady nowego ustroju szkolnego, na których opiera się projekt ustawy o ustroju szkolnictwa w Polsce, wniesiony przez Rząd w styczniu b. r. do Izby Ustawodawczych. Ponieważ jednak zasady te nie były jeszcze definitywnie zdecydowane we wszystkich szczegółach w samem Ministerstwie W. R. i O. P. i nie były zatwierdzone przez Radę Ministrów, Zarząd Główny po porozumieniu się z P. Wiceministrem Pierackim nie mógł jeszcze wówczas podać ich w całości do publicznej wiadomości; ograniczono się więc tylko do przedyskutowania ich na posiedzeniu Wydziału Zarządu Głównego i do ułożenia planu prac T. N. S. W. w związku z projektem nowego ustroju szkolnictwa. Zasadnicze wytyczne tego ustroju podano w artykule wstępnym i w kronice w numerze 34-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 5 grudnia ub. r.

W sprawie prac Ministerstwa Oświaty nad projektem ustawy o ustroju szkolnictwa P. Wiceminister Pieracki udzielił dnia 9 grudnia ub. r. audjencji sekretarzowi gen. Zarządu Głównego kol. J. Grabowskiemu, przyczem obiecał dostarczyć Zarządowi projekt ustawy, gdy tylko będzie on ostatecznie uzgodniony w łonie samego Ministerstwa²⁾.

Jednakże tempo prac Ministerstwa nad projektem ustawy, spowodowane postanowieniem przeprowadzenia jej przez Izby Ustawodawcze jeszcze w ciągu zwyczajnej sesji budżetowej, t. j. przed końcem roku szkolnego 1931/32, stało się przyczyną, że Ministerstwo nie dotrzymało obietnicy, iż projekt ustawy Zarząd Główny T. N. S. W. wraz z innemi organizacjami nauczycielskimi otrzyma do przedyskutowania i przedstawiania swej opinii przed jego złożeniem w Radzie Ministrów, względnie, że zostanie przedtem zwołana w Ministerstwie konferencja przedstawicieli organizacji nauczycielskich i społecznych w sprawie nowej ustawy. Dopiero dnia 16 stycznia przedstawiciele Prezydium Zarządu Głównego na audjencji u p. Wiceministra Pierackiego otrzymali zatwierdzony już tymczasem przez Radę Ministrów projekt ustawy o ustroju szkolnictwa; na audjencji tej p. Wiceminister Pieracki wyjaśnił zarazem przyczyny, dla których Ministerstwo, wbrew swym pierwotnym zamiarzeniom, nie zasięgnęło uprzednio opinii o projekcie ustawy organizacji nauczycielskich i zainteresowanych instytucji, m. in. senatów akademickich³⁾.

¹⁾ Autoryzowane sprawozdanie z audjencji zostało ogłoszone w numerze 29 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 31 października u. r.

²⁾ „Przegląd Pedagogiczny” Nr. 35 — 36, str. 785.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 2 z dnia 23 stycznia, str. 54.

Projekt ustawy o ustroju szkolnictwa, bez uzasadnienia, które zostało dodane do projektu w druku sejmowym, Zarząd Główny ogłosił na czele numeru 2 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 23 stycznia b. r. według tekstu, dostarczonego przez Ministerstwo W. R. i O. P. „Przegląd Pedagogiczny” był pierwszym pismem, które projekt ten w oryginale opublikowało.

Na posiedzeniu Wydziału Zarządu Głównego w dniu 20 stycznia b. r. projekt został przedyskutowany, a wyniki dyskusji ogłoszone w artykule wstępnym w numerze 3-im „Przeglądu Pedagogicznego”. Na tem samem posiedzeniu Wydziału wyłoniono komisję, złożoną z 8 członków Zarządu Głównego i zaproszonych rzeczoznawców w osobach profesora pedagogiki w Uniwersytecie Warszawskim, dr. Bogdana Nawroczyńskiego, b. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Po-wszechnego w Ministerstwie W. R. i O. P., dr. Marjana Reitera i dyrektora wyższej szkoły technicznej im. Wawelberga i Rotwanda w Warszawie, inż. Zakrzewskiego. Komisja na trzech posiedzeniach przystąpiła do opinii o projekcie ustawy i projekt rezolucji dla pełnego Zarządu Głównego¹⁾.

W dniu 26 stycznia Komisja Oświatowa Sejmu przed przystąpieniem do ogólnej dyskusji nad projektem ustawy o ustroju szkolnictwa uchwaliła na wniosek posła Jana Korneckiego, członka Zarządu Głównego T. N. S. W., zaprosić przedstawicieli organizacji nauczycielskich do wypowiedzenia opinii tych organizacji o projekcie ustawy. Zaproszenie P. Marszałka Sejmu dr. Świątalskiego Prezydium Zarządu Głównego otrzymało dnia 27-go stycznia, a już nazajutrz odbyło się posiedzenie Komisji Oświatowej wraz z przedstawicielami organizacji nauczycielskich. Na posiedzeniu tem imieniem Zarządu Głównego T. N. S. W. przemawiał wiceprezes kol. St. Kwiatkowski, opierając się w swem przemówieniu na dotychczasowych pracach T. N. S. W. nad sprawą ustroju szkolnictwa, na opinii komisji Wydziału Zarządu Głównego, powołanej do zbadania projektu ustawy o ustroju szkolnictwa, oraz na uchwałach Prezydium, powziętych dnia poprzedniego. Kol. Kwiatkowski podtrzymywał w imieniu T. N. S. W., uchwalony na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. w Krakowie w 1927 roku postulat utrzymania 8-klasowego gimnazjum, oraz wskazał na dodatnie i ujemne — zdaniem T. N. S. W. — strony projektowanego nowego ustroju szkolnictwa. Na tem samem posiedzeniu Komisji Oświatowej Sejmu w imieniu Stowarzyszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich przemawiał członek komisji Wydziału Zarządu Głównego T. N. S. W. do sprawy ustroju szkolnictwa, prof. dr. B. Nawroczyński.

Dnia 2 lutego odbyło się posiedzenie pełnego Zarządu Głównego z udziałem rzeczoznawców prof. Bogdana Nawroczyńskiego i dr. Marjana Reitera. Na posiedzeniu tem po referacie kol. dr. T. Mikułowskiego przeprowadzono obszerną dyskusję nad projektem ustawy o ustroju szkolnictwa, w wyniku której uchwalono rezolucję, ujętą w 5 punktów, ogłoszoną na czele numeru 4-go „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 6 lutego b. r.

O przebiegu dyskusji nad projektem ustawy o ustroju szkolnictwa w Komisji Oświatowej i na plenum Sejmu Zarząd Główny informował członków szczegółowo w „Przeglądzie Pedagogicznym”.

Wobec zdecydowanej tendencji Rządu do przeprowadzenia ustawy przez Izbę Ustawodawczą jeszcze w ciągu sesji budżetowej Izb Ustawodawczych i wobec stosunku większości sejmowej do projektów rządowych możliwości uzyskania jakichś zasadniczych zmian w projekcie ustawy nie istnieją. Z tego powodu akcja Zarządu Głównego T. N. S. W. z konieczności ograniczyć się musiała do zajęcia rzeczowego stanowiska wobec projektu ustawy, informowania członków o przebiegu dyskusji nad projektem i odpowiedniego oddziaływania na opinię publiczną. W akcji tej Zarząd Główny T. N. S. W. pozostawał w kontakcie ze Stowarzyszeniem Profesorów i Docentów Szkół Akademickich w Polsce oraz z Towarzystwem Edukacji Narodowej.

Ankieta o przeciążeniu młodzieży szkolnej.

Prace nad opracowaniem wyników ankiety o przeciążeniu młodzieży szkolnej, przeprowadzonej przez Zarząd Główny w grudniu 1929 r. i w styczniu 1930 r., na

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 3, str. 63 i 74.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 4, z dnia 6 lutego b. r., str. 88.

którą Zarząd Główny otrzymał ze szkół średnich ogólnokształcących państwowych i prywatnych oraz z pewnej liczby seminarjów nauczycielskich i średnich szkół zawodowych około 30,000 odpowiedzi, prowadził w dalszym ciągu z ramienia Zarządu Głównego w okresie sprawozdawczym kol. Stanisław Bogdanowicz¹⁾. Główny Urząd Statystyczny dokonał obliczenia wyników ankiety i zestawień cyfrowych i wyniki obliczeń przekazał Zarządowi Głównemu w lecie ubiegłego roku. Teoretyczne opracowanie ankiety i wyprowadzenie ostatecznych wniosków jest już prawie zakończone. W styczniu b. r. Zarząd Główny T. N. S. W. przygotował dla Ministerstwa W. R. i O. P. memoriał, zawierający wraz z odpowiedniami zestawieniami liczbowymi i wykresami wyniki ankiety, odnoszące się do miast, liczących ponad 25,000 mieszkańców. W dniach najbliższych zakończona będzie cała praca nad ankietą, a wyniki jej zostaną zakomunikowane Ministerstwu Oświaty i niewątpliwie będą ważnym przyczynkiem w pracach Ministerstwa nad nowymi programami nauczania, zwłaszcza, jeśli weźmiemy pod uwagę, że w pracach tych Ministerstwo wyraźnie dąży do ograniczenia materiału naukowego w programach poszczególnych przedmiotów. Opracowanie wyników ankiety wydane zostanie przez Zarząd Główny w osobnej broszurze.

W listopadzie ub. roku został ogłoszony w „Przeglądzie Pedagogicznym” apel do członków T. N. S. W. w sprawie uzupełnienia ankiety drogą wypełnienia przez uczniów t. zw. „kart czasu”, opracowanych według wzoru, ustalonego przez Moskiewski „Nauczno-pedagogiczny instytut metodów szkolnej roboty”²⁾. Jednakże uzupełniający materiał w postaci wspomnianych „kart czasu” wpływa do Zarządu Głównego w niewielkiej ilości i ze znacznym opóźnieniem, wskutek czego zapewne nie będzie mógł się przyczynić do pogłębienia i ugruntowania wyników ankiety.

Nowelizacja ustawy o kwalifikacjach nauczycielskich.

W lutym ubiegłego roku Zarząd Główny T. N. S. W. w związku z upływającym w końcu roku szkolnego 1930/31 terminem prekluzyjnym dla uzyskania dyplomów nauczycielskich przez nauczycieli, którzy rozpoczęli pracę w szkolnictwie średnim przed dniem 1 stycznia 1923 r., złożył w Ministerstwie W. R. i O. P. memoriał w sprawie nowelizacji ustawy z dnia 26 września 1922 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich. Zarząd Główny wysunął w tym memoriale następujące postulaty: 1) przesunięcia terminu prekluzyjnego zdawania egzaminów uproszczonych do końca roku szkolnego 1933/34; 2) zmiany okresu nauczania, przewidzianego w art. 3-im, na 6-letni; 3) zmiany art. 12-go ust. przez przesunięcie pozostawania w szkolnictwie nauczycieli niekwalifikowanych na koniec roku szkolnego 1933/34; 4) dodania w ustawie klauzuli, uprawniającej Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, do wydania dyplomów nauczycielskich albo dopuszczenia do egzaminów uproszczonych tych nauczycieli, którzy przed dniem 1 stycznia 1923 r. nie odbyli praktyki szkolnej w całkowitym wymiarze, przewidzianym ustawą, o ile do wymiaru tej praktyki brakuje im nie więcej, jak 6 miesięcy; 5) zmiany art. 10-go ustawy, uwzględniającej wysunięty w punkcie d postulat.

W związku z tym memoriałem delegacja Prezydium Zarządu Głównego na audjencji dnia 23 kwietnia u. r. przedstawiła ś. p. Ministrowi Czerwińskiemu konieczność ustawowego uregulowania sprawy niekwalifikowanych nauczycieli przed końcem roku szkolnego 1930/31. Zarazem Zarząd Główny wysunął postulat udzielania krótkich, choćby kilkotygodniowych urlopów nauczycielom, przygotowującym się do egzaminów uproszczonych. P. Minister oświadczył wówczas, że Ministerstwo przygotowało już projekt noweli, która odroczy na pewien czas prekluzyjne terminy pozostawiania w szkolnictwie niewykwalifikowanych nauczycieli, jednakże nie dla całego Państwa, ale tylko dla tych Okręgów Szkolnych, w których, według uznania Ministra Oświaty, ujawni się szczególny brak wykwalifikowanych sił nauczycielskich. Co się dotyczy udzielania urlopów niekwalifikowanym nauczycielom szkół średnich, P. Minister zaznaczył, że leży to w kompetencjach Kuratorów

¹⁾ Porównaj Sprawozdanie roczne T. N. S. W. za rok 1930/31, str. 23.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 31, z dnia 14 listopada 1931 r., str. 687.

Okręgów Szkolnych, a Ministerstwo może im tylko odpowiednim okólnikiem zalecić życzliwe traktowanie tego rodzaju podań nauczycielstwa, w zależności, oczywiście, od kredytów, będących w rozporządzeniu Kuratorów¹⁾).

Izby Ustawodawcze nie zostały na wiosnę ubiegłego roku zwołane na sesję nadzwyczajną i sprawa nowelizacji ustawy o kwalifikacjach nauczycielskich nie mogła być załatwiona w drodze ustawodawczej, co groziło usunięciem ze szkolnictwa przeszło tysiąca nauczycieli, posiadających kilkoletnią praktykę nauczycielską i duże doświadczenie pedagogiczne, bez możliwości zastąpienia tych nauczycieli przez siły o lepszych, a conajmniej równych kwalifikacjach zawodowych. Wobec tego Zarząd Główny T. N. S. W. na audjencji u ś. p. Ministra Czerwińskiego w dniu 18 czerwca u. r. wysunął postulat, aby Ministerstwo W. R. i O. P. z dniem 1 września 1931 r. udzieliło urlopów, o ile możliwości płatnych, tym nauczycielom którzy w tym terminie musieli być usunięci ze szkolnictwa z powodu nieuzywania kwalifikacji zawodowych; urlopy te pozwoliłyby zatrzymać w szkolnictwie wiele jednostek wartościowych, które w czasie jesiennych sesyj komisji egzaminacyjnych mogłyby złożyć egzaminy uproszczone. P. Minister obiecał wydać okólnik do Kuratorów Okręgów Szkolnych, aby jako koniec bieżącego roku szkolnego traktowały dzień 31 sierpnia i wypłaciły tymczasowym nauczycielom, opuszczającym szkolnictwo średnie z dniem 1 września, przysługujące im ustawowo odprawy, które pozwołyłyby im przetrwać do chwili uzyskania kwalifikacji i ewentualnego powrotu do służby. Natomiast postulat udzielania urlopów tym nauczycielom P. Minister uznał za sprzeczny z obowiązującymi przepisami ustawy. Nadto P. Minister obiecał zorganizować w sierpniu u. r. dodatkową sesję komisji egzaminacyjnej przy Uniwersytecie Warszawskim dla przeprowadzenia egzaminów uproszczonych²⁾.

Istotnie, w sierpniu odbyła się w Warszawie nadzwyczajna sesja komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, przyczem wielu nauczycieli uzyskało dyplomy nauczycielskie. Jednakże znaczna liczba nauczycieli tymczasowych została ze szkolnictwa państwowego z dniem 1 września zwolniona.

Dopiero 1 października po zwołaniu Izby Ustawodawczej na sesję jesienną wniesiony został do Sejmu projekt noweli do ustawy o kwalifikacjach nauczycielskich, przedłużającej w artykule 7 ustawy termin prekluzyjny składanie egzaminów uproszczonych do końca roku szkolnego 1932/33, t. j. o dalsze po pierwszej nowelizacji 2 lata, oraz dodającej w artykule 12-ym ustęp o brzmieniu następującym: „Minister Wyznań Rel. i Ośw. Publ. może w okręgach szkolnych, w których daje się odczuwać brak odpowiednich kandydatów do zawodu nauczycielskiego, przedłużać w poszczególnych wypadkach nauczycielom, wskazanym w ust. 1, prawo nauczania do końca roku szkolnego 1932/33”.

Nowela ta więc uwzględniła postulaty T. N. S. W. w odniesieniu do nauczycieli, uczących w szkołach przed dniem 4 stycznia 1923 r., nie uwzględniła natomiast postulatów, dotyczących nauczycieli, którzy otrzymali zezwolenia na nauczanie z terminem 4-letnim³⁾.

Kursy wakacyjne dla nauczycieli szkół średnich.

Podobnie, jak w latach poprzednich, Zarząd Główny T. N. S. W. przywiązywał dużą wagę do zawodowego dokształcania nauczycieli szkół średnich. Ponieważ sprawa kursów wakacyjnych dla czynnych nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich dzięki dawniejszym wyłożonym staraniom Zarządu Głównego od lat trzech została już przez władze szkolne postawiona odpowiednio, Zarząd Główny przed wakacjami ubiegłego roku wysunął postulat objęcia temi kursami także nauczycielstwa szkół zawodowych, który spotkał się z życzliwym stanowiskiem ś. p. Ministra Czerwińskiego⁴⁾, jednakże w praktyce zrealizowany nie został.

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 14 z dnia 2 maja 1931, str. 318.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 21 z dnia 27 czerwca 1931, str. 456.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 26 z dnia 10 października 1931 r., str. 576.

⁴⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 14 z dnia 2 maja 1931, str. 318.

Zarząd Główny informował członków Towarzystwa szczegółowo za pośrednictwem „Przeglądu Pedagogicznego” o kursach, organizowanych przez Ministerstwo W. R. i O. P., oraz wydawał członkom T. N. S. W. bezpłatnie karty zgłoszenia na kursy, dostarczane przez Ministerstwo¹⁾, Zarazem Zarząd Główny złożył w Ministerstwie Komunikacji memoriał z prośbą o przyznanie 50% ulgi na biletach kolejowych dla uczestników kursów wakacyjnych. Sprawa, poruszona w tym memoriale po przychylnym zaopiniowaniu przez Ministerstwo W. R. i O. P. została przez Ministerstwo Komunikacji pismem z dnia 12 czerwca u. r. rozstrzygnięta pomyślnie²⁾.

Ogółem Ministerstwo Oświaty zorganizowało w ciągu wakacji roku szkolnego 1930/31 w różnych miejscowościach, przeważnie zaś w miastach uniwersyteckich, 12 kursów dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i 3 kursy dla nauczycielstwa zakładów kształcenia nauczycieli szkół powszechnych. Czas trwania poszczególnych kursów wynosił od 2 do 4 tygodni, opłata za udział w kursach 20 zł.

Informowanie kandydatów do zawodu nauczycielskiego o charakterze i warunkach pracy nauczycielskiej.

W ubiegłym okresie sprawozdawczym Zarząd Główny T. N. S. W. zainicjował po raz pierwszy konferencje, przeznaczone dla kandydatów do zawodu nauczycielskiego spośród słuchaczy, kończących studia nauczycielskie w wyższych uczelniach. Na konferencjach tych prelegenci z ramienia Zarządów Okręgowych lub Zarządów Kół T. N. S. W. w miastach uniwersyteckich informowali kandydatów do stanu nauczycielskiego o obowiązującym ustawodawstwie szkolnym, o warunkach pracy nauczycielskiej w szkołach państwowych i prywatnych oraz o roli i zadaniach T. N. S. W. W okólniku, rozesłanym z początkiem czerwca ub. roku do Zarządów Okręgowych i Zarządów Kół T. N. S. W. w miastach uniwersyteckich Zarząd Główny przedstawił potrzebę i wytyczne organizowanie tego rodzaju pogadanek informacyjnych³⁾.

Zbiórka na okręt — dar szkoły polskiej.

W myśl uchwały Walnego Zgromadzenia T. N. S. W. w Gdańsku w 1930 r., polecającej Zarządowi Głównemu zainicjowanie we wszystkich polskich szkołach średnich zbiórki wśród młodzieży szkolnej i nauczycielstwa na zakupienie okrętu handlowego, jako żywego wyrazu uczuć, łączących szkołę polską z Morzem Polskim, Zarząd Główny kontynuował energicznie akcję, rozpoczętą w celu realizacji tej uchwały w poprzednim okresie sprawozdawczym. Do komitetu zbiórki, w skład którego weszli przedstawiciele wszystkich polskich organizacji nauczycielskich z wyjątkiem Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Zawodowych, wchodził z ramienia Zarządu Głównego kol.: dr. E. Łoziński, dr. St. Sumiński i Wł. Topoliński. Przewodniczącym komitetu zbiórki był w okresie sprawozdawczym kol. Stanisław Sumiński, komitet zbiórki miał swą siedzibę w lokalu T. N. S. W., gdzie również zostały zmagazynowane nalepki, służące do przeprowadzenia zbiórki, i inne druki, będące własnością komitetu zbiórki. Korespondencję komitetu zbiórki, z wyjątkiem wysyłania znaczków, załatwia biuro Zarządu Głównego.

Przed feriami letnimi ubiegłego roku wysłano ogółem do szkół średnich i powszechnych 25,700 kopert z nalepkami, przyczem wysyłka kopert objęła cały teren Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa wileńskiego, które komitet uznał za konieczne ominąć w wiosennej ekspedycji ze względu na klęskę powodzi na wiosnę 1931 r. w tem województwie i niemożność składania ofiar przez dotkniętą klęską młodzież. Koperty z nalepkami wysyłano do dyrekcji szkół średnich bezpośrednio, do szkół powszechnych, po porozumieniu się ze ś. p. Ministrem

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 17 z dnia 23 maja 1931, str. 368.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 21 z dnia 27 czerwca 1931, str. 462.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 19, str. 415 i Nr. 21, str. 461.

Czerwińskim, który bardzo życzliwie odniósł się do zbiórki, za pośrednictwem inspektorów szkolnych. Ogółem wysłano do szkół średnich nalepek za 67,500 zł., do szkół powszechnych na sumę około 650,000 zł., jednakże znaczna część tych nalepek została przez inspektorów szkolnych i kierowników szkół wiejskich zwrócona wraz z listami, zaznaczającami, iż bieda wśród ludności wiejskiej jest tak wielka, że często wśród młodzieży wiejskiej nie można zbierać nawet groszowych składek. Do szkół średnich wysyłano ogółem nalepek na 100 i 200 zł., zależnie od liczby uczniów w danej szkole, do szkół powszechnych na sumę 10—20 i 30 zł., również w zależności od liczby uczniów w szkole. Nalepki były rozesłane do 943 szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich oraz korpusów kadetów i do 21,854 szkół powszechnych.

Ze względu na wielki kryzys ekonomiczny, zubożający ludność wszystkich warstw społecznych i wszelkich zawodów, komitet widział się zmuszonym zwolnić tempo zbiórki i akcję, obliczoną pierwotnie na 2 lata, rozciągnąć na okres znacznie dłuższy, kilkunastoletni, aż do zebrania potrzebnej na kupno okrętu kwoty. Ze względu na znaczenie wychowawcze akcji, wiążącej młodzież czynnie z Polskiem Morzem, pedagogiczne cele zbiórki wskutek przedłużenia czasu jej trwania nie doznają jednak uszczerbku.

Pieniądze, wpływające ze zbiórki, inkasował w okresie sprawozdawczym Komitet Floty Narodowej, ustawowo powołany do zbierania ofiar na rozbudowę polskiej floty. Jednakże rozsyłane do szkół wraz z nalepkami czeki na rachunek Komitetu Floty Narodowej (konto P. K. O. Nr. 30) opatrzone były nadrukiem: Dar Szkoły Polskiej; nadto Komitet Floty Narodowej obowiązany był wpływy ze zbiórki na okręt — dar szkoły polskiej — oddzielnie księgować, co zapewniło całkowite wyodrębnienie zebranych na ten cel funduszy z ogólnych funduszy Komitetu Floty Narodowej.

Przy rozpoczęciu zbiórki Komitet Floty Narodowej przekazał na fundusz, przeznaczony na kupno okrętu — daru szkoły polskiej, sumy zebrane przez siebie od nauczycielstwa i młodzieży do dnia rozpoczęcia zbiórki; sumy te wynosiły 25.896 zł. Do 1 września 1931 roku wpłynęło ogółem 54.709 zł., od szkół powszechnych i 18.673 zł. 59 gr. od szkół średnich. Biorąc pod uwagę liczbę szkół, do których komitet zbiórki rozastał nalepki, otrzymamy, że w ciągu pierwszego półroczu zbiórki szkoły powszechne dały przeciętnie po 2½ zł., szkoły średnie po 20 zł. Wpływy ze zbiórki lokowane były w Banku Gospodarstwa Krajowego. Obecnie, t. j. na 15 lutego b. r., suma zebranych na okręt — dar szkoły polskiej — składek wynosiła ponad 102 tysiące złotych.

W styczniu b. r. Komitet Floty Narodowej zmuszony był przekazać Ministerstwu Przemysłu i Handlu przeszło 360.000 zł., jako zwrot subwencji, udzielonej przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu toruńskiemu Komitetowi Floty Narodowej pożyczki na kupno okrętu szkolnego „Dar Pomorza”. Wśród sum, przekazanych przez Komitet Floty Narodowej Ministerstwu Przemysłu i Handlu znalazły się także sumy, zebrane na okręt — dar szkoły polskiej. W związku z tem oraz w związku z zapowiadzaną likwidacją Komitetu Floty Narodowej komitet zbiórki na okręt — dar szkoły polskiej wysłał delegację do P. Ministra Przemysłu i Handlu dr. Zarzyckiego i do Prezesa Komitetu Floty Narodowej P. Marszałka Sejmu dr. Świątalskiego; delegacje przedstawiły wymienionym dygnitarzom państwowym, że sumy, zebrane na okręt — dar szkoły polskiej, były inkasowane przez Komitet Floty Narodowej tylko ze względów technicznych, nie były jednak w jego bezpośredniej rozporządzalności i winny być traktowane jako depozyt. Ten punkt widzenia na wszelkie widoki przyjęcia przez czynniki miarodajne, a zbiórka na okręt — dar szkoły polskiej prowadzona będzie w dalszym ciągu nawet w razie likwidacji Komitetu Floty Narodowej w jego dotychczasowej postaci. O załatwieniu tej sprawy, po jej ostatecznem zdecydowaniu przez władze państwowe i o stronie technicznej dalszego prowadzenia zbiórki komitet zbiórki wyda w najbliższym czasie komunikat.

VI. Sprawy, dotyczące szkolnictwa średniego państwowego.

Obniżenie płac pracowników państwowych.

Już w czasie obrad Walnego Zgromadzenia T. N. S. W. w Katowicach w kwietniu ub. roku wiadomości, podawane przez prasę codzienną o zamiarze przez Rząd cofnięciu 15% dodatku do uposażeń urzędniczych, wywołały głębokie zaniepokojenie wśród nauczycielstwa. Dała temu wyraz uchwała Walnego Zgromadzenia, przyjęta jednomyślnie, a wzywająca Zarząd Główny „do przedstawienia władzom i społeczeństwu niebezpieczeństwa załamania moralnego, grożącego całemu nauczycielstwu i szkole polskiej, wywołanego obarczaniem go coraz nowymi obowiązkami wychowawczo-dydaktycznymi i równoczesną obniżką płac, przechodzącą granice jego wytrzymałości psychicznej”.

Zaniepokojenie to okazało się słusznym, ponieważ w kilka dni po Walnem Zgromadzeniu ukazały się oficjalne komunikaty, zawiadamiające cofnięcie przez Rząd celem utrzymania równowagi budżetowej 15% dodatku do uposażeń urzędniczych. Nauczycielstwo szkół średnich słusznie uczuło się tem zarządzeniem szczególnie pokrzywdzone, ponieważ mimo kilkakrotnych zapowiedzi w tym kierunku paru z kolei Ministrów Oświaty, Rząd nawet w latach nadwyżek budżetowych nie naprawił krzywdy, jaka spotkała to nauczycielstwo przez utrzymanie osławionej ustawy t. zw. sanacyjnej z dnia 21 grudnia 1925 r., a równocześnie stałe zwiększanie przez władze wymagani, zwalczając w zakresie pracy wychowawczej nad młodzieżą, pogłębiło wśród nauczycielstwa to uczucie niesprawiedliwego traktowania w porównaniu z innymi kategorjami pracowników państwowych.

Stanowisku swemu w tej sprawie Zarząd Główny dał najpierw wyraz w artykule wstępnym, zamieszczonym w pierwszym numerze „Przeglądu Pedagogicznego”, jaki ukazał się po Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W.¹⁾ Numer „Przeglądu” z tym artykułem rozesłany został do redakcyj wszystkich większych pism codziennych oraz do wielu posłów i senatorów.

Dnia 23 kwietnia delegacja Zarządu Głównego przedstawiła ś. p. Ministrowi Czerwińskiemu przytoczoną wyżej uchwałę Walnego Zgromadzenia T. N. S. W. wraz z uzasadnieniem w odpowiednim memorjale. Aby zaś nie ograniczać się jedynie do protestu, ale wysunąć także konkretne projekty złagodzenia skutków nowej obniżki płac nauczycielskich, Zarząd Główny złożył P. Ministrowi W. R. i O. P. na tej samej audjencji memorjały w sprawie ulg w spłacie zaliczek na płace, w sprawie komasacji długów nauczycielskich i pomocy dla nauczycielskich spółdzielni kredytowych oraz w sprawie liberalniejszego, niż dotychczas, traktowania rozporządzenia o zajęciach ubocznych nauczycieli²⁾. P. Minister ograniczył się wówczas do odpowiedzi, że złożone memorjały T. N. S. W. z całą życzliwością rozpatrzy. Równocześnie delegacja zapytała P. Ministra, czy prawdą jest wiadomość o zamiarze jakoby przez Rząd podwyższeniu obowiązkowej liczby godzin etatów nauczycielskich, co byłoby dalszem obniżeniem płac nauczycielskich, a równocześnie prowadziłoby do dezorganizacji pracy w szkole przez zmuszenie nauczycieli do podejmowania się nauki takich przedmiotów, do których nauczania nie posiadają kwalifikacji. Pogłoskom tym ś. p. Minister Czerwiński kategorycznie wówczas zaprzeczył i prosił o opublikowanie tego zaprzeczenia³⁾.

Obniżenie płac o 15% mimo trwania nadal postanowień ustawy sanacyjnej wywołało wśród nauczycielstwa tak wielkie rozgoryczenie, że szereg Kół T. N. S. W., na wezwanie, rzucone przez Koło T. N. S. W. w Bydgoszczy, domagało się od Zarządu Głównego zwolnienia do Warszawy powszechnego sejmku nauczycielskiego, t. j. zjazdu jak największej liczby nauczycieli szkół średnich, celem zaprotestowania przeciwko pokrzywdzeniu nauczycielstwa⁴⁾.

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 13 z dnia 25 kwietnia 1931 r.

²⁾ Memorjały zostały ogłoszone w numerze 14 „Przeglądu Pedagog.” str. 320.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” str. 317, autoryzowane sprawozdanie z audjencji.

⁴⁾ Por. „Przegląd Pedagog.” Nr. 17 z dnia 23 maja 1931, str. 366, artykuł p. t. „Groźne objawy”, i tamże, uchwała Wydziału, str. 370.

Po dokładnem rozważeniu sprawy Wydział Zarządu Głównego uchwalił sejmowi nauczycielskiego nie zwoływać ze względu na łatwość wyzyskania takiego zjazdu, nie ujętego w żadne przepisy statutowe, do celów partyjno-politycznych i agitacji przeciw rządowej, oraz ze względu na trudności techniczne, jakie masowały się w zwołaniu zjazdu w okresie egzaminów dojrzałości i w czasie, kiedy nauczyciele z obciążen plac musieli oszczędzać na opędzenie wydatków, związanych z letnim odpoczynkiem.

Natomiast Wydział Zarządu Głównego postanowił zwrócić się do wszystkich polskich organizacji nauczycielskich celem zainicjowania wspólnej akcji w obronie interesów zawodowych nauczycielstwa. Odpowiednie listy, zaznaczające, iż ostatnie zarządzenia oszczędnościowe Rządu dotyczą nauczycielstwo wszystkich typów szkół, zostały wysłane dnia 3 maja ub. roku do Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, do Stowarzyszenia Dyrektorów Polskich Szkół Średnich Państwowych, do Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Zawodowych, do Związku Nauczycielstwa Polskiego i do Sekcji Nauczycieli Szkół Średnich Z. N. P. W listach tych, jako pierwszy krok zamierzonej wspólnej akcji, Zarząd Główny proponował zgłoszenie się na wspólną audyencję u P. Ministra Oświaty celem przedstawienia mu tragicznego położenia nauczycielstwa.

Odpowiedź przychylną nadesłały wszystkie zaproszone organizacje nauczycielskie z wyjątkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego. Zarząd Główny Z. N. P. przysłał obszerny list, w którym również w imieniu Sekcji Nauczycieli Szkół Średnich odmówił udziału we wspólnej akcji zrzeszeń nauczycielskich¹⁾.

Konferencja porozumiewawcza delegatów zaproszonych organizacji odbyła się w lokalu T. N. S. W. dnia 1 czerwca. W czasie konferencji Zarząd Główny T. N. S. W. otrzymał telefoniczne zawiadomienie od prezesa Stowarzyszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich w Polsce, prof. J. Sosnowskiego, że w zamierzonej wspólnej delegacji do P. Ministra W. R. i O. P. pragnie wziąć udział również przedstawiciel Zarządu Stowarzyszenia.

Na konferencji omówiono obecny stan w szkolnictwie, uznano go zgodnie za krytyczny i powierzono sekretarjatowi generalnemu opracowanie wspólnego memoriału. Projekt memoriału został przesłany zainteresowanym Zarządom organizacji nauczycielskich, a następna konferencja celem przedyskutowania projektu memoriału odbyła się 3 czerwca.

Wobec zgłoszenia się do akcji Stowarzyszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich, Zarząd Gł. T. N. S. W. zaprosił także Związek Stowarzyszeń Asystentów Wyższych Uczelni w Polsce, który uchwalił przyłączyć się do wspólnego wystąpienia i przysłał swych przedstawicieli na następną konferencję. Natomiast na konferencję tę nie stawili się już przedstawiciele Zarządu Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Zawodowych, który nadesłał list z zawiadomieniem, że wobec usunięcia się od wspólnej akcji Związku Nauczycielstwa Polskiego także Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Zawodowych w projektowanej delegacji udziału nie weźmie, ponieważ mogłaby ona mieć charakter skutecznej demonstracji tylko wówczas, gdyby wzięli w niej udział przedstawiciele wszystkich zrzeszeń nauczycielskich. Również Zarząd Stowarzyszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich ze względu na odrębność prawnego i materialnego położenia profesorów tych szkół uchwalił nie brać udziału we wspólnym wystąpieniu. Wobec takiego obrotu sprawy przedstawiciele Stowarzyszenia Dyrektorów Polskich Szkół Średnich Państwowych oświadczyli, że z ostateczną decyzją muszą wstrzymać się do uchwały Zarządu Stowarzyszenia.

W tym stanie rzeczy Wydział Zarządu Głównego T. N. S. W. na posiedzeniu dnia 10 czerwca uznał, że stanowisko, zajęte przez Związek Nauczycielstwa Polskiego, uniemożliwiło zjednoczenie całego nauczycielstwa polskiego w obronie jego interesów zawodowych i postanowił swe wystąpienie ograniczyć jedynie do terenu szkolnictwa średniego i zaproponować wspólną delegację jedynie Stowarzyszeniu Dyrektorów Polskich Szkół Średnich Państwowych. Zarząd Stowarzyszenia odniósł się do takiego sposobu załatwienia sprawy przychylnie, jednakże zajęcia zawodowe jego członków, związane z okresem egzaminów dojrzałości, nie po-

¹⁾ Korespondencja, dotycząca tej sprawy została opublikowana w numerze 21 „Przeglądu Pedagog.” z dnia 27 czerwca u. r., str. 457.

zwołyli na zorganizowanie wspólnej delegacji. Wobec tego Prezydium Zarządu Głównego T. N. S. W. samo przedstawiło ś. p. Ministrowi Czerwińskiemu na audjencji dnia 18 czerwca głośny stan rozgoryczenia wśród nauczycielstwa szkół średnich¹⁾.

Prezydium prosiło P. Ministra o zareagowanie na ten stan ze względu na najżywniejsze interesy szkoły oraz zgłosiło postulat potraktowania nauczycielstwa w zakresie 15% dodatku do uposażeń na równi z wojskowymi zawodowymi albo zniesienia przynajmniej częściowego ustawy sanacyjnej i zorganizowania przez Rząd taniego kredytu dla nauczycielstwa. P. Minister uznał, że nauczycielstwo słusznie uważa się za szczególnie pokrzywdzone wobec istnienia postanowień ustawy sanacyjnej, stwierdził jednak równocześnie, że Rząd miał do wyboru albo załamanie się równowagi budżetowej z jego katastrofalnymi następstwami przede wszystkim dla świata pracy, albo przejściowe obniżenie płac pracowników państwowych. Zarazem ś. p. Minister Czerwiński wzywał Zarząd Główny do oddziaływania na nauczycielstwo w kierunku zrozumienia konieczności państwowych i obiecał przy najbliższej poprawie stanu skarbu Państwa starać się o wyłączenie nauczycielstwa od zarządzanej obniżki poborów analogicznie do tego wyłączenia, jakie zastosowano do zawodowych wojskowych. Natomiast oświadczył się przeciwko tworzeniu przez Rząd taniego kredytu dla pracowników państwowych, ponieważ mogłoby to zwiększyć i tak już wielkie ich obciążenie²⁾.

Po wakacjach, wobec coraz bardziej pogłębiającego się kryzysu ekonomicznego i stałego zmniejszania się dochodów skarbu, jakiegokolwiek wystąpienia o poprawę materialnego bytu nauczycielstwa nie miały żadnych widoków powodzenia. Dlatego także Zarząd Główny zaniechał pierwotnego zamiaru zwołania w jesieni do Warszawy nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia T. N. S. W., którego przedmiotem obrad byłoby wyłącznie materialne położenie nauczycielstwa. Na czoło trosk nauczycielskich wysunęła się zresztą wówczas inna sprawa, mianowicie dokonane w ciągu wakacyj ze względów oszczędnościowych masowe redukcje nauczycielstwa w państwowych szkołach średnich.

Redukcje personalne.

Wiadomości o redukcjach wśród nauczycielstwa państwowych szkół średnich otrzymał sekretariat Zarządu Głównego w lipcu u. r. Natychmiast rozesłano do wszystkich Zarządów Okręgowych i Zarządów Kół T. N. S. W. obszerny drukowany okólnik, podający wytyczne w sprawie zorganizowania na miejscu obrony prawnej zredukowanych nauczycieli, krótki zaś wyciąg z tego okólnika rozesłano do prasy codziennej, przy czem znaczna liczba pism nadesłany komunikat zamieściła.

W pierwszym powakacyjnym numerze „Przeglądu Pedagogicznego” Zarząd Główny zajął stanowisko wobec formy dokonanych przeniesień w stan nieczynny i w stan spoczynku oraz wobec zwolnień nauczycieli tymczasowych w środku roku szkolnego, mianowicie z dniem 31 października; Zarząd Główny protestował przeciw pośpieszności tych zarządzeń i w niektórych wypadkach niezgodności ich z pragmatyką nauczycielską, a zwłaszcza przeciw powoływaniu przed komisje lekarskie nauczycieli zupełnie zdrowych, aby tylko zaoszczędzić, przez natychmiastowe przeniesienie na emeryturę, wydatków na wypłatę pełnych poborów w okresie 6-miesięcznego stanu nieczynnego i zwiększenia w tym okresie wymiaru uposażenia emerytalnego. W tym samym numerze „Przeglądu Pedagogicznego” ogłoszono również artykuł p. t. „Jak się bronić?”, informujący o przepisach prawnych, dotyczących odwoływania się do wyższej instancji i o wymaganiach dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym, ponieważ wiele zarządzeń władz szkolnych okręgowych w zakresie redukcji zostało dokonanych niezgodnie z postanowieniami tego dekretu³⁾.

Dnia 14 września delegacja Prezydium Zarządu Głównego złożyła P. Wice-ministrowi W. R. i O. P. Pierackiemu memorjały: 1) w sprawie przeniesień z urzę-

¹⁾ Por. „Przegląd Pedagog.” Nr. 21 z dnia 27 czerwca, str. 457, artykuł p. t. „Wobec krytycznego położenia nauczycielstwa. Akcja Zarządu Gł. T. N. S. W.”.

²⁾ Tamże, str. 454, autoryzowane sprawozdanie z audjencji.

³⁾ Por. „Przegląd Pedagog.” Nr. 22 z dnia 12 września.

du na własną prośbę, jakie, niezgodnie z postanowieniami pragmatyki nauczycielskiej, miały miejsce w jednym z okręgów szkolnych, i 2) w sprawie zwolnień nauczycieli tymczasowych w środku roku szkolnego, t. j. z dniem 31 października. Delegacja prosiła P. Wiceministra o wydanie zarządzenia, by Kuratorja Okręgów Szkolnych udzieliły nauczycielom tymczasowym, zwolnionym od 31 października, urlopów, aby ci mogli jeszcze znaleźć pracę w szkolnictwie prywatnym i nie powiększali liczby bezrobotnych. Zarazem delegacja dowodziła, że jest rzeczą niezgodną z duchem pragmatyki zmuszanie nauczycieli do wniesienia podań o przeniesienie na inne miejsce służbowe na własną prośbę, aby tylko pozbawić ich przysługującego im zwrotu kosztów przeniesienia. Delegacja przedstawiła również P. Wiceministrowi wrażenie, jakie wśród nauczycielstwa wywołało wzywanie przed komisje lekarskie nauczycieli, których praca w szkole nie dawała żadnych podstaw do uważania ich za chorych.

P. Wiceminister opisane wyżej zarządzenia władz tłumaczył koniecznością natychmiastowego zmniejszenia liczby etatów oraz wyjaśnił, że Ministerstwo czyni starania o odzyskanie pewnej liczby etatów w szkolnictwie średnim chwilowo zniesionych, a to drogą oszczędności w innych działach swego budżetu. Jeśli to się uda przeprowadzić, pewna liczba nauczycieli tymczasowych, którzy otrzymali już wywołanie pracy z dniem 31 października, będzie mogła nadal pozostać w szkolnictwie; w stosunku do tych nauczycieli tymczasowych, których Kuratorjum nie zamierza zatrzymać na służbie po 31 października nawet w razie uzyskania dodatkowych etatów, P. Wiceminister przyrzekł wydać instrukcję Kuratorjum, aby im udzieliły urlopów. Co się tyczy nakazu wnoszenia podań o przeniesienia na inne miejsca służbowe tym nauczycielom stałym, dla których zabrakło etatu, to należy to uważać raczej za propozycje, podyktowane chęcią dania nauczyciom możliwości wyboru miejsca służbowego, przyczem nauczyciel może z takiej propozycji skorzystać lub nie. Natomiast powoływanie przed komisje lekarskie nauczycieli, których Ministerstwo zamierza przenieść w stan spoczynku, P. Wiceminister uznał za zupełnie uzasadnione, bo wobec konieczności dokonania jak największych oszczędności nie byłoby rzeczą słuszną płacić nauczycielowi przez 6 miesięcy pełne uposażenie, jeśli można go wcześniej przenieść na emeryturę, komisje lekarskie zaś są całkowicie niezależne¹⁾.

Sprawa redukcji personalnej omawiana była na posiedzeniu pełnego Zarządu Głównego w dniu 11 października u. r. na podstawie sprawozdań przedstawicieli Zarządów Okręgowych T. N. S. W. Uchwalono wówczas jednogłośnie rezolucje, ogłoszone na czele 27-go numeru „Przeglądu Pedagogicznego”, stwierdzające, że ograniczenie liczby nauczycieli spowodowałoby przeludnienie klas i przeciążenie pracą nauczycieli, co uniemożliwia stosowanie nowoczesnych metod nauczania i wywołuje przygnębienie nauczycielstwa, które mimo największych wysiłków nie może się doczekać w takich warunkach bardziej wartościowych wyników swej pracy; rezolucje stwierdzały dalej po odpowiednim uzasadnieniu, że Zarząd Główny T. N. S. W., choć świadom tego, że jego głos nie zmieni ciężkiej rzeczywistości, uważa jednak za swój obowiązek zawodowy i obywatelski przestrzec przed skutkami dalszego obniżenia poziomu nauki i wychowania w szkole średniej przez stale pogarszanie warunków pracy nauczycielskiej.

Skutki, wywołane przez nie dość przemyślane redukcje personalne w jednym z Okręgów Szkolnych, Zarząd Główny przedstawił w szczegółowo opracowanym memorjale P. Wiceministrowi na następnej audencji, o czym piszemy obszerniej w rozdziale p. t. „Sprawy o znaczeniu lokalnym”.

Nowelizacja pragmatyki nauczycielskiej.

Wobec stale powtarzających się pogłosek o zamierzonej przez władze nowelizacji pragmatyki nauczycielskiej, która miałaby pozbawić nauczycielstwo szeregu dotychczas uzyskanych uprawnień, Zarząd Główny kilkakrotnie występował w tej sprawie wobec Ministerstwa W. R. i O. P. Ś. p. Minister Czerwiński na audencji dnia 18 czerwca delegacji Zarządu Głównego, która przedstawiła zaniepokojenie nauczycielstwa wiadomościami prasowymi o zamierzonej nowelizacji pragmatyki, oświadczył, że sprawa tej nowelizacji nie została jeszcze w łonie Rządu

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 24, str. 522.

zdecydowana. P. Wiceminister Pieracki na audjencji dnia 16 listopada poinformował, że Ministerstwo Oświaty nowelizację ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli uważa za wskazane traktować łącznie z nowelizacją pragmatyki urzędniczej, sprawa ta przeto stanie się aktualną dopiero wówczas, gdy Rząd wnieśnie do Sejmu projekt nowej ustawy o państwowej służbie cywilnej. Według informacji, otrzymanych przez Zarząd Główny T. N. S. W. w Prezydium Rady Ministrów, Rząd nie zamierza w okresie stałego obniżania płac urzędniczych występować z projektem zmiany pragmatyki urzędniczej¹⁾.

Nowelizacja ustawy emerytalnej.

W jesieni ubiegłego roku Zarząd Główny T. N. S. W. otrzymał informacje, że Rząd ze względów oszczędnościowych zamierza nie ograniczyć się do zmian w ustawie emerytalnej, dokonanych przez Izby Ustawodawcze w noweli z dnia 18.III.1931, ale przygotowuje nowe zmiany, mające pod wielu względami jeszcze więcej pogorszyć sytuację emerytów i uszczuplić prawa, nabyte przez dotychczasową służbę. Zmiany te miały iść w kierunku podniesienia do lat 15 okresu służby państwowej, przewidzianego w ustępie pierwszym artykułu 9-go obecnej ustawy, uprawniającego do otrzymania emerytury; dalej zmiany w ustawie emerytalnej miały polegać na zaliczaniu do emerytury lat służby w b. państwach zaborczych tylko w wysokości 75% ich faktycznej liczby i na dalszem podwyższeniu składek emerytalnych. Podwyższenie do lat 15 okresu służby państwowej, uprawniającego do emerytury, miało według wiadomości prasowych działać z mocą wsteczną i bez uwzględnienia praw, nabytych w pracy zawodowej.

Wiadomości te w wysokim stopniu zaniepokoiły ogół pracowników państwowych, a w szczególności nauczycielstwo, ponieważ ich zrealizowanie w ustawie byłoby ciężkiem pokrzywdzeniem nauczycieli z b. zaboru austriackiego, oraz tych nauczycieli szkół państwowych, którzy przed wojną uczyli w prywatnych polskich szkołach średnich w b. zaborze rosyjskim. Zarząd Główny T. N. S. W. stanął w tej sprawie na stanowisku, że ciągłość kultury narodowej w okresie niewoli, wytworzenie wśród młodzieży gorącego, patriotyzmu, który przejawiał się w jej udziale w walkach o niepodległość Polski w legionach i w wojnie bolszewickiej, dzisiejsze Państwo Polskie zawdzięcza w ogromnej mierze właśnie nauczycielowi polskiemu. Częściowa dyskwalifikacja przy obliczaniu służby emerytalnej tych lat pracy nauczycielskiej, które wychowały tak uświadomioną narodowo i tak ofiarną dla Państwa młodzież byłaby dla nauczycielstwa polskiego nie tylko dotkliwym uszczerbkiem materialnym, ale jeszcze dotkliwszym ciosem moralnym.

Z tego powodu Zarząd Główny postanowił z całą energią domagać się, aby niezależnie od kwestji t. zw. praw nabytych lata pracy nauczycielskiej w szkołach państwowych b. zaboru austriackiego i w prywatnych szkołach polskich w b. Królestwie Kongresowem zaliczane były do uposażenia emerytalnego jak dotychczas, t. j. w pełnym wymiarze, nawet, gdyby ograniczenie tych lat do 75% zostało zastosowane do b. pracowników państw zaborczych i do pracy zawodowej w innych, niż praca nauczycielska, dziedzinach.

Taki postulat zgłosiła dnia 16 listopada u. r. delegacja Zarządu Głównego P. Wiceministrowi Pierackiemu w zastępstwie chorego Ministra Jędrzejewicza, składając zarazem obszerny memoriał, uzasadniający słuszność stanowiska T. N. S. W. w tej sprawie²⁾. P. Wiceminister Pieracki oświadczył wówczas, że Ministerstwo W. R. i O. P. dotychczas projektu noweli do ustawy emerytalnej dla zaopiniowania nie otrzymało; jeśli projekt taki stanie się aktualny, Ministerstwo, wydając o nim swą opinię, weźmie pod uwagę argumenty, zawarte w złożonym przez T. N. S. W. memoriale³⁾.

Ponieważ przeprowadzenie nowelizacji ustawy emerytalnej w sposób wyżej opisany, krzywdziłoby szczególnie nauczycielstwo wszystkich stopni, Zarząd Główny T. N. S. W. zainicjował w tej sprawie wspólne wystąpienie, organizację nauczycielskich do P. Ministra Skarbu. W zaproszeniach, rozesłanych do polskich

¹⁾ Por. „Przegląd Pedagog.” z r. 1931, str. 455, 720, 782.

²⁾ Memoriał został ogłoszony w całości w numerze 32 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 21 listopada u. r., str. 722.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 35—36, str. 783.

zrzeszeń nauczycielskich, pominięto jedynie Związek Nauczycielstwa Polskiego który już raz złożył dowód, że potrafi tylko przeciwdziałać jednolitym wystąpieniom całego nauczycielstwa. Dnia 23 listopada u. r. odbyła się w lokalu T. N. S. W. konferencja porozumiewawcza z przedstawicielami Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, Stowarzyszenia Dyrektorów Polskich Szkół Średnich Państwowych i Stowarzyszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich¹⁾. Wkrótce potem jednak od projektowanej wspólnej akcji uchylił się Zarząd Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, nadesławszy list z wyjaśnieniem, że nie uważa za możliwe odrębnie występować na forum publicznem w sprawie, będącej przedmiotem starań Centralnego Komitetu Pracowników Państwowych, Kolejowych i Komunalnych, w którym zasiada przedstawiciel Stowarzyszenia. Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Zawodowych wogóle na zaproszenie nie odpowiedziało.

Po uzyskaniu zgody na wspólne wystąpienie Zarządów Stowarzyszenia Dyrektorów Polskich Szkół Średnich Państwowych i Stowarzyszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich sekretarjat Zarządu Głównego T. N. S. W. w porozumieniu z zarządami wymienionych organizacji opracował wspólny memoriał w sprawie projektowanej nowelizacji ustawy emerytalnej celem złożenia go P. Ministrowi Skarbu. Tekst memoriału zatwierdzono na konferencji porozumiewawczej, która odbyła się w końcu stycznia b. r. w lokalu T. N. S. W., poczem Zarząd Główny rozpoczął starania o audjencję u P. Ministra Skarbu J. Piłsudskiego.

Dopiero jednak dnia 16 lutego, gdy Rząd wniósł już do Izby Ustawodawczej projekt drugiej noweli do ustawy emerytalnej, uzyskano przybiecaną audjencję. P. Minister Skarbu skierował delegatów trzech stowarzyszeń do P. Wiceministra Stefana Starzyńskiego. Delegaci złożyli P. Wiceministrowi memoriał oraz ustnie przedstawili konieczność pewnych ekscypcyj dla nauczycielstwa oraz zmian w ustawie ze względu na fakt, że profesorowie szkół akademickich dopiero w dość późnym wieku stają się etatowymi urzędnikami i nabywają prawa do zaopatrzenia emerytalnego, przedtem zaś przez szereg lat pracują jako asystenci lub w wolnych zawodach; przy obecnem brzmieniu postanowień ustawy dla profesorów szkół akademickich jest rzeczą prawie niemożliwą uzyskać pełną emeryturę. P. Wiceminister obszernie wyjaśniał delegatom zasady wniesionego do Sejmu projektu noweli, stwierdzając, że wprawdzie podwyższony został do lat 15 okres czasu, potrzebny do uzyskania praw emerytalnych, jednakże Rząd zaniechał zamiaru zaliczania do emerytury lat służby w b. państwach zaborczych tylko w wysokości 75%²⁾.

W sprawie nowelizacji ustawy emerytalnej, niezależnie od akcji, przeprowadzonej w Ministerstwie Oświaty i wspólnie z innymi organizacjami nauczycielskimi w Ministerstwie Skarbu, Zarząd Główny T. N. S. W. pozostawał w ścisłym kontakcie z Centralnym Komitetem Pracowników Państwowych, Kolejowych i Komunalnych, w którym posiadał swego przedstawiciela. Przedstawiciel ten wziął również udział w delegacji Centralnego Komitetu do Klubów Sejmowych w dniach 4 i 6 lutego b. r., która przedstawiła postulaty pracowników państwowych w sprawie uposażeń i emerytur³⁾.

Przywrócenie zastosowania art. 107 ustawy uposażeniowej.

Według otrzymanych przez Zarząd Główny T. N. S. W. informacji, Ministerstwo W. R. i O. P. zaniechało ze względów oszczędnościowych stosowania przy nominacjach nauczycieli w państwowych szkołach średnich artykułu 107 ustawy z dnia 9 paźdz. 1923 r. o uposażeniu pracowników państwowych, zapewniającego nauczycielstwu możność zaliczenia do wymiaru uposażenia poprzednich lat pracy w szkolnictwie prywatnem. Wobec tego Zarząd Główny dnia 21 maja u. r. złożył w tej sprawie P. Ministrowi W. R. i O. P. memoriał, uzasadniający, że takie stanowisko władz szkolnych jest sprzeczne z obowiązującymi ustawami i zawierający prośbę, aby P. Minister wyjednał na Radzie Ministrów zniesienie

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 33, str. 743.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 6 z dnia 20 lutego b. r., str. 155.

³⁾ Sprawozdanie z delegacji N. K. P. P. do Sejmu w numerze 6-ym „Przeglądu Pedagog.”, str. 152.

czasowego zawieszenia działania art. 107 ustawy uposażeniowej, oraz uchwałę aby nauczyciele, poszkodowani z powodu tego zawieszenia, mogli uzyskać zaliczenie lat pracy z datą wsteczną od chwili istotnego mianowania ich na stanowiska w szkolnictwie państwowem¹⁾, odpisy tego memoriału przesłano do Prezydium Rady Ministrów i do Ministerstwa Skarbu. Na memoriał dotychczas Zarząd Główny nie otrzymał odpowiedzi.

Awans automatyczny nauczycieli.

Wobec czasowego wstrzymania przez Rząd na wiosnę ub. roku przechodzenia pracowników państwowych do wyższych szczebli uposażeniowych, delegacja Zarządu Głównego T. N. S. W. interwenjowała dnia 18 czerwca 1931 r. u P. Ministra W. R. i O. P. w sprawie zastrzeżonego dla nauczycieli przez ustawę z dnia 9 października 1923 r. automatycznego awansu w grupach uposażenia. S. p. Minister Czerwiński oświadczył, że Ministerstwo W. R. i O. P. stoi na stanowisku utrzymania dla nauczycielstwa automatycznego awansu w grupach uposażenia i ci nauczyciele, którym z początkiem nowego roku szkolnego przysługuje prawo przejścia do wyższej grupy uposażenia, grupę tę otrzymają²⁾.

Zniżki kolejowe dla kontraktowych nauczycieli państwowych szkół średnich.

Opierając się na rozporządzeniach Ministerstwa Komunikacji, które uczniom i uczennicom szkół państwowych i szkół prywatnych z prawami szkół państwowych przyznają prawo korzystania z ulgowych przejazdów koleją tam i zpowrotem na ferie świąteczne i letnie, bez względu na stopień zamożności rodziców tych uczniów, Zarząd Główny T. N. S. W. wystąpił do Ministerstwa W. R. i O. P. i do Ministerstwa Komunikacji o rozciągnięcie mocy wspomnianych rozporządzeń także na kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i na nauczycieli szkół prywatnych z prawami szkół państwowych. O załatwieniu tego postulatu piszemy w rozdziale p. t. „Sprawy szkolnictwa średniego prywatnego.

Sprawa formy dekretów emerytalnych.

Przy masowych przeniesieniach nauczycieli w stan spoczynku, dokonanych w lecie ub. roku ze względów oszczędnościowych, przeniesiono na emeryturę szereg dyrektorów i nauczycieli, którzy przez wiele lat pracowali ofiarnie dla dobra szkolnictwa polskiego. Ponieważ dawniej przy przenoszeniu w stan spoczynku długoletnich pracowników władze szkolne miały zwyczaj wyrażać im w dekretach przeniesienia uznanie za dotychczasową wierną pracę, Zarząd Główny T. N. S. W. upomniał się o przywrócenie tego zwyczaju, będącego wyrazem należytej oceny przez władze szkolne wartości pracy tych nauczycieli dla Państwa. Postulat ten przedstawiła P. Wiceministrowi Pierackiemu delegacja T. N. S. W. dnia 16 listopada u. r. P. Wiceminister zaznaczył, że zwyczaj wyrażania podziękowania za pracę przy przeniesieniu w stan spoczynku istniał tylko w b. zaborze austriackim, obiecał jednak zarazem postulat T. N. S. W. życzliwie rozważyć³⁾.

VII. Sprawy, dotyczące szkolnictwa średniego prywatnego.

Umowa zbiorowa w prywatnym szkolnictwie średnim b. Królestwa Kongresowego na rok szkolny 1931/32.

Umowa zbiorowa na rok szkolny 1931/32 w prywatnym szkolnictwie średnim na terenie b. Królestwa Kongresowego, znana powszechnie pod nazwą postanowień Komisji Norm Płac i Wpisów została zasadniczo podpisana dnia 13 maja u. r. Przed podpisaniem umowy Zarząd Główny T. N. S. W. musiał usunąć pewne trudności, jakie wyłoniły się ze strony Koła Przełożonych Prywatnych

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 18 z dnia 30 maja u. r., str. 392.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 21 z dnia 27 czerwca u. r., str. 456.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 35/36 z 1931 r., str. 784.

Szkół Średnich Żeńskich, które obawiało się, że podpisanie norm płac i wpisów na przyszły rok szkolny już na wiosnę może się okazać nierealnym wobec pogłębiającego się kryzysu ekonomicznego i stałego zmniejszania przez Rząd płac nauczycielskich w państwowych szkołach średnich, służących, jak wiadomo, za podstawę przy obliczaniu norm płac w szkołach prywatnych.

Wydział Zarządu Głównego stał na stanowisku, że normy muszą być podpisane przed wakacjami, aby nauczycielstwo przynajmniej w zasadzie wiedziało, na jakie może rachować uposażenie w przyszłym roku szkolnym, a zarazem uważał, że artykuł norm, przewidujący istnienie komisji finansowej w szkole, czyli możliwość solidarnego ponoszenia ciężarów kryzysu ekonomicznego przez właściciela szkoły i nauczycielstwo, usuwa konieczność natychmiastowego uzależniania wysokości norm od sytuacji gospodarczej. Z tego powodu na posiedzeniu Wydziału dnia 6 maja uchwalono upoważnić przedstawicieli Zarządu Głównego w Komisji Norm do podpisania opracowanych już norm płac i wpisów na rok szkolny 1931/32 wraz z przedstawicielami pozostałych organizacji, wchodzących w skład Komisji Norm, niezależnie od tego, czy uda się uzyskać zgodę na podpis ze strony Koła Przełożonych Prywatnych Szkół Średnich Żeńskich. Ogłoszenie norm uchwalono opóźnić celem przeprowadzenia dalszych układów z Kołem Przełożonych Szkół Średnich Żeńskich¹⁾.

Istotnie, układy te doprowadziły do pożądanego rezultatu, albowiem Koło Przełożonych Prywatnych Szkół Średnich uchwaliło podpisać normy z warunkiem opublikowania zastrzeżenia, że „paragrafy, normujące wysokość płac i wpisów będą przewidywane przez Komisję Norm z początkiem roku szkolnego 1931/32”. Podpis Koła Przełożonych Szkół Żeńskich został jednak położony pod normami dopiero dnia 8 czerwca u. r., dlatego można było normy ogłosić zaledwie w numerze 20-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 13 czerwca u. r.

W stosunku do norm z roku szkolnego 1930/31 zaszyły w normach dość znaczne zmiany, jakkolwiek nie dotyczące wysokości uposażeń nauczycielskich w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, co do których wszystkie postanowienia Komisji pozostały bez zmiany. Przedewszystkiem dzięki przystąpieniu do Komisji Norm przedstawicieli Zarządu Głównego Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Zawodowych, po raz pierwszy zostały objęte normami także prywatne szkoły średnie zawodowe. Z tego powodu do tabeli obliczania płac za godzinę tygodniowo lekcji dodano IV kategorię przedmiotów, przewidującą najwyższe wynagrodzenie, a wzorowaną na IV kategorii przedmiotów nauczania w ustawie z dnia 9 października 1923 r. „o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska”; kategoria ta obejmowała języki w zastosowaniu do zawodów, matematykę wyższą, przedmioty zawodowe specjalne i ćwiczenia z tych przedmiotów, oraz przedmioty i ćwiczenia z zakresu projektowania w szkołach przemysłu artystycznego.

Sprecyzowano dokładniej artykuły, dotyczące zawierania umów z nauczycielami, w szczególności z nauczycielami, mającymi charakter nauczycieli stałych. Stojąc nadal na stanowisku, że umowy z nauczycielami winny być zawierane na piśmie i obejmować powołanie się na odnośne paragrafy postanowień Komisji Norm Płac i Wpisów, zakres zajęć z liczbą tygodniowych godzin pracy nauczyciela w szkole na rok następny oraz podstawę do obliczania uposażenia, uchwały Komisji Norm na bieżący rok szkolny zaznaczały, że coroczne odnawianie umowy z nauczycielem stałym nie jest konieczne; niezawiedzenie na piśmie o rozwiązaniu umowy przed dniem 1 lutego jest dowodem przedłożenia tej umowy na rok następny. Wprowadzono dalej, jako nowe w stosunku do uchwał zeszłorocznych, postanowienie, że nauczyciel stały przed 1 kwietnia ma być powiadomiony o zakresie obowiązków, które mu będą powierzzone w następnym roku szkolnym. Dodano uwagę, stwierdzającą, że postanowienia, dotyczące zawierania umów i stabilizacji nauczycieli, dotyczą narówni z nauczycielami kierownikami szkół, o ile indywidualna umowa kierownika z koncesjonariuszem nie zawiera warunków, dla kierownika korzystniejszych.

Artykuły, dotyczące wysokości wpisów, powoływania w szkołach komisji finansowych w razie niemożności wypłacenia całkowitych norm płacy oraz ewentualnej rewizji postanowień Komisji Norm, jak również artykuły, dotyczące

¹⁾ „Przegląd Pedagogiczny” Nr. 17 z dnia 23 maja u. r., str. 370.

świadczeń szkoły w razie choroby lub śmierci nauczyciela pozostawiono niezmienione w stosunku do norm, uchwalonych na rok szkolny 1930/31.

W ciągu wakacji nastąpiła dalsza obniżka płac urzędniczych, mianowicie Rząd cofnął dodatek stołeczny. Wyłoniła się więc zaraz na początku nowego roku szkolnego kwestja, czy należy zastosować do płac w szkołach średnich prywatnych obie obniżki płac nauczycieli w szkołach państwowych, mianowicie cofnięcie 15% dodatku i następnie 20% dodatku stołecznego w Warszawie. Jednakże pogłębiający się kryzys gospodarczy wytworzył taki stan, że tylko nieznaczna liczba rodziców była w możności opłacać pełny wpis w szkołach prywatnych, szkoły zmuszone zostały do stosowania bardzo daleko idących ulg w opłacie wpisowego i było rzeczą jasną, że tylko bardzo nieznaczna liczba szkół prywatnych będzie w możności wypłacać przewidziane w normach wynagrodzenie w wysokości 100%, że zatem obniżka płac nauczycielskich w wielu szkołach nastąpi zupełnie automatycznie, a dla szkół prowincjonalnych w większych wypadków niewątpliwie przekroczy nawet obniżenie płac o 15%, zastosowane w szkolnictwie państwowem.

Z drugiej strony nie można było myśleć o obniżeniu płac nauczycielskich bez równoczesnego ryczałtowego dla wszystkich obniżenia wpisów, co odbiłoby się ujemnie nietylko na sytuacji finansowej szkół, ale przede wszystkim na mniej zamożnych rodzicach uczniów, ponieważ przy ryczałtowem obniżeniu wpisów szkoły zmuszone byłyby do daleko idących ograniczeń w stosowaniu ulg w opłacie wpisowego. Daleko słuszniejszym się wydawało, ażeby przez pozostawienie wpisów w dotychczasowej wysokości, które opłacać mogli tylko zamożniejsi rodzice, umożliwić rodzicom mniej zamożnym dalsze kształcenie dzieci w szkołach prywatnych przez danie szkołom możności szerokiego stosowania ulg w opłacie wpisowego dla tej kategorii płatników.

Wszystkie te argumenty rozważane były na posiedzeniach Prezydium Zarządu Głównego zaraz z początkiem nowego roku szkolnego¹⁾. Na posiedzeniu Wydziału Zarządu Głównego dnia 16 kwietnia udzielono też przedstawicielowi T. N. S. W. w Komisji Norm następujących dyrektyw: „ogólne obniżenie wysokości wpisów w szkołach średnich prywatnych nie jest pożądane ze względu na pewną liczbę zamożnych rodziców, którzy bez trudności mogą opłacać wpis w dotychczasowej wysokości; natomiast konieczne jest zachęcenie szkół przez Komisję Norm do stosowania jak najdalej idących indywidualnych ulg w opłacie wpisowego; wynikające z tego powodu niedobory pokrywać można przez procentowe obniżenie płac nauczycielskich, jednakże tylko na podstawie odpowiednich uchwał szkolnych komisji finansowych, a w szkołach społecznych zarządów szkół z udziałem przedstawicieli nauczycielstwa”.

Stanowisko to podzieliły wszystkie organizacje, wchodzące w skład Komisji Norm, która na posiedzeniu dnia 16 września uchwaliła wydać odpowiedni komunikat²⁾. Komunikat Komisji Norm oraz warunki, które spowodowały jego wydanie, zostały następnie obszernie omówione w artykule wstępnym p. t. „Szkoly prywatne, a kryzys gospodarczy”, zamieszczonym w numerze 25-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 3 października u. r. Trzeba było także przeprowadzić krótką polemikę z Sekcją Szkolnictwa Średniego Związku Nauczycielstwa Polskiego, która za pośrednictwem organów prasowych Związku gwałtownie zaatakowała stanowisko, zajęte przez Zarząd Główny T. N. S. W. i przez Komisję Norm.

Dnia 28 października Komisja Norm, pragnąc mimo obniżenia płac z powodu kryzysu gospodarczego zapewnić nauczycielstwu świadczenia od Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w dotychczasowej wysokości, postanowiła, że składki ubezpieczeniowe do Z. U. P. U. winny być opłacane w wysokości, odpowiadającej płacy obliczonej bez potrąceń już stosowanych, lub mogących nastąpić wskutek trudności finansowych szkoły³⁾.

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 22 str. 485.

²⁾ Komunikat ten został ogłoszony w prasie codziennej i w numerze 24 „Przeglądu Pedagog.” z dnia 26 września u. r., str. 524.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 33, str. 742.

Przy końcu ub. roku skład Komisji Norm został rozszerzony przez przyjęcie do niej przedstawicielki „Koła Dyrektorek i Dyrektorów Prywatnych i Społecznych Szkół Średnich Żeńskich” w Warszawie, organizacji niezależnej, działającej na podstawie własnego, przez władze zatwierdzonego statutu.

Normy Płac i Wpisów na rok szkolny 1931/32 zostały zarejestrowane przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej postanowieniem z dnia 28 grudnia 1931 r. po uprzednim zasięgnięciu o nich przez Ministerstwo P. i O. S. opinii Ministerstwa Oświaty, z czego wynika, że uzyskały także aprobatę naszej najwyższej magistratury szkolnej¹⁾.

Technika prac Komisji Norm była w okresie sprawozdawczym taka sama, jak w latach poprzednich. Oprócz ustalenia norm plac i wpisów na bieżący rok szkolny zadaniem Komisji Norm było wydawanie opinii w kwestjach spornych co do interpretacji jej postanowień przez właścicieli szkół lub nauczycielstwo.

Przedstawicielami Zarządu Głównego T. N. S. W. w Komisji Norm byli kol.: dr. St. Sumiński, dr. P. Ordyński i kol. Z. Dąbrowska. Korespondencję Komisji Norm, w szczególności w zakresie opinijowania spraw spornych na tle interpretacji postanowień Komisji, załatwiał kol. St. Sumiński.

Sprawa kwalifikowania szkół średnich prywatnych.

Ponieważ przy końcu ubiegłego roku szkolnego, mianowicie w połowie czerwca, prywatne szkoły średnie nie otrzymały jeszcze zawiadomień o nadanych im prawach na następny rok szkolny, delegacja Zarządu Głównego T. N. S. W. interwenjowała w tej sprawie na audjencji dnia 18 czerwca u. r. u ś. p. Ministra Czerwińskiego. Zarazem delegacja przedstawiła P. Ministrowi zaniepokojenie, jakie wywołały wśród nauczycielstwa uporczywie powtarzające się pogłoski, rejestrowane nawet przez prasę codzienną, o zamierzonym jakoby przez władze szkolne, szczególnie na terenie b. Królestwa Kongresowego, obniżeniu uprawnień licznym szkołom prywatnym. Ś. p. Minister Czerwiński oświadczył wówczas, że szkoły już zostały przez Ministerstwo W. R. i O. P. zakwalifikowane i odnośnie zawiadomienia do dyrekcji szkół prywatnych przygotowują już okręgowe władze szkolne. Co się tyczy ewentualnego obniżenia praw szkołom prywatnym, P. Minister wyraził gotowość życzliwego rozpatrzenia konkretnych wypadków pokrzywdzenia szkół przy nadawaniu im praw, upoważniając Zarząd Główny T. N. S. W. do składania przedstawień w tej sprawie²⁾.

Pogłoski o masowym obniżeniu uprawnień szkół prywatnych okazały się na szczęście znacznie przesadzone. Pełne prawa szkół średnich państwowych otrzymało (w całym Państwie z wył. Województwa Śląskiego) 106 szkół prywatnych wobec 120 szkół w roku szkolnym 1930/31; niepełne prawa 236 szkół wobec 217 szkół w roku szkolnym 1930/31. Zmniejszyła się więc liczba szkół, którym przyznano pełne prawa szkół państwowych, o 14 szkół, ale równocześnie zmniejszyła się także liczba szkół, pozbawionych zupełnie uprawnień, o 19 szkół. Najwięcej obniżono uprawnienie szkół prywatnych w Okręgu Szkolnym Warszawskim, w szczególności w samej Warszawie (6 szkół).

W związku z upoważnieniem ś. p. Ministra Czerwińskiego do składania przedstawień w imieniu tych szkół, które uczują się pokrzywdzone przez obniżenie uprawnień, Zarząd Główny T. N. S. W. występował do Wydziału Szkolnictwa Średniego Ministerstwa W. R. i O. P. na życzenie 3 szkół w sprawie nadanych im uprawnień³⁾.

Sprawa zatwierdzania dyrektorów w prywatnych szkołach średnich.

Na wiosnę ubiegłego roku szkolnego z kilku Okręgów Szkolnych wpłynęły do Zarządu Głównego T. N. S. W. skargi, że okręgowe władze szkolne odmówiły zatwierdzenia na stanowisku dyrektorów w prywatnych szkołach średnich nauczycielom, posiadającym pełne kwalifikacje i wystarczającą praktykę nauczycielską, przyczem odmowa ta zakomunikowana została zainteresowanym właścicie-

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 2 z dnia 23 stycznia 1932, str. 58.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 21, str. 456.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 22, str. 485.

lom szkół bez podania jakichkolwiek motywów; w jednym zaś okręgu szkolnym Kuratorium zawiadomiło dyrektora, b. naczelnika wydziału w jednym z Kuratorów, który stał na czele szkoły zawodowej, przez siebie założonej i zorganizowanej, że nie zatwierdzi go na stanowisku kierowniczym na rok następny, przyczem również uchyliło się od podania jakichkolwiek motywów tej decyzji. W takim postępowaniu okręgowych władz szkolnych Zarząd Główny T. N. S. W. widział nietylko sprzeczność z obowiązującymi na terenie b. zaboru rosyjskiego ustawami, ale także całkowitą dowolność, która mogła nasuwać podejrzenie, że w decyzjach Kuratorów nieposłuszną rolę odgrywają czynniki natury osobistej, nie wspólnego nie mające z rozumnie pojętym dobrem szkoły.

Sprawę tę przedstawiła ś. p. Ministrowi Czerwińskiemu delegacja Zarządu Głównego T. N. S. W. na audjencji dnia 23 kwietnia u. r., zwracając uwagę na fatalne i szkodliwe dla powagi władz szkolnych wrażenie, jakie tego rodzaju postępowanie Kuratorów wywołuje w opinii publicznej, która przypuszcza, że okręgowe władze szkolne tą drogą starają się narzucić swoich protegowanych na zazwyczaj dobrze płatne stanowiska dyrektorów szkół średnich prywatnych; zarazem delegacja zaznaczyła, że odwołanie się do Najw. Trybunału Administracyjnego w wypadku odmowy zatwierdzenia bez podania motywów kandydata na stanowisko dyrektorskie, który posiada wymagane kwalifikacje, będzie przez Najw. Trybunał Administr. uwzględnione, jak o tem świadczy precedens wyroku N. T. A. w jednej z takich spraw, prowadzonych przez syndyka T. N. S. W. Wobec tego delegacji prosił P. Ministra, aby zalecił Kuratorjom we wszystkich tych wypadkach, w których względy na bezpieczeństwo Państwa na to pozwalają, podawać motywy odmowy zatwierdzania kandydatów na stanowiska dyrektorskie w szkołach średnich prywatnych.

Ś. p. Minister Czerwiński stanął na stanowisku, że władze szkolne mają prawo nie zatwierdzać kandydatów na stanowiska dyrektorów w prywatnych szkołach średnich ogólnokształcących bez podania motywów swej decyzji, przyczem władzom zależy na tem, aby miały istotny wpływ na obsadzanie stanowisk dyrektorskich w szkołach prywatnych. Z tego powodu P. Minister odmówił wydania ogólnej dyrektywy w myśl postulatów T. N. S. W., natomiast przybiegał skrupulatnie zbadać konkretne wypadki, przytoczone przez delegatów¹⁾.

W związku z tem stanowiskiem Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie zatwierdzania dyrektorów w prywatnych szkołach średnich Zarząd Główny sprezyował swoje poglądy na tę sprawę, zarówno na jej stronę moralną, jak i prawną, w artykule wstępnym p. t. „Swobodne uznanie”, ogłoszonym w numerze 18-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 30 maja u. r.

W czasie wakacyj słuszność poglądów Zarządu Głównego co do braku podstaw prawnych odmowy zatwierdzania dyrektorów w szkołach średnich prywatnych potwierdził wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawie p. M. P. w Warszawie, uzyskany na skutek skargi, wniesionej przez syndyka T. N. S. W. Najwyższy Trybunał Administracyjny uchylił decyzję Ministerstwa, nie uwzględniającą odwołania się p. M. P. od decyzji Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego w sprawie niezatwierdzenia go na stanowisku dyrektora szkoły średniej prywatnej w Warszawie. Najwyższy Trybunał Administracyjny w motywach wyroku stanął na stanowisku, że swobodne uznanie władzy nie może być w tych wypadkach nieograniczone, że orzeczenie władzy w sprawie niezatwierdzenia nauczycieli na stanowiskach dyrektorów prywatnych szkół średnich winny zawierać uzasadnienie, a ponadto akty sprawy powinny dawać podstawę do oceny, „czy władza nie przekroczyła granic swobodnego uznania, względnie czy zajęte przez władzę stanowisko nie jest zupełnie dowolne”. Ponieważ wyrok ten miał dla sprawy, uznanej przez Zarząd Główny za bardzo ważną, znaczenie zasadnicze, Zarząd Główny rozesłał w sierpniu do prasy codziennej odpowiedni komunikat, omawiający sprawę p. M. P. i wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego; komunikat ten zamieszcila znaczna liczba pism codziennych²⁾. Stronę prawną wyroku N. T. A. w sprawie p. M. P. Zarząd Główny T. N. S. W.

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 14 z dnia 2 maja 1931 r., str. 319.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 22 z 12 września 1931, str. 484.

oświetlił następnie w artykule p. t. „Zmierzch swobodnego uznania”, zamieszczonym w numerze 25-ym „Przeglądu Pedagog.” z dnia 3 października u. r

Jest rzeczą charakterystyczną, że projekt ustawy „o niepaństwowych szkołach i zakładach naukowych i wychowawczych”, wniesiony do Sejmu przez Ministerstwo W. R. i O. P. w styczniu b. r., zawiera pośrednio konieczność motywowania odmowy zatwierdzenia dyrektora w szkole prywatnej w ust. 4-ym art. 6-go, który brzmi: „Władza szkolna może w danej szkole odmówić zatwierdzenia dyrektora... jeżeli uzna, że tego wymagają względy pedagogiczne”. W świetle wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego te „względy pedagogiczne” muszą oczywiście znaleźć należyte uzasadnienie w aktach sprawy. Projekt ustawy, dającej zresztą władzom szkolnym bardzo daleko idące uprawnienia w sprawach personalnych w szkolnictwie prywatnem, nie zawiera nigdzie zastrzeżenia, że uprawnienia te mają się opierać na swobodnem uznaniu władzy.

Opłata składek za nauczycieli w Zakładach Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Wobec ciężkiego położenia prywatnego szkolnictwa średniego w związku z kryzysem gospodarczym i zawisłej nad znaczną liczbą nauczycieli, pracujących w tem szkolnictwie, groźby utraty pracy, okazało się rzeczą konieczną sprawdzenie, czy wszystkie szkoły średnie prywatne należycie wywiązują się ze swych zobowiązań w Warszawskim Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych. Dochodziły bowiem do Zarządu Głównego wieści, że szereg szkół średnich prywatnych od dłuższego czasu nie opłaca do Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych składek, potrącających w myśl przepisów ustawy z płac nauczycielskich, i oczywiście nie opłaca także części składek, przypadających na pracodawcę. Dla sprawdzenia istotnego stanu rzeczy Prezydent Zarządu Głównego T. N. S. W. uchwaliło 21 października u. r. delegować do Warszawskiego Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych kol. St. Sumińskiego 1).

Wyniki zbadania istniejącego stanu sprawy okazały się groźne i potwierdziły opinię, że nauczycielstwo, przeciążone pracą zawodową, nie pilnuje dopełnienia obowiązków przez szkoły wobec Z. U. P. U. i nie dba o to, aby jego książeczki ubezpieczeniowe były zawsze w należytnym porządku. Groźne strony tych zaniedbań ze strony nauczycielstwa zostały przedstawione w artykule p. t. „Nauczycielstwo Szkół Prywatnych a Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych”, ogłoszonym w numerze 32 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 21 listopada u. r. W artykule tym podano ogólną sumę składek, opłacanych rocznie przez szkolnictwo prywatne do warszawskiego Z. U. P. U., a wynoszącą 1,920,000 zł., oraz sumę świadczeń, jakie do dnia 31.VIII u. r. wypłacił Z. U. P. U. nauczycielom; ogłoszono również sumę zaległości od szkół z tytułu nieopłaconych składek, wynoszącą na 1 października u. r. przeszło 3 miliony złotych. Artykuł zakończony został wezwaniem do nauczycielstwa, aby pilnowało swych żywotnych interesów w zakresie ubezpieczenia na wypadek braku pracy i ubezpieczenia emerytalnego i sprawdzało osobiście w Zakładzie Ubezpieczeń swe konta.

Ulgi na kolejach dla nauczycieli szkół prywatnych przy przejazdach na ferie szkolne.

Zarząd Główny T. N. S. W., wychodząc z założenia, że niema żadnych podstaw logicznych, aby z ulg kolejowych przy przejazdach na ferie letnie i świąteczne korzystała wyłącznie młodzież prywatnych szkół średnich z prawami szkół państwowych, której rodzice niejednokrotnie są bez porównania lepiej sytuowani materialnie od nauczycielstwa, nauczycielstwo zaś tych szkół było ulg pozbawione, postanowił na wiosnę u. r. wszcząć odpowiednią akcję na terenie Ministerstwa W. R. i O. P. i Ministerstwa Komunikacji. Starania o przyznanie ulg przy przejazdach kolejowych tam i zpowrotem na ferie letnie i świąteczne miały objąć oprócz nauczycielstwa szkół średnich prywatnych także kontraktowych nauczycieli szkół państwowych.

1) „Przegląd Pedagog.” Nr. 29 z dnia 31 października u. r., str. 646.

O poparcie starań, wszczętych w tej sprawie w Ministerstwie Komunikacji prosiła i s. p. Ministra Czerwińskiego delegacja Zarządu Głównego T. N. S. W. dnia 23 kwietnia u. r. P. Minister przyrzekł starania te poprzeć¹⁾.

Dnia 2 czerwca została przyjęta przez P. Ministra Komunikacji inż. Kühna delegacja Zarządu Głównego, która złożyła odpowiedni memoriał, powołując się zarazem na życzliwe w tej sprawie stanowisko Ministerstwa W. R. i O. P.²⁾ P. Minister Komunikacji obiecał prośbę życzliwie rozpatrzyć, zastrzegł jednak odrazu, że przyznawanie ulg przez Ministerstwo Komunikacji w okresie jak najdalej idących oszczędności budżetowych z natury rzeczy musi być bardzo ograniczone.

Istotnie Ministerstwo Komunikacji pismem z dnia 18 czerwca 1931 r. załatwiło memoriał odmownie, powołując się na konieczność redukcji budżetu kolei państwowych i brak odpowiednich uprawnień taryfowych.

Przywrócenie działania art. 107 ustawy uposażeniowej.

Starania Zarządu Głównego o przywrócenie działania art. 107 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, zawieszono czasowo ze względów oszczędnościowych, piszemy wyżej w rozdziale p. t. „Sprawy, dotyczące szkolnictwa średniego państwowego” (patrz str. 28). Artykuł ten dotyczy zaliczania lat pracy w szkolnictwie prywatnym nauczycielom, obejmującym stanowiska w państwowych szkołach średnich.

Projekt ustawy o szkołach prywatnych.

T. N. S. W. oddawna podejmowało starania, zdążające do ustawowego, jednolitego dla całego Państwa uregulowania warunków bytu szkół prywatnych, otoczenia istotną opieką pracującego w nich nauczycielstwa i zapewnienia mu przynajmniej jakiejś takiej stabilizacji pracy. O staraniach tych pisaliśmy w poprzednim sprawozdaniu rocznym w ustępie p. t. „Projekt rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. o szkolnictwie średnim prywatnym”.

Ze względu na brak podstaw w odpowiednich ustawach, sprawa nie mogła być uregulowana w drodze rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. Dlatego Ministerstwo Oświaty zdecydowało się łącznie z projektem ustawy o ustroju szkolnictwa przeprowadzić przez Izby Ustawodawcze projekt ustawy o szkołach prywatnych, nazwanej pierwotnie „ustawą o niepaństwowych szkołach i zakładach naukowych i wychowawczych”. Na wiadomość o tem delegacja Zarządu Głównego T. N. S. W. dnia 16 listopada u. r., powołując się na dotychczasową ścisłą współpracę Ministerstwa W. R. i O. P. w tej dziedzinie z organizacjami nauczycielskimi, która wyraziła się w oddaniu przez Ministerstwo projektu odnośnego rozporządzenia do zaopiniowania przez organizacje nauczycielskie i w zwołaniu konferencji doradczych w tej sprawie, prosiła o udzielenie Zarządowi Głównemu projektu ustawy przed jego ostatecznym zatwierdzeniem w łonie Ministerstwa. P. Wiceminister przyjął ten postulat przychylnie³⁾.

Jednakże pośpiech w załatwianiu obu projektów ustaw, t. j. ustawy o ustroju szkolnictwa i ustawy o szkołach prywatnych, spowodował, że Zarząd Główny otrzymał z Ministerstwa W. R. i O. P. projekt ustawy „o niepaństwowych szkołach i zakładach naukowych i wychowawczych” równocześnie z wniesieniem go do Izby Ustawodawczej, kiedy starania w Ministerstwie o jakiejkolwiek zmiany w projekcie ustawy z natury rzeczy musiały już być spóźnione. P. Wiceminister Pieracki na audjencji dnia 16 stycznia b. r. omówił z delegacją Zarządu Głównego T. N. S. W. wytyczne projektu ustawy o szkołach prywatnych oraz zapewnił, że życzenia nauczycielstwa, wyrażone w memoriałach T. N. S. W. i na konferencjach, zwołanych przez Ministerstwo w roku 1930, zostaną w szerokiej mierze uwzględnione w rozporządzeniu Ministra W. R. i O. P. o zasadach statutu szkół prywatnych, przewidzianem w art. 2-im projektu ustawy⁴⁾.

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 14 z dnia 2 maja u. r., str. 318.

²⁾ Memoriał został opublikowany w numerze 20-ym „Przeglądu Pedagog.” z dnia 13 czerwca u. r., str. 448.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 32 z dnia 21 listopada 1931, str. 720.

⁴⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 2 z dnia 23 stycznia 1932, str. 54.

Projekt „ustawy o niepaństwowym szkołach i zakładach naukowych i wychowawczych” według tekstu, opracowanego przez Ministerstwo W. R. i O. P., a więc bez zmian, wprowadzonych przez Radę Ministrów, został opublikowany w numerze 3-im „Przeglądu Pedagog.” z dnia 30 stycznia b. r. Na posiedzeniu Wydziału Zarządu Głównego T. N. S. W. w dniu 20 stycznia wyłoniono komisję do zbadania wspomnianego projektu¹⁾. Komisja w rozszerzonym składzie, przy współudziale przedstawicieli Zjednoczenia Zrzeszeń Społecznych, utrzymujących szkoły średnie w Polsce, Koła Dyrektorów Prywatnych i Społecznych Szkół Średnich Męskich oraz Koła Przełożonych Prywatnych Szkół Średnich Żeńskich w Warszawie odbyła posiedzenie dnia 16 lutego, na którym przedyskutowano projekt ustawy i stwierdzono całkowitą zgodność poglądów wszystkich reprezentowanych na posiedzeniu komisji organizacji. Wyniki dyskusji ujęte zostały w artykule wstępnym, opublikowanym w numerze 7-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 27 lutego b. r.

VIII. Reprezentacja T. N. S. W. na zewnątrz.

Reprezentacja T. N. S. W. w polskich organizacjach społecznych.

Tak samo, jak w latach poprzednich, reprezentacja T. N. S. W. przez Zarząd Główny wobec polskich organizacji społecznych miała podwójny charakter: po pierwsze polegała na utrzymywaniu stałego kontaktu przez wyznaczonych do tego łączników z niektórymi organizacjami, mającymi swą główną siedzibę w Warszawie, w szczególności z organizacjami zrzeszeń społecznych o celach pokrewnych do statutowych celów T. N. S. W., po drugie na wysyłaniu przedstawicieli Towarzystwa na wszelkie zjazdy lub obchody instytucji zaprzyjaźnionych, które o to do T. N. S. W. się zwracały.

Jako członek należało T. N. S. W. w okresie sprawozdawczym do dwóch centralnych instytucji, z których jedna miała na celu obronę interesów zawodowych, w drugiej T. N. S. W. przez swą współpracę mogło realizować ideowe cele statutu.

Było więc T. N. S. W. członkiem Ogólnego Zrzeszenia Związków i Stowarzyszeń Pracowników Państwowych i Samorządowych Rzeczypospolitej Polskiej. Przedstawicielem T. N. S. W. w Zarządzie Zrzeszenia był kol. dr. T. Mikułowski, jako jego zastępca od grudnia ub. roku kol. R. Mańkowski²⁾. Przedstawicielem T. N. S. W. w Zarządzie Zrzeszenia zdawałi perjodycznie sprawę z prac Zrzeszenia na posiedzeniach Prezydium Zarządu Głównego. W skład utworzonego przez Ogólne Zrzeszenie i inne centralne organizacje pracowników państwowych Naczelnego Komitetu Pracowników Państwowych, Kolejowych i Komunalnych wchodził jako przedstawiciel T. N. S. W. kol. R. Mańkowski.

Jako członek wchodziło również T. N. S. W. do Sekcji Polskiej Ligi Nowego Wychowania, w której stałym przedstawicielem Zarządu Głównego był kol. dr. A. Ryniewicz. O pracach Sekcji Polskiej Ligi Nowego Wychowania przedstawiciel T. N. S. W. w Sekcji stale informował Prezydium, w sprawach ważniejszych, obchodzących ogół członków Towarzystwa, zamieszczał odpowiednie komunikaty na łamach „Przeglądu Pedagogicznego”³⁾.

Żywe stosunki utrzymywał Zarząd Główny T. N. S. W. z Towarzystwem Edukacji Narodowej. Łącznikiem między Zarządem Głównym T. N. S. W. a Zarządem Towarzystwa Edukacji Narodowej był w okresie sprawozdawczym kol. dr. E. Łoziński⁴⁾.

Oprócz tej stałej reprezentacji Zarząd Główny był reprezentowany przez różnych ad hoc delegowanych przedstawicieli na licznych zjazdach i obchodach;

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 3 z dnia 30 stycznia 1932, str. 74.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 35 — 36 z dnia 19 grudnia, str. 785.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 19 z dnia 6 czerwca 1931 r., str. 414, Nr. 26, str. 577.

⁴⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 26 z dnia 10 października 1931 r., str. 577.

między innemi kol. J. Grabowski i T. Mikułowski reprezentowali T. N. S. W. na Walnym Zjeździe Delegatów Chrześcijańsko-Narodowego Stowarzyszenia Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w lipcu ub. roku w Warszawie, przyczem imieniem Zarządu Głównego T. N. S. W. kol. J. Grabowski wygłosił krótkie przemówienie powitalne; na Walnem Zgromadzeniu Polskiej Macierzy Szkolnej reprezentował Zarząd Główny T. N. S. W. kol. St. Kwiatkowski i również wygłosił przemówienie powitalne; na Walnem Zgromadzeniu Warszawskiego Towarzystwa Naukowego reprezentowali T. N. S. W., prezes prof. dr. Wacław Sierpiński i kol. dr. St. Moycho; na II Zjeździe Matematyków Polskich w Wilnie we wrześniu ub. r. przemawiał w imieniu T. N. S. W. prezes W. Sierpiński; na jubileuszu 50-lecia Kasy Mianowskiego w Warszawie reprezentowali T. N. S. W. prezes prof. W. Sierpiński, wiceprezes dr. A. Ryniewicz i redaktor kol. H. Galle.

Udział T. N. S. W. w zjazdach międzynarodowych.

Towarzystwo nasze wzorem lat ubiegłych reprezentowało polskie nauczycielstwo na Międzynarodowym Biurze Narodowych Towarzystw Nauczycielskich z siedzibą w Paryżu (Bureau International des Fédérations Nationales des Professeurs de l'Enseignement Secondaire Public), obejmującym dwadzieścia kilka związków nauczycieli szkół średnich z Europy i innych części świata. Organ Biura, miesięcznik p. t. „Bulletin International des Fédérations Nationales du Personnel de l'Enseignement Secondaire Public” Zarząd Główny T. N. S. W. otrzymywał w większej liczbie egzemplarzy i rozsyłał na życzenie poszczególnym Komom Towarzystwa.

Doroczny XII Międzynarodowy Kongres Nauczycieli Szkół Średnich zorganizowany został przez Bureau International w okresie sprawozdawczym w Paryżu w dniach od 16 do 23 lipca. Tematami obrad kongresu były: przeciążenie w szkole, organizacja pomocy lekarskiej w szkole średniej, praca ucznia pod kierunkiem nauczyciela, stosunek Biura do Ligi Narodów i Czerwony Krzyż Młodzieży. Kongres zeszłoroczny miał szczególne znaczenie ze względu na wejście w życie nowego statutu Biura, który umożliwił przystąpienie do organizacji także związkom nauczycielskim państw, dotychczas, jak Niemcy, pozostających poza ramami organizacji. Oficjalnymi delegatami Zarządu Głównego na kongres byli kol. dr. A. Ryniewicz, wiceprezes Zarządu Głównego, i profesor romanistyki w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie dr. Wł. Folkierski. Nadto Zarząd Główny pośredniczył między członkami T. N. S. W., pragnącymi w charakterze nieoficjalnych delegatów wziąć udział w kongresie, a biurem międzynarodowym, organizującym zjazd.

Szczegółowe sprawozdanie z obrad XIII Międzynarodowego Kongresu Nauczycieli Szkół Średnich, opracowane przez kol. dr. A. Ryniewicza, zostało ogłoszone w numerach 25-ym, 26-ym i 27-ym „Przeglądu Pedagogicznego” z września i października roku ubiegłego.

Pogrzeb ś. p. Ministra Czerwińskiego.

Dnia 4 sierpnia ub. r. zmarł Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dr. Sławomir Czerwiński, dawny członek i przewodniczący Oddziału Piotrkowskiego b. Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego, do ostatnich chwil członek Warszawskiego Koła T. N. S. W. Zarząd Główny T. N. S. W. wziął udział w pogrzebie ś. p. Ministra w dniu 7 sierpnia przez oficjalną delegację, w skład której wchodził: wiceprezes Zarządu Głównego kol. St. Kwiatkowski, sekretarz gen. kol. J. Grabowski i członek Zarządu kol. Wł. Topoliński. Na trumnie Zmarłego Zarząd Główny złożył wieniec z napisem: „Ministrowi Oświaty — swemu długoletniemu członkowi — T. N. S. W.”, a wiceprezes kol. Kwiatkowski wygłosił przemówienie pogrzebowe¹⁾.

Konkurs im. bł. p. Maksymiljana Heilperna.

Od kilku lat Zarząd Główny T. N. S. W. zawiadywał funduszem, zebrany dla uczczenia pamięci Maksymiljana Heilperna, czynnego członka dawnego Sto-

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 22 z dnia 12 września 1931 r., str. 476 i 484.

warzyszenia Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie, a następnie Koła Warszawskiego T. N. S. W., znanego popularyzatora-przyrodnika. Fundusz im. bł. p. Heilperna przeznaczony został przez ofiarodawców na nagrody za prace popularne dla rzemieślników z zakresu techniki zawodowej lub o charakterze ogólniejszym, ale z pracą rzemieślnika związanym. Z funduszu tego przyznano w r. 1929 jedną nagrodę w wysokości 1000 zł.; pozostało jeszcze 1500 zł. wraz z odsetkami na następne nagrody. W poprzednich latach sprawozdawczych nie wpłynęła dostateczna liczba prac konkursowych. Dopiero w bieżącym okresie sprawozdawczym złożone zostały w biurze Zarządu Głównego 3 prace, czyniące zadość wymaganiom konkursu.

W skład sądu konkursowego na zaproszenie Zarządu Głównego T. N. S. W. wchodzili: inż. J. Dybowski, dyr. Wł. Przanowski i dyr. St. Zakrzewski. Sąd konkursowy na posiedzeniu dnia 5 stycznia b. r. przyznał jedną nagrodę w wysokości 1500 zł. za rozprawkę p. t. „Racjonalizacja”, której autorem po otwarciu kopert z nazwiskiem okazał się p. J. Jaszuński z Warszawy¹⁾.

IX. Sprawy o charakterze lokalnym.

W okresie sprawozdawczym Zarząd Główny interwenjował kilkakrotnie w różnych sprawach o charakterze wprawdzie lokalnym, ale posiadających znaczenie dla większej liczby członków naszego Towarzystwa, których to spraw z tego powodu nie można zaliczyć do interwencji natury personalnej.

I tak dnia 23 kwietnia ub. roku delegacja Zarządu Głównego T. N. S. W. przedstawiła ś. p. Ministrowi St. Czerwińskiemu sprawę sprostowania błędów w weryfikacji nauczycieli szkół średnich na Górnym Śląsku, P. Minister przyrzekł wydać polecenie specjalnie życzliwego traktowania indywidualnych podań w tej sprawie, wpływających do Ministerstwa W. R. i O. P.²⁾

Dnia 1 czerwca delegacja Zarządu Głównego interwenjowała u P. Wiceministra W. R. i O. P. K. Pierackiego w sprawie cofnięcia przyznawanych od szeregu lat Zarządowi Okręgu Krakowskiego budynków szkolnych w okresie wakacyjnym na zorganizowanie tanich letnisk dla nauczycieli szkół średnich. W wyniku interwencji oddany został do użytku Zarządowi Okręgu Krakowskiego na lipiec i sierpień budynek szkoły powszechnej w Muszynie pod Krynica, w którym Zarząd Okręgu zorganizował kolonję wakacyjną dla członków T. N. S. W.³⁾

Na audjencji dnia 16 listopada u. r. delegacja Zarządu Głównego złożyła P. Wiceministrowi Pierackiemu obszerny memoriał, przedstawiający dezorganizację pracy w szkołach jednego okręgu szkolnego wskutek zbyt pośpiesznego i nieprzemyślanego przeprowadzenia redukcji personalnych w ciągu wakacyj u. r. Memoriał, złożony w tej sprawie, ogłoszony został w numerze 32 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 21 listopada u. r. z pominięciem nazw miejscowości i przytoczonych w oryginale memoriału nazwisk nauczycieli. Jednakże prasa codzienna, która dość licznie skorzystała z materiału faktycznego, zawartego w ogłoszonym w „Przeglądzie Pedagogicznym” memoriale, uzupełniła pominięte przez T. N. S. W. nazwy, wskazując o jaki Okrąg Szkolny chodziło, co jest najlepszym dowodem, że sprawa niedociągnięć w tym Okręgu zaniepokoiła poważnie także szeroką opinię publiczną, nie tylko sfery nauczycielskie. P. Wiceminister przyrzekł zbadać fakty, przedstawione w memoriale.

Na tej samej audjencji delegacja Zarządu Głównego złożyła P. Wiceministrowi memoriał w sprawie ataków na wiecach i w prasie codziennej przeciwko gronu nauczycielskiemu gimnazjum państw. im. J. Śniadeckiego w Kielcach; delegaci prosili P. Wiceministra o wzięcie w obronę grona nauczycielskiego wymienionego gimnazjum i ogłoszenie oficjalnego oświadczenia o wynikach przeprowadzonego w tej sprawie dochodzenia, ponieważ sprawa ma wyraźny podkład poli-

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 32 z dnia 21 listopada 1931 r., str. 725 i Nr. 2 z dnia 23 stycznia 1932, str. 55 i 58.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 14 z dnia 2 maja 1931 r., str. 318.

³⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 19 z dnia 6 czerwca 1931 r., str. 415.

tyczny, a w sytuacji, która się wytworzyła, narówni z winnymi, jeśli takich dochodzenia władz znalazły, cierpią jednostki niewinne i obniża się powaga państwowej szkoły średniej. Interwencja ta nie dała pozytywnego rezultatu¹⁾).

W grudniu u. r. i w pierwszych dniach stycznia b. r. przedstawiciele Zarządu Głównego T. N. S. W. z tytułu zawartej przed kilku laty przez Zarząd Główny umowy z Zarządem Warszawskiej Kasy Chorych co do opłacania składek na rzecz Kasy Chorych przez nauczycieli prywatnych szkół średnich w Warszawie od ryczałtu 200 zł, miesięcznie interwenjowali u p. Komisarza Warszawskiej Kasy Chorych w sprawie interpretacji wspomnianej umowy. Chodziło mianowicie o obliczenie składek od płac personelu administracyjnego i lekarskiego szkoły, które Kasa Chorych obliczała począwszy od 1927 roku od płac, faktycznie pobieranych przez wymienionych funkcjonariuszy szkolnych, nie zaś od przysługującego nauczycielstwu ryczałtu, przez co w niektórych szkołach utworzyły się zaległości w opłacie składek na rzecz Kasy Chorych, dochodzące do sumy kilku tysięcy złotych. Sprawa załatwiona została kompromisowo, t. zn. Kasa Chorych postanowiła umorzyć zaległe składki do końca 1931 r., a delegacja T. N. S. W. w imieniu szkół prywatnych w Warszawie zobowiązała się do opłacania począwszy od 1 stycznia b. r. na rzecz Kasy Chorych składek od personelu administracyjnego i lekarskiego w szkołach na podstawie faktycznie pobieranych przez ten personel płac²⁾).

W styczniu b. r. przedstawiciel Zarządu Głównego T. N. S. W. interwenjował w Biurze Personalnym Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie zbyt krótkiego, bo zaledwie tygodniowego terminu, wyznaczonego przez Kuratorium jednego z okręgów szkolnych nauczycielom szkół średnich na złożenie uwierzytelnionych odpisów dokumentów osobistych, jakkolwiek odnośne rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. wydane zostało w październiku u. r. z terminem wykonania do 1 marca b. r.

Wreszcie Zarząd Główny zabiegał w Państw. Urzędzie Wychowania Fizycznego i Przepisobienia Wojskowego, oraz w Ministerstwie W. R. i O. P. o subwencję na kolonje letnie dla młodzieży szkół średnich w Okręgu Lwowskim T. N. S. W. na parceli, zakupionej przez Zarząd Okręgu w miejscowości podkarpackiej Sianki.

X. Samopomoc materialna w T. N. S. W.

„Jantarowa Checza” na Helu.

Dom wypoczynkowy T. N. S. W., największy budynek na półwyspie helskim, został na sezon letni 1931 r. całkowicie wykończony. Na wiosnę ubiegłego roku zakupiono motor do napędu dynamo-maszyny, przeprowadzono we wszystkich pokojach i ubikacjach instalację elektryczną i w sąsiednim budynku urządzono własną małą elektrownię, dostarczającą prąd. Teren przy domu został ogrodzony siatką drucianą, założono klomby kwiatowe, w dalszej zaś odległości w lesie ustawiono ławki. Zakupiono inwentarz kuchenny i stołowy, aby umożliwić mieszkańcom „Jantarowej Checzy” korzystanie z całkowitego utrzymania na miejscu. Salon zaopatrzoneo na liczne czasopisma.

Sezon letni w „Jantarowej Checzy” rozpoczął się 1 lipca i trwał do końca sierpnia. Zgłoszenia członków T. N. S. W., pragnących korzystać z domu wypoczynkowego, zaczęły napływać do Zarządu Głównego już w kwietniu, tak, że w połowie maja wszystkie pokoje były już zamówione. Jednakże redukcje płac nauczycieli szkół państwowych odbiły się poważnie na letnich projektach członków T. N. S. W. i około 40% pierwotnych zgłoszeń zostało cofniętych, a część zgłoszonych kolegów musiała znacznie skrócić swój pobyt nad Polskim Morzem. Wobec tego jeszcze w drugiej połowie czerwca Zarząd Główny przyjął kilkanaście dodatkowych zgłoszeń na mieszkania od członków Towarzystwa, a nadto

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 35/36 z 19 grudnia u. r., str. 784.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 32 z r. 1931, str. 724 i Nr. 2 z dnia 23 stycznia 1931, str. 55.

zdecydował się wynajmować pokoje także nieczłonkom T. N. S. W., urzędnikom państwowym, biorąc od nich, oczywiście, nieco wyższe ceny.

Wśród członków T. N. S. W., którzy ubiegłego lata korzystali z pobytu w „Jantarowej Checzy”, byli przedstawiciele prawie wszystkich Okręgów Towarzystwa, najliczniejsi z Okręgu Poznańskiego, Śląskiego i Warszawskiego. Z dłuższego pobytu w „Jantarowej Checzy” (dwa tygodnie i dłużej) korzystało 92 osoby. Przeciętna liczba gości w lipcu wynosiła 94 osoby, w sierpniu 82 osoby; ogółem w księdze gości zapisano przez cały sezon letni 132 osoby, liczba „osobo-dni” wynosiła 3.670.

Ogólny dochód z Jantarowej Checzy po opłaceniu niezbędnych wydatków w sezonie letnim 1931 r. wyniósł 11.127 zł. 15 groszy, przeznaczonych na amortyzację kapitałów, włożonych w budowę budynku. Koszt pokoju wynosił od 2 zł. do 4,50 zł. dziennie w zależności od rozmiarów i liczby łóżek w pokoju; cena za łóżko wypadła 1 zł. dziennie; utrzymanie liczone było oddzielnie. Zarząd Główny T. N. S. W. inkasował tylko pieniądze za wynajem pokoiów, opłata za utrzymanie przypadała dzierżawcyjni pensjonatu, administrator „Jantarowej Checzy” z ramienia Zarządu Głównego T. N. S. W. ustalał ceny za poszczególne posiłki i oznaczał ich cenę.

W lipcu administracją domu zajmował się wiceprezes Zarządu Głównego kol. St. Kwiatkowski, w sierpniu, kol. Sieciński z Warszawy; pensjonat prowadziła p. Marja Ziemińska z Warszawy.

Dom wypożyczkowy Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. w Krynicy.

W lutym ubiegłego roku Zarząd Okręgu Krakowskiego zakupił w Krynicy niezupełnie jeszcze wykończony dom p. J. Grycza, obejmujący 12 pokoi mieszkalnych, zbudowany na obszernej parceli, dającej możność rozbudowy domu względnie sprzedaży jej części celem pokrycia wydatków, związanych z całkowitem jego ukończeniem i urządzeniem. Fundusze na zakupno domu uzyskał Zarząd Okręgu Krakowskiego z opodatkowania się członków T. N. S. W. w wysokości 1,25% od pensyj miesięcznych oraz z subwencji Zarządu Głównego w wysokości 20.000 zł. W bieżącym okresie sprawozdawczym spłacona została ostatnia rata należności z tytułu kupna domu, na co Prezydium Zarządu Głównego przyznało pożyczkę z funduszy dywidendy od akcji „Książnicy-Atlasu” w wysokości 5.000 zł. Ogólna suma wydatków na dom wypożyczkowy Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. w Krynicy wyniosła w ciągu 1931 r. 46.412 zł. 72 gr. Obecnie Zarząd Okręgu Krakowskiego zajęty jest wyteżoną akcją, mającą na celu oddanie członkom domu w Krynicy do użytku już w czasie nadchodzącego sezonu letniego. Jednakże pogarszające się stale położenie materialne nauczycielstwa szkół średnich w wysokim stopniu akcję tę utrudnia.

Budowa domu wypożyczkowego Okręgu Śląskiego T. N. S. W. w Wiśle na Śląsku Cieszyńskim.

W r. 1928 Zarząd Okręgu Śląskiego T. N. S. W. z funduszy, zebranych ze stałych dopłat do składek członkowskich, pobieranych od członków T. N. S. W. na terenie Okręgu, oraz przy pomocy subwencji Zarządu Głównego w wysokości 4.000 zł. zakupił w znanej miejscowości klimatycznej w Beskidach Zachodnich, w Wiśle, parcelę o powierzchni 3.000 m². W ciągu dwóch lat z dopłat do składek członkowskich zebrano przeszło 12.000 zł., wobec czego w bieżącym okresie sprawozdawczym Zarząd Okręgu Śląskiego T. N. S. W. przystąpił do budowy domu wypożyczkowego na zakupionej uprzednio parceli. Kosztorys budowy domu, obejmującego na podbudowie betonowej konstrukcję drewnianą, wynosi około 45.000 zł. W okresie sprawozdawczym wybudowano fundamenty i parterową część budynku w betonie, obejmującą salę jadalną, kuchnię, spiżarnię i izbę mieszkalną gospodarza domu. Na I i II piętrze będą pokoje mieszkalne w ogólnej liczbie 22 oraz duża weranda.

Letniska dla członków T. N. S. W., zorganizowane przez Zarządy Okręgowe i Koła T. N. S. W.

Zarząd Okręgu Krakowskiego T. N. S. W., zorganizował w ciągu wakacji ubiegłego roku letnisko dla członków T. N. S. W. w budynku szkoły powszechnej

w Muszynie pod Krynicą. Członkowie T. N. S. W., korzystający z letniska, obowiązani byli przywieźć ze sobą pościel, natomiast izby szkolne otrzymały potrzebne umeblowanie staraniem Zarządu Okręgowego. Opłata za korzystanie z letniska wynosiła 2 zł. tygodniowo od osoby. Liczbę budynków szkół powszechnych, przydzielanych Zarządowi Okręgu Szkolnego Krakowskiego na urządzenie tamich letnisk dla nauczycieli szkół średnich, w ubiegłym roku Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego znacznie ograniczyło w porównaniu z latami poprzednimi, tak, iż Zarząd Okręgu otrzymał tylko jeden budynek do swej dyspozycji.

Koło T. N. S. W. w Inowrocławiu, podobnie, jak w latach poprzednich, zorganizowało w lipcu i sierpniu kolonję kuracyjną dla członków T. N. S. W. Koszt łóżka w kolonji wynosił 1 zł., utrzymanie od 3 zł. 50 do 4 zł. dziennie; uczestnicy kolonji opłacali połowę taksy kuracyjnej, nadto korzystali z ulg w wysokości 25—35% przy opłatach za różne zabiegi lecznicze.

Zniżki w zdrojowiskach i uzdrowiskach polskich dla członków T. N. S. W.

Wyteżone starania Zarządu Głównego T. N. S. W. o uzyskanie zniżek w zdrojowiskach i uzdrowiskach polskich doprowadziły w okresie sprawozdawczym do uzyskania ulg w 9 uzdrowiskach (w poprzednim okresie sprawozdawczym w 2). Niestety, niektóre uzdrowiska przyznały ulgi tylko w sezonie wiosennym i jesiennym, które dla nauczycielstwa, zajętego wówczas pracą w szkołach, znacznie mniejszą przedstawiają wartość.

Uzyskano zniżki w następujących uzdrowiskach:

- 1) W *Ciechocinku* w sezonie I i III 30% od cen kąpieli solankowych,
- 2) W *Druskienikach* we wszystkich sezonach 50% ulgi w opłacie taksy kuracyjnej,
- 3) W *Inowrocławiu* jak wyżej,
- 4) W *Iwoniczu* 30% zniżki taksy kuracyjnej w I i III sezonie, 20% w II (wakacyjnym) sezonie, 20% zniżki na mieszkaniach w willach zakładowych w I i III sezonie i 25% zniżki cen kąpieli słono-jodo-bromowych we wszystkich sezonach, o ile członkowie T. N. S. W. mieszkali w willach zakładowych,
- 5) W *Kosowie* 10% ulgi od ceny za pobyt w zakładzie,
- 6) W *Rabce* 50% zniżki w opłacie taksy zdrojowej i 30% zniżki od cen kąpieli i innych zabiegów leczniczych (za okazaniem specjalnego zaświadczenia Zarządu Głównego T. N. S. W.),
- 7) W *Soleu* ulgi dla wszystkich członków T. N. S. W. w opłacie taksy zdrojowej takie same, jak dla urzędników państwowych, nadto zniżki 10% od ceny kąpieli,
- 8) W *Truskawcu* zniżki indywidualne w I i III sezonie,
- 9) W *Żegiestowie* 10% zniżki od cen kąpieli i pokoiów w czasie od 1.IX do 1.IV 1932.

Fundusze pośmiertne.

Fundusz pośmiertny, zorganizowany przez Zarząd Okręgu Lwowskiego T. N. S. W., obejmował teren działania całego Towarzystwa i wykazał w okresie sprawozdawczym dalszy pomyślny rozwój.

W r. 1931 liczba uczestników funduszu wzrosła do 1791, z czego na Okrąg Lwowski T. N. S. W. przypadało 730 członków, na Okrąg Krakowski 66 członków, Lubelski 28 członków, Łódzki 45 członków, Pomorski 136 członków, Poznański 221 członków, Śląski 83 członków, Warszawski (łącznie z Kołem Warszawskiem, którego odrębny fundusz pośmiertny został połączony z funduszem lwowskim od 1 stycznia 1930 r.) 458 członków, Poleski i Wileński 24 członków.

Wkładka roczna do funduszu pośmiertnego wraz z wkładką administracyjną wynosiła 24 zł., płatne jednorazowo lub w ratach miesięcznych po 2 zł. Za to uczestnicy funduszu uzyskiwali prawo do premii asekuracyjnej w wysokości tylu złotych, ilu uczestników było ubezpieczonych w funduszu pośmiertnym, przyczem prawo do tej premii ubezpieczony uzyskiwał już po zapłaceniu wpisowego i pierwszej wkładki.

W r. 1931 wypłacono premij asekuracyjnych 21 na ogólną sumę 37.000 zł.; stan kapitału rezerwowego na dzień 31 grudnia 1931 r. wynosił 20.930 zł. 28 gr.

Od początku swego istnienia, t. j. od roku 1924 fundusz pośmiertny, administrowany przez Zarząd Okręgu Lwowskiego T. N. S. W., wypłacił premij asekuracyjnych na łączną sumę 119.745 zł. Zarząd Funduszu pośmiertnego stanowili w okresie sprawozdawczym kol. Kajetan Golczewski i dr. Stefan Kuczyński.

Nadto istniał jeszcze Fundusz pośmiertny przy Zarządzie Okręgu Krakowskiego T. N. S. W., do którego należało 305 uczestników. Kapitał zapasowy tego funduszu wynosił na 31 grudnia ub. roku 1076 zł. 99 gr., kapitał żelazny 1028 zł. 84 gr.; premij asekuracyjnych w ciągu roku 1931 wypłacono na sumę 2880 zł., z wkładek bieżących wpłynęło 4388 zł. 92 gr.

Fundusz im. Adama Mickiewicza.

Jak w latach poprzednich, tak i w okresie sprawozdawczym Zarząd Okręgu Lwowskiego T. N. S. W. administrował Funduszem im. Adama Mickiewicza, przeznaczonym na zasiłki dla wdów i sierot po nauczycielach szkół średnich, członkach T. N. S. W. Na dochody tego Funduszu składały się dopłaty w wysokości 10 gr. do miesięcznych składek członkowskich.

Na posiedzeniu w dniu 28 czerwca u. r. Zarząd Okręgu Lwowskiego przyznał wdowom i sierotom po zmarłych członkach T. N. S. W. we wszystkich Okręgach Towarzystwa 85 jednorazowych zasiłków z Funduszu im. Adama Mickiewicza w łącznej sumie 9.010 zł. Podań o przyznanie zasiłków wniesione 86, mianowicie 41 z Okręgu Lwowskiego, 20 z Okręgu Krakowskiego, 13 z Okręgu Pomorskiego, 7 z Okręgu Poznańskiego, 2 z Okr. Warszawskiego, po 1 z Okręgów Lubelskiego, Łódzkiego i Śląskiego. Odmownie załatwiono 1 podanie¹⁾.

Fundusz Wdzięczności.

Funduszem tym, przeznaczonym na zasiłki dla nauczycieli szkół średnich, niezdolnych do pracy i nie posiadających środków utrzymania, którzy byli członkami T. N. S. W. lub dawnego Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego w b. Królestwie Kongresowem, administruje z ramienia Zarządu Głównego T. N. S. W. Zarząd Okręgu Warszawskiego. Dochody Funduszu powstają, podobnie, jak dochody Funduszu im. A. Mickiewicza, z 10-groszowej dopłaty do miesięcznej składki członkowskiej, nadto z dodatkowych składek w czasie miesięcy wakacyjnych, uchwalanych przez Walne Zgromadzenie T. N. S. W., wreszcie z imprez, organizowanych na rzecz Funduszu przez Zarząd Okręgu Warszawskiego oraz z darów i ofiar.

W roku 1931 na Fundusz Wdzięczności wpłynęło ogółem 17.749 zł. 97 gr., w tem ze składek 11.860 gr., z odsetków od kapitałów 1.155 zł., z ofiar i darów 4.002 zł., z imprez dochodowych są na stypendja dla kształcących się sierot po zmarłych członkach T. N. S. W. w Okręgu Lwowskim. W okresie sprawozdawczym na posiedzeniu dnia 5 listopada Zarząd Okręgu Lwowskiego T. N. S. W. przyznał z Funduszu im. ś. p. Józefa i Zofji Czerneckich 5 jednorazowych stypendjów dla uczniów, wzgl. uczennic szkół średnich i słuchaczy(-czek) szkół wyższych, sierot po zmarłych członkach T. N. S. W. Okręgu Lwowskiego²⁾.

Fundusz im. ś. p. Józefa i Zofji Czerneckich.

Zarząd Okręgu Lwowskiego T. N. S. W. administruje tym funduszem, utworzonym dzięki ofiarności dr. Wincentego i dr. Władysława Czerneckich. Odsetki z tego funduszu przeznaczone są na stypendja dla kształcących się sierot po zmarłych członkach T. N. S. W. w Okręgu Lwowskim. W okresie sprawozdawczym na posiedzeniu dnia 5 listopada Zarząd Okręgu Lwowskiego T. N. S. W. przyznał z Funduszu im. ś. p. Józefa i Zofji Czerneckich 5 jednorazowych stypendjów dla uczniów, wzgl. uczennic szkół średnich i słuchaczy(-czek) szkół wyższych, sierot po zmarłych członkach T. N. S. W. Okręgu Lwowskiego²⁾.

¹⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 23 z dnia 19 września 1931 r., str. 509.

²⁾ „Przegląd Pedagog.” Nr. 32 z dnia 21 listopada 1931, str. 725.

Biura Pośrednictwa Pracy.

Biura pośrednictwa pracy istniały w okresie sprawozdawczym przy Zarządach Okręgu Warszawskiego i Okręgu Krakowskiego T. N. S. W.

Biuro pośrednictwa pracy przy Zarządzie Okręgu Warszawskiego T. N. S. W. prowadzone było przez Zarząd Okręgu na zlecenie Zarządu Głównego, który zatwierdzał regulamin działalności biura, ponieważ działalność ta obejmowała teren całej Rzeczypospolitej. Nauczyciele, członkowie T. N. S. W., korzystali z biura bezpłatnie, a dyrekcje szkół za małą opłatą. Kierowniczką biura pośrednictwa pracy z ramienia Zarządu Okręgu Warszawskiego była kol. W. Witwińska; urzędniczką biura do dnia 31 grudnia 1931 r. była p. Br. Winterstejnerowa, od 1 stycznia b. r. na podstawie wyniku konkursu, rozpisane go przez Zarząd Okręgu Warszawskiego, stanowisko urzędniczki biura objęła p. St. Zawadzka. Biuro czynne było codziennie z wyjątkiem świąt i niedziel w godzinach od 4 — 6 popołudniu, w okresie przedwakacyjnym i na początku roku szkolnego faktyczna praca biura trwała znacznie dłużej.

W okresie czasu od 1 marca 1931 r. do końca lutego b. r. zgłoszono w biurze 311 wolnych posad, w tej liczbie w szkołach średnich 302, w domach prywatnych 9, w Warszawie 31, w miastach prowincjonalnych 280. Kandydatów na posady zgłosiło się 538, w tej liczbie z Warszawy 145, z prowincji 393. Najwięcej zgłosiło się nauczycieli języka polskiego, mianowicie 119, następnie nauczycieli historii 73, matematyki 54, języka francuskiego 49, fizyki z chemią 46, łaciny 43, przyrody 36, jęz. niemieckiego 25, ćwiczeń cielesnych 18, geografii 12, rysunków 12; zgłoszenia nauczycieli innych przedmiotów nie przekraczały liczby 10. Kandydatów na stanowiska kierowników zgłosiło się 11.

Obsadzono posad 106, w tej liczbie w Warszawie 15, na prowincji 91. Co się tyczy poszczególnych przedmiotów nauczania, obsadzono przez biuro pośrednictwa pracy 15 stanowisk polonistów, 14 nauczycieli języka francuskiego, 13 nauczycieli matematyki, 10 nauczycieli przyrody, po 9 naucz. łaciny i przyrody, 7 stanowisk nauczycieli historii, 5 nauczycieli ćwiczeń cielesnych, po 4 stanowiska nauczycieli geografii i rysunków, 3 stanowiska nauczycieli fizyki i chemii, po 2 stanowiska nauczycieli przedmiotów handlowych, śpiewu i robót ręcznych, po 1 stanowisku nauczycieli filozofii i przedmiotów pedagogicznych. Nadto przez biuro pośrednictwa pracy obsadzono jedno stanowisko kierownicze i 4 posady w domach prywatnych.

Biuro otrzymało 834 listów, wysłało 720. Dochody biura wyniosły 1753 zł., wydatki 2213 zł.

Biuro pośrednictwa pracy przy Zarządzie Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. otrzymało przeszło 30 zgłoszeń wolnych posad i przeszło 100 zgłoszeń nauczycieli, nie ograniczając się tylko do terenu Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. Kierownikiem biura był sekretarz Zarządu Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. kol. M. Deszcz.

Pokój gościnny przy Zarządzie Głównym.

Jak w latach poprzednich, tak i w bieżącym okresie sprawozdawczym istniał przy Zarządzie Głównym pokój gościnny, w którym członkowie T. N. S. W., przyjeżdżający do Warszawy, mogli otrzymać tani nocleg. Dla koleżanek wstawiano łóżka połowe do pokoiów Zarządu Głównego po zakończeniu urzędowania. Na wiosnę ub. r. pokój gościnny został gruntownie odnowiony, uzupełniono inwentarz meblowy i pościelowy i urządzono łazienkę. Cena za nocleg wynosiła 3 zł. za jedną noc, po 2 złote, o ile członkowie korzystali z pokoju gościnnego przez kilka dni.

XI. Tablice Statystyczne Kół i Okręgów T. N. S. W. *)

Liczba porz.	Nazwa Koła (ewentualnie Okręgu)	Liczba członków		Kateg. członków					Liczba sekcji w Kole	Liczba zebrań			Liczba odczyt.			Liczba urocz- ystich obchodów
		1/I 1931	1/II 1932	szkół średn. ogólnokształc.	seminarijów naucz.	szkół za- wodowych	innych	ogólnych Koła		Zarządu Koła	Sekcji	dla człon- ków Koła	popularno- naukowych			
	I. Okrąg Krakowski.	1311	1148	697	140	140	7						52	74	26	
1	Będzin	19	17													
2	Biała	35	26	11	7	8	—	—		4	5	—	2	1	—	
3	Bochnia	30	23	17	6	—	—	2		1	6	6	6	—	—	
4	Brzesko	14	14	14	—	—	—	4		1	9	6	4	4	3	
5	Chrzanów	20	18	17	1	—	—	—		2	1	—	—	2	—	
6	Częstochowa	64	54	46	4	4	—	—		4	8	—	9	1	—	
7	Dąbrowa Górnicza	15	17	6	—	11	—	—		1	6	—	—	—	2	
8	Dąbrowa k/Tar- nowa	8	8													
9	Dębica	27	17	11	6	—	—	—		5	3	—	6	14	3	
10	Gorlice	24	11	6	5	—	—	—		3	—	—	—	—	—	
11	Jasło	27	34	34	—	—	—	1		3	4	2	2	2	—	
12	Jędrzejów	12	12													
13	Kielce	82	77	48	19	10	—	—		4	16	—	1	8	—	
14	Końskie	8	3	3	—	—	—	—		8	2	—	3	—	3	
15	Kraków	359	327	210	45	70	2	3		11	23	11	11	—	—	
16	Miechów	12	10	10	—	—	—	—		11	4	—	—	7	—	
17	Mielec	17	13	13	—	—	—	—		1	1	—	—	—	—	
18	Myslenice	17	16	16	—	—	—	—		2	4	—	2	—	4	
19	Nowy Sącz	94	83	53	25	5	—	5		3	11	8	2	20	—	
20	Nowy Targ	12	10	8	2	—	—	—		2	2	—	—	—	—	
21	Opatów Kielecki	11	12	10	—	—	2	—		3	6	—	—	4	6	
22	Ostrowiec Kielecki	39	36	22	9	5	—	—		4	10	—	1	—	—	
23	Oświęcim	10	10													
24	Rabka	14	5													
25	Radom	73	68	48	8	12	—	—		1	10	—	—	1	—	
26	Sandomierz	16	15	11	2	—	2	—		—	1	—	—	—	—	
27	Skarżysko-Ka- mienna	10	8	8	—	—	—	—		3	6	—	—	—	3	
28	Sosnowiec	49	35	19	—	15	1	—		2	9	—	—	6	—	
29	Stopnica	—	7													

*) Kursywą oznaczono nowe Koła T. N. S. W., które powstały w okresie sprawozdawczym. Przy Kółach, które nie odesłały do Zarządu Głównego wypełnionych kwestionariuszy sprawozdawczych, zostały wypełnione na podstawie danych, znajdujących się w buchalterji Zarządu Głównego, tylko rubryki, dotyczące liczby członków. Liczba członków w Okręgach T. N. S. W. w dniu 1 stycznia 1931 podana jest na podstawie sprawozdania rocznego Zarządu Głównego za r. 1930/31, ogłoszonego w Nrze 12 „Przeglądu Pedagogicznego” z 1931 r.; ze względu więc na zwinięcie niektórych Kół w Okręgach T. N. S. W. liczba ta w wielu Okręgach nie może odpowiadać sumie podanych w pierwszej rubryce tabeli liczb członków Kół Okręgu w dniu 1 stycznia 1931 r. Natomiast liczba członków w Okręgach, podana w drugiej kolumnie tabeli, t. j. odnosząca się do dnia 1 lutego b. r., odpowiada sumie członków poszczególnych Kół Okręgu.

Liczba porz.	Nazwa Koła (ewentualnie Okręgu)	Liczba członków		Kateg. członków					Liczba zebrań			Liczba odczyt.			Liczba uroczy- stych obchodów
		1/I 1931	1/II 1932	szkół średn. ogólnokształc.	seminariów naucz.	szkół za- wodowych	innych	Liczba sekcji w Kołach	ogólnych Kół	Zarządu Kół	Sekcji	dla człon- ków Kół	popularno- naukowych		
30	Tarnów	81	80												
31	Wadowice	26	18	18	—	—	—	—	2	10	—	—	4	2	
32	Zakopane	26	26	26	—	—	—	—	1	6	—	2	—	—	
33	Zawiercie	15	13	12	1	—	—	—	1	3	—	1	—	—	
34	Żywiec	24	25												
II. Okrąg Lubelski.															
		312	228	171	13	15	1					22	10	2	
35	Biała Podlaska	20	19	19	—	—	—	—	3	2	—	3	—	—	
36	Hrubieszów	9	8												
37	Krasnystaw	13	15	15	—	—	—	—	8	5	—	2	5	1	
38	Lubartów	10	10												
39	Lublin	120	66	64	2	—	—	6	2	5	7	5	—	—	
40	Puławy	18	10												
41	Siedlce	46	51	37	5	9	—	1	4	7	4	4	—	1	
42	Sokołów Podlaski	8	6	6	—	—	—	—	3	4	—	4	4	—	
43	Tomaszów Lubelski	12	6	6	—	—	—	—	3	3	—	—	1	—	
44	Zamość	48	37	24	6	6	1	4	6	4	9	4	—	—	
III. Okrąg Lwowski															
		1241	1095	762	145	82	12					76	58	10	
45	Borysław	10	2												
46	Brzeżany	10	11	9	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
47	Brzozów	11	9	9	—	—	—	—	3	—	—	4	—	—	
48	Czortków	18	16	11	3	1	1	2	3	3	6	3	—	—	
49	Drohobycz	37	27	25	2	—	—	—	2	4	—	1	6	—	
50	Dubno	9	10												
51	Gródek Jagielloński	10	10	10	—	—	—	—	6	6	—	4	6	1	
52	Jarosław	29	25	21	2	2	—	—	6	3	—	3	—	—	
53	Jaworów	15	16	7	9	—	—	2	4	6	—	2	—	—	
54	Kamionka Strumił- łowa	25	22	17	—	4	1	1	3	2	—	—	—	—	
55	Kolbuszowa	11	10	9	—	—	1	—	2	4	—	3	—	5	
56	Kołomyja	19	21						6	2	3	—	—	—	
57	Kowel	26	24	9	—	15	—	1	1	10	2	—	—	—	
58	Krosno	12	12												
59	Krzemień	18	18												
60	Leżajsk	10	7	7	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—	
61	Lubaczów	6	6	6	—	—	—	—	5	3	—	5	3	—	
62	Lwów	397	369	302	26	35	6	7	1	10	—	7	—	—	
63	Łańcut	18	13	12	1	—	—	—	4	6	—	3	2	—	
64	Łuck	20	23	13	9	1	—	—	3	4	—	3	—	—	
65	Nisko	14	9	9	—	—	—	—	9	11	—	5	2	2	
66	Przemysł	83	79	45	16	18	—	3	3	11	—	—	—	—	

Liczba porz.	Nazwa Koła (ewentualnie Okregu)	Liczba członków		Kateg. członków						Liczba sekcji w Kole	Liczba zebrań			Liczba odczyt.		Liczba uroczy- stych obchodów
		1/I 1931	1/II 1932	szkół średn. ogólnokształt.	seminariów naucz.	szkół za- wodowych	innych	ogólnych Koła	Zarządu Koła		Sekcji	dla człon- ków Koła	popularno- naukowych			
67	Radziechów	11	9	9	—	—	—	1	6	1	—	5	5	—		
68	Rawa Ruska	9	7	7	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—		
69	Równe Wołyńskie	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
70	Rzeszów	45	30	25	4	1	—	2	5	6	4	5	1	—		
71	Sambor	32	27	12	11	4	—	2	5	2	1	3	—	—		
72	Sanok	14	16	14	2	—	—	—	6	3	—	5	—	—		
73	Sokal	19	16	10	6	—	—	—	1	3	—	—	—	—		
74	Stanisławów	62	58	34	23	1	—	—	—	—	—	—	—	—		
75	Stryj	37	35	34	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
76	Strzyżów n/Wisło- kiem	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
77	Tarnobrzeg	12	7	7	—	—	—	—	1	4	—	2	—	—		
78	Tarnopol	51	49	30	19	—	—	2	—	3	—	—	—	—		
79	Tłumacz	24	12	8	3	—	1	—	—	—	—	3	—	—		
80	Trembowla	13	11	11	—	—	—	—	1	5	—	5	26	—		
81	Włodzimierz Wo- łyński	8	5	5	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—		
82	Zaleszczyki	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
83	/baraż	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
84	Zdobunów	11	14	14	—	—	—	—	3	4	—	—	—	—		
85	Złoczów	12	12	11	—	—	1	—	1	3	—	1	1	—		
86	Żółkiew	16	17	10	7	—	—	—	1	6	—	4	—	2		
IV. Okrąg Łódzki.																
		319	300	267	6	16	3					17	10	1		
87	Kalisz	39	40	36	—	4	—	—	5	10	—	—	—	—		
88	Koło	10	12	11	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—		
89	Konin	12	12	12	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—		
90	Łęczyca	10	10	10	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—		
91	Łódź	136	123	109	4	8	2	—	1	8	—	—	—	—		
92	Pabjanice	24	20	20	—	—	—	—	5	1	—	3	—	—		
93	Piotrków Trybu- nałski	28	24	24	—	—	—	—	4	6	—	2	3	—		
94	Radomsko	8	25	21	—	4	—	1	10	8	—	6	—	—		
95	Sieradz	11	8	8	—	—	—	1	6	2	—	6	7	—		
96	Tomaszów Mazo- wiecki	21	18	16	2	—	—	—	2	4	—	—	—	1		
97	Wieluń	11	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
V. Okrąg Poleski																
		85	54	52	—	2	—					—	2	—		
98	Brześć n/Bugiem	39	38	36	—	2	—	2	1	5	8	—	2	—		
99	Kobryń	11	11	11	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—		
100	Sarny	9	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

Liczba porz.	Nazwa Koła (ewentualnie Okręgu)	Liczba członków		Kateg. członków					Liczba sekcji w Kole	Liczba zebrań			Liczba odczyt.		Liczba uroczy- stych obchodów
		1/I 1931	1/II 1932	szkółśredn. ogólnokształt.	seminariów naucz.	szkół za- wodowych	innych	ogólnych Koła		Zarządu Koła	Sekcji	dla człon- ków Koła	popularno- naukowych		
VI. Okrąg Pomorski		302	316	201	58	16	11						34	12	—
101	Brodnica n/Drwęca	16	17	17	—	—	—	—	18	8	—	—	8	8	—
102	Chelmno	22	13	13	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—
103	Chojnice	18	18	14	—	4	—	—	6	10	—	—	6	—	—
104	Gdynia	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
105	Gniew	6	6	6	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—
106	Grudziądz	50	50	36	5	6	3	2	1	1	1	—	—	—	—
107	Kartuzy	—	7	7	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—
108	Kościerzyna	18	24	15	9	—	—	—	1	8	—	—	6	—	—
109	Nowemiasto n/Drwęca	10	6	6	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
110	Starogard	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
111	Świecie n/Wisłą	15	14	14	—	—	—	—	6	8	—	—	3	—	—
112	Tczew	30	22	21	—	—	1	—	5	4	—	—	2	—	—
113	Toruń	88	80	42	26	5	7	1	1	9	1	—	2	—	—
114	Tuchola	8	12	—	12	—	—	—	1	—	—	—	4	4	—
115	Wejherowo	18	17	10	6	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—
VII. Okrąg Poznański.		766	663	489	105	33	12						47	86	16
116	Bojanowo Poz- nańskie	9	7	—	—	7	—	—	1	3	—	—	—	—	—
117	Bydgoszcz	104	108	84	24	—	—	1	2	14	3	—	—	—	—
118	Czarnków n/No- tecją	16	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
119	Gniezno	24	26	26	—	—	—	4	2	10	—	—	3	7	—
120	Gostyń	13	15	14	—	—	1	—	4	2	—	—	1	3	—
121	Grodzisk Poznański	10	7	7	—	—	—	—	1	3	—	—	—	1	—
122	Inowrocław	52	37	30	6	1	—	—	3	11	—	—	2	2	—
123	Jarocin Poznański	14	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
124	Kcynia	5	7	—	7	—	—	—	6	—	—	—	5	1	—
125	Kępno	13	12	12	—	—	—	—	6	1	—	—	6	3	—
126	Kościan	13	15	15	—	—	—	—	5	10	—	—	—	7	2
127	Koźmin	10	9	—	8	1	—	—	1	4	—	—	4	5	3
128	Krotoszyn	27	23	12	11	—	—	1	1	9	—	—	1	1	1
129	Leszno	54	40	11	19	10	—	2	2	14	—	—	2	4	—
130	Miedzychód n/Wartą	9	11	11	—	—	—	2	5	4	—	—	—	6	—
131	Ostrów Poznański	35	28	27	—	1	—	—	7	4	—	—	3	16	—
132	Pleszew	11	4	4	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—
133	Poznań	210	165	132	11	13	9	2	1	8	—	—	4	3	—
134	Rawicz	21	20	13	7	—	—	—	3	2	—	—	3	1	—
135	Rogoźno Poz- nańskie	18	19	13	6	—	—	—	1	—	—	—	5	2	1
136	Szamotuły	13	13	13	—	—	—	—	5	—	—	—	2	—	—
137	Srem	16	12	12	—	—	—	—	4	—	—	—	1	15	4

Liczba porz.	Nazwa Koła (ewentualnie Okręgu)	Liczba członków		Kateg. członków					Liczba sekcji w Koła	Liczba zebrań			Liczba odczyt.		Liczba uroczy- stych obchodów
		1/I 1931	1/II 1932	szkół średn. ogólnokształc.	seminariów naucz.	szkół za- wodowych	innych	ogólnych Koła		Zarządu Koła	Sekcji	dla człon- ków Koła	popularno- naukowych		
138	Środa	10	7	7	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	
139	Trzemeszno	10	10	10	—	—	—	—	6	10	—	—	3	5	
140	Wągrowiec	18	18	10	6	—	2	—	2	4	—	2	—	—	
141	Wolsztyn	10	9	9	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	
142	Września	11	11	11	—	—	—	—	4	3	—	—	4	—	
143	Żnin	10	6	6	—	—	—	—	3	4	—	—	—	—	
VIII. Okrąg Śląski.		541	465	286	22	38	1	—	—	—	—	32	22	10	
144	Bielsko	26	24	24	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	
145	Cieszyn-Orłowa	69	54	42	7	5	—	1	7	4	2	2	—	—	
146	Katowice	125	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
147	Królewska Huta	84	91	70	—	21	—	4	6	18	21	6	—	3	
148	Lubliniec	15	14	14	—	—	—	—	3	2	—	2	—	—	
149	Mikołów	22	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
150	Mysłowice	35	27	21	6	—	—	3	7	6	13	1	2	—	
151	Nowy Bytom	14	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
152	Pszczyna	32	20	14	6	—	—	—	2	7	—	5	10	—	
153	Ruda Śląska	14	13	13	—	—	—	1	1	3	4	4	10	7	
154	Rybnik	41	41	32	—	9	—	3	4	2	7	3	—	—	
155	Siemianowice	9	11	11	—	—	—	—	2	2	—	—	5	—	
156	Szarlej	13	8	8	—	—	—	—	6	6	—	2	16	—	
157	Tarnowskie Góry	35	27	20	3	3	1	3	2	5	19	2	12	—	
158	Zory	7	11	11	—	—	—	—	2	4	—	5	4	—	
IX. Okrąg Warszawski		1530	1528	1262	69	64	23	—	—	—	—	43	62	4	
159	Białystok	57	55	49	5	1	—	—	4	10	—	1	1	—	
160	Bielsk Podlaski	11	11	11	—	—	—	2	2	4	4	6	41	—	
161	Drohiczyn	7	11	11	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	
162	Gostynin	17	11	11	—	—	—	—	4	6	—	—	—	—	
163	Grodno	40	30	25	5	—	—	—	2	3	—	1	5	—	
164	Kutno	9	9	9	—	—	—	—	1	6	—	—	—	2	
165	Łomża	23	12	9	3	—	—	—	—	2	—	—	—	—	
166	Łowicz	12	11	9	1	1	—	—	1	2	—	—	—	—	
167	Mińsk Mazowiecki	11	11	11	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	
168	Mława	26	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
169	Ostrołęka	18	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
170	Ostrów Mazowiecka	10	11	11	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	
171	Otwock	—	9	8	—	—	1	—	6	3	—	—	7	—	
172	Płock	67	55	—	—	—	—	4	6	4	—	5	—	—	
173	Pruszków	10	5	5	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	
174	Przasnysz	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
175	Pułtusk	37	34	23	11	—	—	—	7	4	—	3	—	—	
176	Rypin	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
177	Sierpc	9	11	11	—	—	—	—	6	6	—	20	—	—	

Liczba porz.	Nazwa Koła (ewentualnie Okręgu)	Liczba członków		Kateg. członków					Liczba zebrań			Liczba odczyt.	
		1/I 1931	1/II 1932	szkół średn. ogólnokształc.	seminariów naucz.	szkół za- wodowych	innych	Liczba sekcji w Kole	ogólnych Koła	Zarządu Koła	Sekcji	dla człon- ków Koła	popularno- naukowych
178	Skierniewice	11	10	10	—	—	—	—	1	5	—	—	—
179	Suwałki	27	26	22	4	—	—	—	4	8	—	4	3
180	Warszawa	1051	1101	981	36	62	22	10	2	23	39	—	—
181	Włocławek	59	40	36	4	—	—	2	5	7	3	3	—
182	Wołkowysk	13	10	10	—	—	—	—	2	1	—	—	5
X. Okrąg Wileński.													
		193	175	116	10	22	3					7	1
183	Mołodeczno	10	7	7	—	—	—	—	3	4	—	2	—
184	Nieśwież	12	14	7	7	—	—	—	—	1	—	—	—
185	Nowogródek	15	4										
186	Stonim	11	11										
187	Stołpce	9	9										
188	Święciany	8	5	5	—	—	—	—	4	4	—	1	1
189	Wilno	128	125	97	3	22	3	2	8	4	6	4	—
XI Koła bez- pośrednio pod- ległe Zarządo- wi Głównemu.													
		52	52	25	—	11	2					3	—
190	Gdańsk	38	38	25	—	11	2	—	6	1	—	3	—
191	Harbin (Mandżurja)	14	14										

Uwaga.

Ogółem na 191 Kół nie nadeszło sprawozdań 28 Kół, przyczem niektórych Kół świeżo powstałych nie wzięto pod uwagę.

Nie nadeszły wypełnionych kwestionariuszy Koła:

- Z Okręgu *Krakowskiego*: 1) Będzin, 2) Dąbrowa k. Tarnowa, 3) Jędrzejów, 4) Oświęcim, 5) Tarnów, 6) Zawiercie.

Z Okręgu *Lubelskiego*: 1) Hrubieszów, 2) Lubartów, 3) Puławy.

Z Okręgu *Lwowskiego*: 1) Dubno, 2) Kołomyja, 3) Krosno, 4) Krzemieniec,

- 5) Równe Wołyńskie, 6) Strzyżów n/Wisłokiem, 7) Zaleszczyki, 8) Zbaraż.

Z Okręgu *Łódzkiego*: Wieluń.

Z Okręgu *Poznańskiego*: 1) Czarnków n/Notecią, 2) Jarocin Poznański.

Z Okręgu *śląskiego*: 1) Katowice, 2) Nowy Bytom.

Z Okręgu *Warszawskiego*: 1) Mława, 2) Ostrołęka, 3) Przasnysz.

Z Okręgu *Wileńskiego*: 1) Nowogródek, 2) Stonim, 3) Stołpce.

XII. Koła T. N. S. W.

1. SKŁAD ZARZĄDÓW KÓŁ W GRUDNIU 1931 R.

I. Okrąg Krakowski.

Białą: prezes — ks. Władysław Mączyński, wiceprezes — Bogdan Łuszczynski, sekretarz — Andrzej Pierzchała, skarbnik — Edward Lubaszewski.

Bochnia: prezes — Jan Stokłosa, sekretarz — Marja Witowska, skarbnik — Aleksander Stepańczak.

Brzesko: prezes — ks. Jakób Opoka, wiceprezes — Jan Gardziel, sekretarz — Józef Kijak, skarbnik — Jan Królikiewicz.

Chrzanów: prezes — Tadeusz Urbańczyk, sekretarz — Stefan Walentoski, skarbnik — Piotr Maślanka, członkowie Zarządu — Kazimierz Bachorz, Karol Kałuża, dr. Zdzisław Krawczyński, Tadeusz Pacuła, ks. Jan Wolny.

Częstochowa: prezes — dyr. Wacław Płodowski, wiceprezes — dyr. Władysław Matuszkiewicz, sekretarz — Jadwiga Jakubowska, skarbnik — Konstanty Karwan, księgowa — Amelja Pietkiewiczówna, członkowie Zarządu — Zofia Ty-szecka, Lucja Woszczykówna.

Dąbrowa Górnicza: prezes — Józef Godycki-Ćwirko, sekretarz — Zofia Tomaska, skarbnik — Emilja Łabudzińska, członkowie Zarządu — Józef Miklaszewski, dr. Tadeusz Pasierbiński.

Dębica: prezes — ks. dyr. Błażej Kotfis, wiceprezes — Michał Staroń, sekretarz — mag. Leon Bard, skarbnik — Ludwik Kita.

Gorlice: prezes — Edmund Kowarz, wiceprezes — Antoni Drwiega, sekretarz — Marja Krawczykówna, skarbnik — Wiktor Lewicki.

Jaśło: prezes — dyr. Emil Język, wiceprezes — Kazimierz Grudniewicz, sekretarz — Jan Lisowski, skarbnik — Jakób Runicki, członkowie Zarządu — ks. Franciszek Misiąg, Jan Pyrek.

Kielce: prezes: — Józef Rachwał, wiceprezes — Czesław Michniak, sekretarz — dr. Zygmunt Klimczyk, skarbnik — Jan Strasz, członkowie Zarządu — Zygmunt Cedro, Tadeusz Marczewski, Marja Okólska, Bronisław Oszubski, Wiktoria Twardowska i Marja Tylusińska.

Końskie: prezes, sekretarz i skarbnik — Tadeusz Mierzanowski.

Kraków: prezes — dr. Antoni Kukliński, wiceprezes — Józef Sroczyński, sekretarz — ks. dr. Jan Szymeczko, skarbnik — Józef Szaflarski, członkowie Zarządu — Franciszek Brabiec, dr. Marja Estreicherówna, Tadeusz Helfer, Wanda Jastrzębska, dr. Stefan Kropaczek, dyr. dr. Antoni Mikulski, dr. Jan Momot, Mieczysław Rozmarynowicz, Feliks Tarnowski, Wilhelm Trekler, Adolf Zintel.

Miechów: prezes — ks. Bronisław Świrszczewski, sekretarz — Antoni Wala, skarbnik — Franciszek Wcisło.

Mielec: prezes — Władysław Kawa, sekretarz — Marjan Sobon, skarbnik — Joel Czortkower.

Myślenice: prezes — Józef Eliński, sekretarz — Wojciech Konieczny, skarbnik — Jan Krzyszkowski, członkowie Zarządu — Wincenty Fraczek, ks. Wojciech Kowalik, Marja Luśniakowa, Stanisław Matyja, dyr. Eugenjusz Szlapak, Ludwik Werschler.

Nowy Sącz: prezes — Kazimierz Gołachowski, sekretarz — Władysław Kozieł, skarbnik — Józef Bogusz, członkowie Zarządu — dyr. Bolesław Barbacki, ks. Stefan Czerw, dyr. Jan Götman, Marja Hebenstreitówna, dr. Józef Miczyński, dyr. Michał Pelczar, Feliks Rapf, Romuald Reguła, Andrzej Serafin, Stanisław Serafin, Tadeusz Szeliski, Stefan Szeworski, J. Sliwa.

Nowy Targ: prezes — Andrzej Świętek, wiceprezes — Władysław Angielski, sekretarz — Kazimierz Baran, skarbnik — St. April, członkowie Zarządu — Adolf Kamiński, Józef Pawelczak.

Opatów Kielecki: prezes — ks. Antoni Prügel, sekretarz — Stefan Kotarski, skarbnik — Elżbieta Rydzewska, członek Zarządu — Janina Iblowa.

Ostrowiec Kielecki: prezes — ks. Zygmunt Kossobudzki, wiceprezes — Jan Rosłoński, sekretarz — Helena Krasnowolska, skarbnik — Anna Walterówna, bibliotekarz i zastępca sekretarza — Jan Bulanda.

Radom: prezes — Feliks Paschalski, sekretarz — Stefan Wernik, skarbnik — Janina Dzieniszewska, członek Zarządu — Helena Łabędziowa.

Sandomierz: prezes — Michał Świerżowicz, sekretarz — Leontyna Domagalińska, skarbnik — Mieczysław Koneczny.

Skarżysko-Kamienna: prezes — Antoni Bartoszewski, wiceprezes — dr. Marta Bałtruszajtis, sekretarz — Kazimierz Szumski, skarbnik — Franciszek Mendyk.

Sosnowiec: prezes — Marja Dankowska, sekretarz — Teodor Pawłowicz, skarbnik — Helena Zieleniewska, członkowie Zarządu — Brodzińska, Augusta Kriegerówna i Józef Leśniak.

Wadowice: prezes — Władysław Klisiewicz, wiceprezes — Zbigniew Czaderski, sekretarz — Józef Heriadin, skarbnik Czesław Panczakiewicz.

Zakopane: prezes — Józef Bielawa, wiceprezes — Tadeusz Niemiec, sekretarz — Michał Małaszyński, skarbnik — Wilhelm Cepurski.

Zawiercie: prezes — Stanisław Rączka, wiceprezes — Ludwik Kasprzycki, sekretarz — Władysław Pelesz, skarbnik — Stefan Moroz.

II. Okrąg Lubelski.

Biała Podlaska: prezes — dyr. dr. Wacław Nartowski, wiceprezes — Władysław Grys, sekretarz — Helena Kisielewicz, skarbnik — ks. prefekt Stanisław Leśniowski, członkowie Zarządu — Janina Adamówna, dyr. Wanda Madlerowa, Aniela Walewska i Władysław Wojtkiewicz.

Krasnostaw: prezes — dyr. Alfred Romanowicz, wiceprezes — Kazimierz Wojtowicz, sekretarz — Wiktor Chadryś, skarbnik — Piotr Bohuszewicz.

Lublin: prezes — dr. Ludwik Zengteller, wiceprezes — dr. Antoni Deryng, sekretarz — Kazimierz Chmielewski, skarbnik — dr. Kazimierz Frycz, członkowie Zarządu — Ignacy Badyoczek, ks. Kazimierz Gostyński i Józef Makarewicz.

Siedlce: prezes — Stanisław Szymański, wiceprezes — Wincenty Hałka, sekretarz — Zenon Kuryłło, skarbnik — Jadwiga Grubertowa, członkowie Zarządu — Czesław Burczak, Stefan Dutkiewicz, dr. Alfred Kalisch, Stanisław Rostkowski.

Sokołów Podlaski: prezes — Stanisław Żelechowski, sekretarz — Stanisław Olędzki, skarbnik — Zygmunt Jarnowski.

Tomaszów Lubelski: prezes — Józef Żołnierz, sekretarz — dr. Wanda Jabłońska, skarbnik — Józef Klinghoffer.

Zamość: prezes — dyr. Kazimierz Lewicki, wiceprezes — Otto Werner, sekretarz — Walenty Hłyń, skarbnik — Władysław Gąsowski, bibliotekarz — Jadwiga Miłoszeńska, członkowie Zarządu — Edward Janicki, ks. dr. Wacław Kowalski i Marja Markuszewska.

III. Okrąg Lwowski.

Brzeżany: prezes — vacat, wiceprezes — Paweł Kowalski, sekretarz — Joachim Schleicher.

Brzozów: prezes — dyr. Michał Mrozowski, sekretarz — Franciszek Leń, skarbnik — Friedel Korn.

Czortków: prezes — Stanisław Matuszewski, wiceprezes — Władysław Tułek, sekretarz — Józef Opacki, skarbnik — Włodzimierz Przygodzki, członkowie Zarządu — Stefan Ogonowski, Dawid Sommerstein i Stanisław Werber.

Drohobycz: prezes — Wojciech Moroń, sekretarz — dr. Bernard Mantel, skarbnik — ks. Grzegorz Gościński, członkowie Zarządu — Stanisława Herwy, Adolf Jampoller, Mieczysław Mściwujewski, Franciszek Zamorski.

Gródek Jagielloński: prezes — Jan Krzanowski, wiceprezes — dr. Szymon Taub, sekretarz — ks. dr. Michał Białowąs, skarbnik — Władysław Bargiel.

Jarostaw: prezes — Józef Steczko, wiceprezes — Kazimierz Firganek, sekretarz — ks. Jakób Szypuła, skarbnik — Tadeusz Tenczarowski, członkowie Zarządu — Józef Chmura, Marja Nosowiczowa, Juliusz Starschedel, Józef Trojnar, Zygmunt Wiśniowski.

Jaworów: prezes — ks. Jan Wacławski, wiceprezes — Helena Kopia, sekretarz — Edward Hanns, skarbnik — dyr. Marja Hałaszyńska, bibliotekarz — kier. gimn. Izydor Edmund Chrzaszcz.

Kamionka Strumiłowa: prezes — dyr. Tadeusz Kaniowski, wiceprezes — Mieczysław Kalityński, sekretarz — Mieczysław Zawalkiewicz, skarbnik — ks. dr. Eustachy Chomin, członkowie Zarządu — Jan Krauze i Paweł Niemczyk.

Kolbuszowa: prezes — dyr. Andrzej Wyka, wiceprezes — ks. Wojciech Stolina, sekretarz — Felicja Rachwałówna, skarbnik — Henryk Wiśniewski.

Kołomyja: prezes — Walerjan Ehrlich, sekretarz — Izydor Schweitzer, skarbnik — Bolesław Grodecki, członkowie Zarządu — Roman Kobierski, Jadwiga Schweitzerówna i Szczepan Zaczek.

Kowel: prezes — dyr. inż. Adam Godowski, sekretarz — Witold Gutkowski, skarbnik — Kajetan Łukasiewicz, członkowie Zarządu — dyr. Ludwik Hilgier, Władysław Krukowski, Jan Kuczewski, inż. Franciszek Moczulski, Roman Wiśniewski.

Lubaczów: prezes — dyr. Leon Barański, sekretarz i skarbnik — Alicja Kasprończówna.

Lwów: prezes — Tadeusz Urbański, wiceprezes — Aleksander Medyński i Jan Szmyt, sekretarze — Adam Dulebowski i Urszula Lachowska, skarbnik — Kajetan Golczewski, gospodarz — Gerard Pola, członkowie Zarządu — Stanisław Cygan, Piotr Zygmunt Dąbrowski, Michał Gładysz, dr. Stefan Górniak, Edward Kostrzewski, dr. Bronisława Lindertówna, ks. Władysław Oprędkiewicz, Wanda Sabatowska, dr. Ryszard Skulski, Ferdynand Śliwa, dr. Zofja Tokarska, Jadwiga Waltenbergerowa.

Łańcut: prezes — Tadeusz Tumidajski, wiceprezes — ks. Jan Górecki, sekretarz — Józef Czechowicz, skarbnik — Franciszek Bałtowski, kierownik Kasy Koleżeńskiejskiej — Michał Pelc.

Łuck: prezes — ks. Karol Gałęzowski, wiceprezes — Roman Prystupa, sekretarz — Julja Sznajderówna, skarbnik — Aleksander Birkholz, członkowie Zarządu — Andrzej Szewcow i Michał Sznitzer.

Nisko: prezes — Stanisław Rymarowicz, wiceprezes i sekretarz — Stanisław Sokółowski, skarbnik — Włodzimierz Wołoszański.

Przemyśl: prezes — ks. dr. Tomasz Waśik, wiceprezes — dyr. Zygmunt Skorski, sekretarz — Stanisław Jurek, skarbnik — Stanisław Borowiecki, członkowie Zarządu — Aleksander Birnbach, dr. Ludmiła Gundermanówna, Józef Haniżewski, Maria Krupińska, Józef Kupka, Janina Melchertówna, dr. Franciszek Persowski, Olga Skorska, ks. Stanisław Wanat, Zygmunt Weimer, dyr. Ignacy Żukowski.

Radziechów: prezes — dyr. Franciszek Vogl, wiceprezes — Franciszek Małgański, sekretarz — Tadeusz Maciejowski, skarbnik — Jan Rewucki, przewodniczący Sekcji Odczytowej — Karol Halski, członek Zarządu — Stefania Wildeówna.

Rawa Ruska: prezes i skarbnik — Władysław Bębynek, sekretarz — Franciszek Nowotny.

Rzeszów: prezes — vacat, wiceprezes — Stanisław Piekarczyk, sekretarz — vacat, skarbnik — Józef Rączy, członkowie Zarządu — Franciszek Cypriś, ks. Andrzej Łukasiewicz, Aniela Starachowiczowa, Franciszek Warzel, dyr. Wawrzyniec Wilk, zastępcy członków Zarządu — Jan Danielski i Stanisław Jachimowski.

Sambor: prezes — Jan Biłyk, wiceprezes — Marjan Skulicz, sekretarz — Marjan Jaremcowicz, skarbnik — Zofja Skuliczowa, członkowie Zarządu — Józef Jastrzębski, Stanisław Rudnicki, Ignacy Sekura, Zofja Tyrkówna.

Sanok: prezes — Tadeusz Mięksiz, wiceprezes — Franciszek Wanic, sekretarz — Antoni Rejnin, zast. sekretarza — Władysław Klimek, skarbnik — Mieczysław Mossoczy, zast. skarbnika — Stefan Lewicki.

Sokal: prezes — Jan Kloss, wiceprezes — Stanisław Cwenar, sekretarz — Tomasz Wojtasiewicz, skarbnik — Jan Szufa, członkowie Zarządu — ks. Cyryl Lewalski, Urban Przyprawa, Józef Rec.

Stanisławów: prezes — Witold Dąbrowski, wiceprezes — ks. Lucjan Tokarski, sekretarz — Stanisław Umański, skarbnik — Kajetan Isakiewicz, członkowie Zarządu — Włodzimierz Chłędowski, Władysław Drabik, Zofja Hargeshemer, Radosław Jawecki, Ignacy Stamper, dr. Józef Zieliński.

Stryj: prezes — Teodor Rupp, wiceprezes — dyr. Piotr Wilk, sekretarz — Antoni Wojciechowski, zast. sekretarza — Kazimierz Turczański, skarbnik — Franciszek Chowański, zast. skarbnika — Michał Miłski, członkowie Zarządu — ks. Jan Kulinowski, Władysław Michalski i Karol Węgrzynowski.

Tarnopol: prezes — Eugenjusz Spittal, wiceprezes Wojciech Pelczarski, sekretarz — Zdzisław Żerebecki, skarbnik — Ferdynand Lercher, członkowie Zarządu — dyr. Leopold Hołubowicz, dyr. Tadeusz Leszczyński, dyr. Dominik Pytel, Emanuel Reiser, dyr. dr. Zofja Turecka.

Tłumacz: prezes — Teresa Mendralowa, wiceprezes — Kasper Mołczanowski, sekretarz — Marjan Mierzwiński, skarbnik — Stanisław Dąbek.

Trembowla: prezes — dyr. Kazimierz Missona, wiceprezes — ks. Walenty Puchała, sekretarz — Stefan Kostecki, skarbnik — Mieczysław Gottwald.

Włodzimierz Wołyński: prezes, sekretarz i skarbnik — Zygmunt Filarski.

Zbaraż: prezes — Rudolf Kubeś, wiceprezes — ks. dr. Tymoteusz Tetera, sekretarz — Tadeusz Szayna, skarbnik — Tadeusz Szewczyk.

Zdobunów: prezes — dyr. dr. Leon Kisiel, wiceprezes — Otton Przybyła, sekretarz — Piotr Głowatyński, skarbnik — ks. Michał Tyszka.

Złoczów: prezes — Władysław Kryczyński, sekretarz — Zygmunt Podgórski, skarbnik — Irena Goleczewska, członkowie Zarządu — Eljasz Charak, Marja Kuntze.

Żółkiew: prezes — dyr. Michał Radomski, wiceprezes — Marja Meyerówna, sekretarz — Julian Juchnowicz, skarbnik — Jan Sokół.

IV. Okrąg Łódzki.

Kalisz: prezes — Jan Meczyński, wiceprezes — ks. dr. Stanisław Niewęglowski, sekretarz — Stanisław Krzysik, skarbnik — Jan Michalski, członkowie Zarządu — Jadwiga Dąbrowa, Stanisława Gołębska, Adam Sznajder.

Koło: prezes — inż. Franciszek Koszyk, sekretarz — Władysław Kordek, skarbnik — Stanisław Leszczy-Przywara.

Konin: prezes — Franciszek Stach, sekretarz i skarbnik — Stanisław Ostrowski.

Łęczyca: prezes — Włodzimierz Ratajewski, sekretarz — Janina Chrepińska, skarbnik — vacat.

Łódź: prezes — Antoni Idźkowski, wiceprezes — Piotr Gorczykowski, sekretarz — Jan Zarzycki, skarbnik — Aleksy Zimowski, członkowie Zarządu — Kazimierz Koszyk, Ludwik Kowalczyk, Franciszek Oziębły, Konstanty Wiśniewski.

Pabjanice: prezes — Helena Salska, wiceprezes — dyr. Teodor Botner, sekretarz — Stanisław Chodkowski, skarbnik — Ferdynand Klepper, członek Zarządu — Franciszek Jagielnicki.

Piotrków Trybunalski: prezes — Inż. Janusz Munkiewicz, wiceprezes — Janina Kozarowska, sekretarz — Rudolf Weiser, skarbnik — Jakób Wrzask, członek Zarządu — ks. Jan Sikorski.

Radomsko: prezes — ks. prefekt Marjan Kluszczyński, wiceprezes — Michał Kucharski, sekretarz — Wojciech Kulikowski, skarbnik — Sylwester Rogacki.

Sieradz: prezes — ks. Feliks Szczęsny Bińkowski, sekretarz — Wanda Markowska, skarbnik — Jan Burda, bibliotekarz — Marja Kordjaszewska.

Tomaszów Mazowiecki: prezes — Kazimierz Sadłowski, sekretarz — Zofja Hołubicka, skarbnik — Adam Pawłowski.

V. Okrąg Poleski.

Brześć n/Bugiem: prezes — Jan Radomski, wiceprezes — Szczepan Chodkowski, sekretarz — Roman Dąbrowski, skarbnik — Antoni Surawski, członkowie Zarządu — Franciszek Guściora, Natalja Jawdyńska, Ludwik Masłowski, Stanisław Sliwiński.

Kobryń: prezes — ks. prefekt Jarosław Kozłowski, wiceprezes — Natalja Mydlarzowa, sekretarz — Balbina Swityczówna, skarbnik — Bazyli Baranowski.

VI. Okrąg Pomorski.

Brodnica n/Drwęca: prezes — dr. Kazimierz Żurawski, wiceprezes — dyr. Józefa Traczewska, skarbnik — Bolesław Jastrzębski.

Chojnice: prezes — dyr. Henryk Kozubski, sekretarz — Stanisław Marszałek, skarbnik — Paweł Knuth.

Gniew: prezes — Stanisław Piątek, sekretarz — Felicja Goronowska, skarbnik — Aleksandra Siemiątkowska.

Grudziądz: prezes — Helena Nadwodzka, wiceprezes — Michał Jaworski, sekretarz — Renata Ossowska, zast. sekretarza — Helena Wysocka, skarbnik — Antoni Dudzik, członkowie Zarządu — Walerja Brieske, ks. Stanisław Jaranowski, Stanisław Pietrusiewicz.

Kartuzy: prezes — Jan Patoka, wiceprezes — Janusz Borejko, sekretarz i skarbnik — Zygmunt Rzepecki.

Kościerzyna: prezes — Dawid Bruski, wiceprezes — Stanisław Sieradzki, sekretarz — Maksymilian Thierling, skarbnik — Andrzej Mazikiewicz.

Nowemiasto n/Drwęca: prezes — vacat, wiceprezes — Feliks Cembrowicz, sekretarz — Tadeusz Morawski, skarbnik — Roman Piosik.

Świecie n/Wisłą: prezes — Lucjan Habel, sekretarz — Edmund Zieliński, skarbnik — Kazimierz Eckstein.

Tczew: prezes — Karolina Schwarżówna, wiceprezes — Jan Polniakowski, sekretarz — Alfons Guziński, skarbnik — ks. Antoni Brocki, bibliotekarz — Wanda Szlachetkówna, członek Zarządu — Paweł Groth.

Toruń: prezes — Mieczysław Kwiatkowski, wiceprezes — ks. Sylwester Grabowski, sekretarz — Zbigniew Rynduch, skarbnik — Stefanja Ornasówna, członkowie Zarządu — Edwin Gadzikowski, Józef Gierszewski, ks. Stanisław Głowczewski, Michał Jamrosz, dyr. Roman Kociurski, Antonina Stadniczeńkowa i dyr. Tomasz Targowski.

Tuchola: prezes — Jan Szynkiewicz, sekretarz — Józef Wiśniewski, skarbnik — Sylwester Smoliński.

Wejherowo: prezes — Wilhelm Tyszkowski, wiceprezes — Kazimiera Panikówna, sekretarz — Franciszek Fielek, skarbnik — Nikodem Rozkwitalski.

VII. Okrąg Poznański.

Bojanowo Poznańskie: prezes — Wacław Fidler, sekretarz i skarbnik — inż. Tadeusz Sychora.

Bydgoszcz: prezes — dr. Stanisław Peliński, sekretarz — Czesław Zgodzinski, skarbnik — Emiljan Papierkowski, członkowie Zarządu — Witold Bałachowski, Marjan Białecki, Aleksander Brückner, Marja Buzalska, ks. Franciszek Hanelt, Roman Matczyński, Włodzimerz Męciniński, Franciszek Stopa, Antoni Wołk-Laniewski.

Gniezno: prezes — Józef Sosna, wiceprezes i przew. Komisji Szkół Komunalnych — Zofja Puchałowa, sekretarz — Ludwik Anders, skarbnik i przewodni-

czący Komisji Pomocy Materialnej — Bronisław Podhorski, ref. Komisji Prasowej — Janina Grzybówna i Józefa Żelazna, przewodniczący Komisji Towarzystw — Dominik Wysocki, ref. współpracy z Towarzystwami — Aleksander Pelczar, ref. Komisji Odczytowej — Zygmunt Błoch.

Gostyń: prezes — Edmund Szejnert, sekretarz — Maksymilian Józefiak, skarbnik — Stanisław Adamczyk.

Grodzisk Poznański: prezes — Józef Wątarek, wiceprezes — Helena Żółkiewska, sekretarz — Józef Cukrzyński, skarbnik — Antoni Lisiecki.

Inowrocław: prezes — Roman Molski, wiceprezes — Jan Chmieliński, sekretarz — Józef Meder, skarbnik — Wanda Jankowska, członkowie Zarządu — Antoni Cybiński, Eugenja Flisówna, Marjan Kadlec, Julia Winiewiczówna.

Kcynia: prezes — Julian Lamparczyk, sekretarz i skarbnik — Leon Marszałkiewicz.

Kępno: prezes — Antoni Wiśniewski, sekretarz — Jan Tanaś, skarbnik — dyr. Henryk Moese.

Kościan: prezes — Kazimierz Ossecki, sekretarz — Konrad Szukalski, skarbnik — Henryk Lipiński, członek Zarządu — Jadwiga Kreutzingerówna.

Koźmin: prezes — dyr. Leon Dymek, sekretarz — Ludwik Woda, skarbnik — Władysław Pokorny.

Krotoszyn: prezes — Jan Duczmal, wiceprezes — ks. Zbigniew Wroniewicz, sekretarz — Zdzisław Andrzejewski, skarbnik — Janina Prajerowa.

Leszno: prezes — dyr. dr. Jan Wowczak, wiceprezes — Franciszek Kasior, sekretarz — Sylwester Machnikowski, skarbnik — Józef Wernerowski, członkowie Zarządu — dr. Jadwiga Mondelska, Andrzej Parzyński, Ludwik Piotrowski, Julian Szpunar, Józef Wędzki.

Miedzichód n/Wartą: prezes — Karol Jawiński, sekretarz — Mieczysław Soliński, skarbnik — Wera Żelewska.

Ostrów Poznański: prezes — Stanisław Komeza, wiceprezes — Aleksander Grzywań, sekretarz — Marja Losterówna, zast. sekretarza — Bogdan Chrzanowski, skarbnik — Alfons Błaszczak.

Pleszew: prezes, sekretarz i skarbnik — Józef Koperny.

Poznań: prezes — Tadeusz Kuchinka, wiceprezes — dr. Michalina Krzyżanowska, sekretarz — Adam Miętus, skarbnik — Bronisław Stankiewicz, członkowie Zarządu — Karola Całczyńska, dr. Marjan Doerman, Józefa Makowska, Marja Nowicka, Marja Raabówna, Artur Sabiński, Adam Schmidt, Zofia Sliwińska, Leon Tyłczyński, K. Zajaczkowski.

Rawicz: prezes — dyr. Marcin Gołąb, wiceprezes — Władysław Czechowski, sekretarz — Adam Braniewicz, skarbnik — Józef Miedziński.

Rogoźno Poznańskie: prezes — Stefan Grochowski, wiceprezes — dyr. Władysław Kisielewski, sekretarz — Władysław Durski, skarbnik — Wiktorja Kowalska.

Szamotuły: prezes — Brunon Maske, wiceprezes i sekretarz — Franciszek Wojterski, skarbnik — Janina Bielicka.

Śrem: prezes — Tadeusz Zbiegeń, sekretarz — Adam Zahradnik, skarbnik — Franciszek Manikowski.

Środa: prezes — vacat, wiceprezes — Antoni Mikulski, sekretarz — Alfons Szyperski, skarbnik — Marjan Gruszczyński.

Trzemeszno: prezes — dyr. Jan Świerzowicz, Władysław Wiro-Kiro, skarbnik — Jan Weiss.

Wagrowiec: prezes — ks. Marjan Michałkiewicz, sekretarz — Wincenty Sobczak, skarbnik — Stanisława Koberówna, członkowie Zarządu — Kazimierz Gorzejowski, Edward Muehleisen.

Wolsztyn: prezes — Bazyli Maruszczak, skarbnik — Joanna Spychalska.

Września: prezes — Marjan Witkowski, sekretarz — Józef Siemienieć, skarbnik — Władysław Maćkowski.

Znin: prezes — Roman Piotrowicz, wiceprezes — ks. Lucjan Wilhelm, sekretarz — Stanisław Miracki, skarbnik — Włodzimierz Guszt.

VII. Okrąg Śląski.

Bielsko: prezes — Franciszek Klęczar, wiceprezes — Wojciech Stanula, sekretarz — Marjan Panczakiewicz, skarbnik — Adam Staszko.

Cieszyn-Orlowa: prezes — Szczepan Grudniewicz, wiceprezes — dyr. Piotr Feliks, sekretarz — Józef Palider, skarbnik — Tadeusz Herbst, członkowie Zarządu — Antoni Anders, dyr. dr. Jan Galicz, Michał Japołt, Antoni Matej, Erwin Żagan.

Królewska Huta: prezes — Jan Wielebiński, wiceprezes — ks. Adolf Gnłka, sekretarz — Józef Jucha, skarbnik — Ferdynand Boniakowski, członkowie Zarządu — Tadeusz Bessaga, Gustaw Drylla, Jan Dulski, dr. Józef Jakubowski, Ryszard Jojko, Irena Juchnowiczówna, Jerzy Lubos, dr. Stefanja Mazurkówna, dr. Zdzisław Obrzud, Teodor Rudnicki, Franciszek Stopa, Eleonora Śmiałowska.

Lubliniec: prezes — Karol Muniał, wiceprezes — Edmund Zięciak, sekretarz — Kasper Dubiel, skarbnik — Wiktor Rakowski.

Mysłowice: prezes — Józef Hess, wiceprezes — dr. Tadeusz Strumiłło, sekretarz — Kazimierz Czyżyk, zastępca sekretarza — Józef Kutek, skarbnik — Józef Adamczyk, członek Zarządu — Jan Kielbasa.

Pszczyna: prezes — ks. Antoni Jochemczyk, wiceprezes — Franciszek Kulisiewicz, sekretarz — Zofja Skibińska, skarbnik — Stanisław Cisek.

Ruda Śląska: prezes — Wojciech Środulski, wiceprezes — ks. Adolf Gawłowski, sekretarz — dr. Marjan Pisowicz, skarbnik — Walter Hein.

Rybnik: prezes — Stanisław Zdąbłasz, wiceprezes — dyr. Roman Warowski, sekretarz — Tadeusz Szczepański (do 1.IX), skarbnik — Augustyn Rakowski, członkowie Zarządu — Franciszek Dudziak i Piotr Dziubek.

Siemianowice: prezes — Stanisław Misiołek, sekretarz — Aleksy Ryło, skarbnik — Stanisław Maj.

Tarnowskie Góry: prezes — dyr. Józef Grzybowski, wiceprezes — Jan Kojtajny, sekretarz — Józef Knosała, skarbnik — Karol Broniec, członkowie Zarządu — Zdzisław Freidenberg, dr. Franciszek Kozieł, Franciszek Ranozek.

Żory: prezes — Zygmunt Laskowski, sekretarz — Józef Gałuszka, skarbnik — Mieczysław Warchoł.

IX. Okrąg Warszawski.

Białystok: prezes — Konstanty Kosiński, sekretarz — Michał Goławski, skarbnik — Piotr Eysymont.

Bielsk Podlaski: prezes — Leon Czajkowski, wiceprezes — Marja Wierzejska, sekretarz — Stanisław Badowski, skarbnik — Gustawa Krassowska.

Drohiczyn: prezes i skarbnik — Włodzimierz Preferansow, wiceprezes — Romuald Grochowski, sekretarz — Wilhelm Haszko.

Gostynin: prezes — Seweryn Stobnicki, sekretarz — Jadwiga Lissowska, skarbnik — Bronisław Wiśniewski.

Grodno: prezes — Wacław Myslicki, sekretarz — Aleksander Woźniak, skarbnik — Adam Bajcar, członek Zarządu — Bogusław Pindelski.

Kutno: prezes — ks. Władysław Wolamin, wiceprezes — Jan Anders, sekretarz i skarbnik — Hieronim Urban.

Łomża: prezes — ks. A. Łada, sekretarz — K. Czaykowski, skarbnik — Helena Strzemecka.

Łowicz: prezes — ks. Stefan Zawadzki, sekretarz — Mieczysław Rudaś, skarbnik — Witold Witkiewicz.

Mińsk Mazowiecki: prezes — dyr. Wacław Antosiewicz, sekretarz — Marja Szymkiewiczówna, skarbnik — Aleksandra Klimaszewska.

Ostrów Mazowiecka: prezes — Wacław Batorski, wiceprezes — Zygfryd Sękowski, sekretarz — Halina Wambutt, skarbnik — Piotr Reluga.

Ołtów: prezes — Jan Stanisław Paulus, wiceprezes — Zofia Zemłowa, sekretarz — T. Błażejewiczowa, skarbnik — B. Błażejewicz.

Płock: prezes — Julja Kisielewska, wiceprezes — Stanisław Liszewski, sekretarz — Irena Wiśniewska, skarbnik — Zygmunt Woltersdorf, członkowie Zarządu — ks. Bronisław Ardtke, ks. Stanisław Jaźwiński, Henryk Pniewski, ks. Adam Poszwa, Zofia Szemplińska.

Pruszków: prezes — Stanisław Moczulski, sekretarz — vacat, skarbnik — Wincenty Szudejko.

Pułusk: prezes — ks. Kazimierz Bruzdewicz, wiceprezes — Marja Malinowska, sekretarz — Józef Gołębiowski, skarbnik — Józef Brzuchacz, członek Zarządu — Tomasz Janikowski.

Sierpc: prezes — Aleksander Wyczałkowski, sekretarz — ks. Stanisław Sławiński, członkowie Zarządu — Anna Pińiarowicz i Stanisław Wiśniewski.

Skierniewice: prezes — vacat, sekretarz — ks. Piotr Łada, skarbnik — Piotr Czerwinski.

Suwalki: prezes — Władysław Białoszczyński, wiceprezes — dyr. Wincenty Burakiwicz, sekretarz — Wiktor Michalewski, skarbnik — Leon Grochocki, członek Zarządu — Marja Godlewska.

Warszawa: prezes — Maksymilian Tazbir, wiceprezesi — dr. Józef Gołabek i Henryk Tański, sekretarze — Michał Arct i Wanda Łukaszewska, skarbnik — Xawery Szwarc, zastępca skarbnika — Henryk Krüger, kierownik Sekcyj — dr. Tadeusz Mikułowski, gospodarz — Wanda Witwińska, członkowie Zarządu — Franciszek Flak, Józef Flisak, Leon Freyt, Paweł Grodecki, Jenny Hancke, Zofia Jętkiewiczowa, Stefan Klepa, Mieczysław Knorr, dyr. dr. Paweł Ordyński, Feliks Szafjański, inż. Ryszard Wójtowicz.

Włocławek: prezes — Wincenty Szlązak, wiceprezes — Tadeusz Fopp, sekretarz — Roman Szajnerman, skarbnik — Jan Zbudniewek, bibliotekarz — Marcin Krawiec.

Wołkowysk: prezes — Józefa Heybowiczówna, sekretarz — Stanisław Pałuszka, skarbnik — Władysław Michalski.

X. Okrąg Wileński.

Mołodeczno: prezes Antoni Anczewicz, sekretarz — Natalja Berezowska, skarbnik — Irena Gnilkówna.

Nieśwież: prezes — ks. Władysław Stefanowicz, wiceprezes — Jakób Kasprzak, sekretarz — Bork, skarbnik — Tomasz Tomaszewski.

Święciany: prezes — ks. dr. Wacław Siekierko, sekretarz — Józef Maciusowicz, skarbnik — Zygmunt Mieszkowski.

Wilno: prezes — Stanisław Jastrzębski, wiceprezes — dr. Stefan Glixelli, prof. U. S. B., sekretarz — Leon Stenikiewicz, zastępca sekretarza — Anna Kalenikiewiczówna, skarbnik — Konstanty Matulewicz, członkowie Zarządu — Sabina Grochowska, Antoni Narwoysz, Julja Rodziewiczowa, zastępcy członków Zarządu — dyr. Kamilla Bielska, Zygmunt Rukójzo.

XI. Koła bezpośrednio podległe Zarządowi Głównemu.

Gdańsk: prezes — Michał Urbanek, wiceprezes — Jan Gruchała, sekretarz — Kazimierz Sołtysik, skarbnik — Eugenjusz Rymaszewski, członkowie Zarządu — Eugenja Adamczykowa, Marja Tarnawska.

2. BIBLIJOTEKI POSIADAŁY NASTĘPUJĄCE KOŁA:

Częstochowa, Opatów Kielecki, Ostrowiec Kielecki, Sosnowiec. — Biała Podlaska, Siedlce, Zamość. — Jarosław, Jaworów, Kamionka Strumiłłowa, Radziechów, Sanok, Stanisławów, Tarnopol, Zdobunów. — Łęczycza, Łódź, Piotrków

Trybunalski. — Świecie, Toruń. — Szamotuły, Trzemeszno. — Królewska Huta, Tarnowskie Góry. — Białystok, Bielsk Podlaski, Łowicz, Mińsk Mazowiecki, Warszawa, Włocławek.

3. CZYTELNIIE CZASOPISM POSIADAŁY NASTĘPUJĄCE KOŁA:

Częstochowa, Dębica, Kraków, Nowy Sącz. — Biała Podlaska, Krasnystaw, Sokołów Podlaski. — Czortków, Drohobycz, Gródek Jagielloński, Lwów, Łańcut, Łuck Sokal, Stanisławów, Zdobunów. — Sieradz. — Nowe Miasto n/Drwęcą, Świecie, Tczew. — Szamotuły, Królewska Huta. — Bielsk Podlaski, Warszawa Włocławek. — Mołodeczno, Święciany.

4. SZKOŁY I KURSY, PROWADZONE PRZEZ KOŁA T. N. S. W.

I. Okrąg Krakowski.

Dębica: Koło prowadzi seminarjum nauczycielskie żeńskie im kr. Jadwigi, pokrywając wszystkie wydatki z opłat uczennic bez korzystania z żadnych subwencji. Seminarjum posiada w bieżącym roku szkolnym niepełne prawa. Liczba uczennic wynosi 145.

Jasło: Koło jest współwłaścicielem prywatnego gimnazjum żeńskiego.

Kraków: Koło prowadzi kursy handlowe. Liczba słuchaczy wynosi 40.

Miechów: Koło otworzyło w bieżącym roku szkolnym za zezwoleniem Kuratorjum O. S. Krakowskiego kursy gimnazjalne żeńskie. Kursy są samowystarczalne finansowo.

Mielec: Koło pod nazwą „Towarzystwa Seminarjum” prowadzi pełne seminarjum nauczycielskie żeńskie im. Emilji Plater. Seminarjum mieści się w kompletnie urządzonym budynku, składającym się z 9 dużych i 6 małych sal. Szkoła nie korzysta z subwencji. Pensje nauczycielskie obliczane są według zasad Komisji Norm przy T. N. S. W. Seminarjum ma niepełne prawa szkół państwowych.

Nowy Sącz: Prowadzone są kursy dla dorosłych.

Ostrowiec Kielecki: Koło prowadzi 3-klasową koedukacyjną szkołę handlową. Liczba uczniów — 85. Szkoła korzysta z subwencji Kuratorjum, Magistratu i Sejmiku, otrzymała także jednorazową subwencję z Izby Przemysłowo-Handlowej. Płace nauczycielskie obliczane są według norm państwowych + 20%.

II. Okrąg Lubelski.

Krasnystaw: Koło prowadzi kurs maturalny, ponadto w pierwszym kwartale 1931 roku — kurs geometrii wykreślnej. Kursy są finansowo samowystarczalne.

Siedlce: Koło prowadzi 3-klasową koedukacyjną szkołę handlową. Liczba uczniów w bieżącym roku szkolnym wynosi 190, wobec 170 w roku ubiegłym. Szkoła pokrywa same swe wydatki bez korzystania z jakichkolwiek subwencji; posiada prawa szkół państwowych.

III. Okrąg Lwowski.

Brzeżany: Zostały zorganizowane i są prowadzone przez Koło kursy maturalne.

Gródek Jagielloński: Koło pod firmą T. S. L. oraz na jego odpowiedzialność finansową prowadzi 3-klasową średnią szkołę handlową. Lekcje płatne są po 14 zł. miesięcznie za jedną godzinę w tygodniu. Szkoła posiada prawa szkół państwowych.

Kowel: Koło prowadzi 3-klasową szkołę handlową, szkołę muzyczną (rozwojową), nadto do maja 1931 roku prowadzone były kursy maturalne. Liczba uczniów

w szkole handlowej jest 131, w szkole muzycznej — 18. Płace w szkole handlowej według norm państwowych + 10%, w szkole muzycznej według umowy. Szkoła handlowa korzysta z subwencji Ministerstwa W. R. i O. P.

Lwów: Koło zorganizowało i prowadzi od dnia 1 grudnia 1931 roku „Trzyletnią Szkołę Średnią Ogólnokształcącą dla Dorosłych”. Liczba słuchaczy wynosi 100, rozdzielonych na dwa oddziały pierwszego roku nauki. W latach następnych będą otwierane kolejno dalsze klasy. Szkoła pokrywa wydatki z własnych dochodów. Płace nauczycielskie ustalone są według zasad „Zbiorowej umowy służbowej”, dotyczącej warunków wynagrodzenia nauczycieli prywatnych szkół średnich lwowskich z dnia 27.V.1928 roku, zawartej między Zarządem Koła Lwowskiego T. N. S. W. a właścicielami prywatnych zakładów we Lwowie.

IV. Okrąg Łódzki.

Kalisz: Koło posiada 3-klasową koedukacyjną szkołę handlową. Liczba uczniów wynosi w bieżącym roku szkolnym 84. Szkoła korzysta z zasiłków Ministerstwa W. R. i O. P. oraz Sejmiku Powiatowego w Kaliszu. Posiada prawa szkół państwowych.

VII. Okrąg Poznański.

Bydgoszcz: Koło prowadzi: 1) żeńskie gimnazjum humanistyczne, 2) 4-klasową szkołę przygotowawczą i 3) kursy maturalne i doksztalające. Liczba uczennic w gimnazjum wynosi 190. Płace nauczycieli regulowane są według zasad Komisji Norm w Bydgoszczy.

Gniezno: Prowadzone są przez Koło kursy doksztalające w zakresie siedmiu oddziałów szkoły powszechnej. Kursy w dwóch oddziałach posiadały 70 uczniów.

Inowrocław: Koło prowadzi kurs maturalny i kurs w zakresie 6 klas gimnazjalnych.

Kościan: Prowadzony jest kurs maturalny dla dziewcząt. Na kursie słuchaczki, b. uczennice zlikwidowanego gimnazjum żeńskiego, uzupełniają swe wiadomości z dawnego gimnazjum, dostosowując się do programu gimnazjum państwowego w Kościanie, na lekcjach w którym uczestniczą w charakterze hospitantek.

Ostrów Poznański: Koło prowadzi kurs doksztalający w zakresie czterech ostatnich klas gimnazjum.

Poznań: Prowadzone są dwa kursy: 1) kurs doksztalający w zakresie 6 klas gimnazjum humanistycznego; 2) kurs maturalny według programu gimnazjum humanistycznego.

Szamotuły: Prowadzony jest kurs doksztalający w zakresie 6 klas gimnazjum.

Śrem: Koło prowadzi kursy dla podoficerów.

VIII. Okrąg Śląski.

Królewska Huta: Koło prowadzi 12 kursów, a to: 3 kursy maturalne, 4 — języka polskiego, 5 — języków obcych. Liczba słuchaczy wynosi 140 osób. Kursy jako takie nie dają żadnych praw, lecz przygotowują do egzaminów i uzupełniają wiadomości tych, którzy skończyli szkołę niemiecką. Kursy są samowystarczalne finansowo. Płace nauczycielskie regulowane są normami, ustalonymi przez Komisję Kursów.

Ruda Śląska: Koło prowadzi kurs doksztalający dla dorosłych w zakresie 6 klas gimnazjum. Wykłady na kursie nie są płatne, kurs traktowany jest jako praca kulturalno-oświatowa.

Szarlej: Prowadzony jest kurs języka polskiego dla dorosłych.

IX. Okrąg Warszawski.

Białystok: Koło prowadzi dokształcające koedukacyjne kursy w zakresie 4-ch, 6-ciu i 8-miu klas gimnazjum humanistycznego. Liczba słuchaczy wynosi w bieżącym roku szkolnym 72 osoby. Kursy są finansowo samowystarczalne.

Bielsk Podlaski: Prowadzony jest przy współudziale osób z miejscowej inteligencji Uniwersytet Powszechny. Kierownikiem Uniwersytetu tego jest kol. Stanisław Mercik. Prelegenci wykładają bezinteresownie. Na koszty administracyjne Wydział Powiatowy i Magistrat miejscowy udzieliły subwencji po 200 zł.

Grodno: Koło prowadzi kursy maturalne typu humanistycznego.

Suwałki: Koło prowadzi 3-letnią szkołę handlową i kursy dokształcające dla dorosłych. Szkoła korzysta z subwencji Kuratorium O. S. Warszawskiego. Płace nauczycieli regulowane są według zasad Komisji Norm T. N. S. W.

X. Okrąg Wileński.

Mołodeczno: Koło prowadzi kurs dla podoficerów w zakresie sześciu klas.

XIII. Okręgi T. N. S. W.

W okresie sprawozdawczym T. N. S. W. dzieliło się na następujące Okręgi: 1) Okrąg Krakowski, który obejmował obszar Okręgu Szkolnego Krakowskiego, t. j. województwa Krakowskie i Kieleckie i liczył 34 Koła i 1148 członków; 2) Okrąg Lubelski, który obejmował obszar Okręgu Szkolnego Lubelskiego, t. j. Województwa Lubelskiego i liczył 10 Kół i 228 członków; 3) Okrąg Lwowski, który obejmował obszar dwóch Okręgów Szkolnych, mianowicie Lwowskiego i Wołyńskiego, i 4 województw, mianowicie Lwowskiego, Stanisławowskiego, Tarnopolskiego i Wołyńskiego i liczył 42 Koła i 1095 członków; 4) Okrąg Łódzki obejmujący obszar Okręgu Szkolnego i Województwa Łódzkiego, który liczył 11 Kół i 300 członków; 5) Okrąg Pomorski, obejmujący obszar Okręgu Szkolnego i Województwa Pomorskiego i liczący 15 Kół i 316 członków; 6) Okrąg Poznański, obejmujący obszar Okręgu Szkolnego Poznańskiego i Województwa Poznańskiego, który liczył 28 Kół i 663 członków; 7) Okrąg Śląski, obejmujący obszar Województwa Śląskiego i liczący 15 Kół i 465 członkami; 8) Okrąg Warszawski, na obszarze Okręgu Szkolnego Warszawskiego i województw Warszawskiego i Białostockiego, który liczył 24 Koła i 1528 członków; 9) Okrąg Wileński, na obszarze Okręgu Szkolnego Wileńskiego i województw Wileńskiego i Nowogródzkiego, który liczył 7 Kół i 175 członków. Nadto istniały 3 Koła na obszarze Okręgu Szkolnego Poleskiego, które jednakże nie były zorganizowane w samodzielny Okrąg T. N. S. W. i nie zostały przydzielone do żadnego z istniejących Okręgów Towarzystwa.

I. Sprawozdanie Zarządu Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. 1).

Zarząd Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. stanowili w okresie sprawozdawczym: Dr. Zenon Klemensiewicz, prof. III gimn. państw im. Króla Sobieskiego w Krakowie, docent Uniw. Jagiell., jako przewodniczący; Dr. Tadeusz Lehr-Spławiński, profesor Uniw. Jagiell., zastępca przewodniczącego; Dr. Antoni Mikulski, em. dyrektor seminarjum państw., skarbnik; Marjan Deszcz, sekretarz; członkowie z Krakowa: Stefan Górka, Władysław Koch, Rudolf Niemić, ks. Dr. Józef Rychlicki, Józef Szaflarski, inż. Witold Wierzchowski; dyr. Adam Błażejewicz z Będzina, dyr. Dr. Stanisław Szeliągiewicz z Brzeska, Tadeusz Bochenek ze Skarżyska. Nadto na podst. art. 56 statutu wchodził w skład pełnego Zarządu Okrę-

1) Wszystkie sprawozdania Zarządów Okręgowych są skrótem, dokonany na podstawie odpowiedzi, nadesłanych na kwestionariusz sprawozdawczy, rozesłany do Zarządów Okręgowych przez Zarząd Główny.

gowego przewodniczący wszystkich Kół w Okręgu, liczących ponad 25 członków, a mianowicie: ks. Wład. Maczyński z Białej, Jan Stokłosz z Bochni, dyr. Wacław Płodowski z Częstochowy, dyr. Emil Język z Jasła, Józef Rachwał z Kielc, dyr. Dr. Antoni Kukliński z Krakowa, Kazimierz Golachowski z Nowego Sącza, ks. Zygmunt Kossobudzki z Ostrowca, dyr. Fr. Paschalski z Radomia, M. Dankowska z Sosnowca, Wiktor Arvay z Tarnowa, Józef Bielawa z Zakopanego, Walenty Augustynowicz z Żywca; jako przewodniczący Okręgowej Sekcji Wychowania Fizycznego wchodził w skład Zarządu Okręgu Krakowskiego kol. Józef Fińska z Krakowa.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 1 posiedzenie pełnego Zarządu Okręgowego, 8 posiedzeń Wydziału i 3 posiedzenia Prezydium.

Zarząd utrzymywał żywą łączność z Kołami, które nadsyłały miesięczne sprawozdania ze swej działalności na drukowanych formularzach sprawozdawczych.

Zarząd rozesłał do Kół 10 okólników i kwestionariuszy w sprawach organizacyjnych i zawodowych i przeprowadził lustrację 5 Kół.

Przy Zarządzie Okręgu istniało biuro pośrednictwa pracy pod kierunkiem sekretarza, kol. M. Deszcz (p. wyżej, str. 43). Istniał również osobny fundusz pogrzebowy (p. wyżej, str. 42). Zarząd zorganizował dla członków w okresie wakacyjnym letnisko w Muszynie (p. wyżej, str. 40).

Zarząd interwenjował w Kuratorjum Okręgu Szkolnego w 10 wypadkach, dotyczących przeniesień na inne miejsca służbowe, zwolnień ze służby państwowej i w sprawach emerytalnych.

Z prasą codzienną Zarząd Okręgowy utrzymywał żywy kontakt i miał możliwość umieszczania artykułów i komunikatów w dwóch najpoczytniejszych dziennikach krakowskich.

Dochody Zarządu Okręgowego razem ze składkami na dom wypoczynkowy w Krynicy (p. wyżej, str. 40) wynosiły w r. 1931 — 61,020 zł. 49 gr., wydatki 50,446 zł. 86 gr., saldo na rok 1932 — 10,573 zł. 63 gr.

II. Sprawozdanie Zarządu Okręgu Lubelskiego.

Skład Zarządu Okręgu stanowili: Dr. Henryk Życzynski, dyr. gimn. prywatnego Uniwersytetu Lubelskiego, jako przewodniczący, Dr. Ludwik Zengstler jako zastępca przewodniczącego, Stanisław Dulewicz jako sekretarz, Józef Makarewicz jako skarbnik; jako członkowie Ignacy Badyoczek, Bernard Bucholtz, Kazimierz Chmielewski, Dr. Kazimierz Frycz, ks. dyr. Kazimierz Gostyński, Stanisław Horyszewski, dyr. Kazimierz Lewicki, Róża Marczewska, dyr. Wacław Nartowski, Zygmunt Tołwiński, Otto Werner i Józef Żolnierek.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 1 posiedzenie pełnego Zarządu Okręgowego i 4 posiedzenia Prezydium.

Zarząd Okręgu utrzymywał stosunki z Kołami T. N. S. W. przez korespondencję i okólniki.

W dniu 31 stycznia b. r. Zarząd Okręgu zorganizował konferencję pedagogiczną dla nauczycielstwa Okręgu w gmachu „Szkoły Lubelskiej”.

Dochody Zarządu Okr. Lubelskiego w 1931 r. wynosiły 1341 zł. 77 gr., wydatki 439 zł. 40 gr., saldo na rok 1932 wynosi 902 zł. 37 gr.

III. Sprawozdanie Zarządu Okręgu Lwowskiego.

W skład Zarządu Okręgu Lwowskiego wchodził koledy: Dr. Stefan Kuczyński, jako przewodniczący, Piotr Zygmunt Dąbrowski, jako zastępca przewodniczącego, Gerard Pola jako sekretarz, Kajetan Golczewski jako skarbnik, Stanisław Cygan jako zastępca sekretarza, oraz jako członkowie: Jadwiga Dianniowa, dyr. Szczesny Jasiewicz, Eugeniusz Kosiński, Dr. Józef Krystanowski (złożył mandat 13.VI 1931), Władysław Szujski, Dr. Zdzisław Żygulski, wszyscy ze Lwowa; z prowincji: kol. Franciszek Orzechowski ze Stanisławowa, dyr. Zygmunt Skorski z Przemyśla, dyr. Wawrzyniec Wilk z Rzeszowa. Jako wiryliści wchodził prezesi Kół, liczących ponad 25 członków, a mianowicie: z Drohobycza kol. W. Moron; z Jaro-

ślawia kł. J. Steczko; z Kamionki Strumiłowej dyr. T. Kaniowski; ze Lwowa kol. T. Urbański; z Przemyśla ks. Dr. T. Wąsik; z Rzeszowa kol. T. Krzaklewski, następnie kol. St. Piekarczyk, z Sambora kol. J. Biłyk; ze Stanisławowa kol. W. Dąbrowski; ze Stryja dyr. P. Wilk; z Tarnopola kol. E. Spittal. Jako przewodniczący autonomicznych Sekcyj Okręgowych w skład Zarządu Okręgowego wchodził: dyr. Dr. Kazimierz Sanecki, przewodn. Sekcji Szkolnictwa Zawodowego; kol. Tadeusz Dregiewicz, przewodn. Sekcji Wychowania Fizycznego. Jako delegat Zarządu Okręgowego na Okrąg Szkolny Wołyński wchodził w skład Zarządu Okręgowego dyr. Dr. Leon Kisiel. Na miejsce kol. Krystanowskiego, który złożył mandat, wylosowano z pośród zastępców członków Zarządu Okręgowego kol. E. Kostrzewskiego.

W okresie sprawozdawczym, t. j. od 10 kwietnia 1931 do 1 lutego b. r. odbyły się 2 posiedzenia pełnego Zarządu Okręgowego, połączone ze zjazdami prezesów Kół T. N. S. W. w Okręgu, a mianowicie 28.VI i 23.XII 1931, oraz 10 posiedzeń Wydziału.

Z Kółami Zarząd Okręgu utrzymywał ponadto kontakt zapomocą korespondencji (pism do Kół wysłano 146, otrzymano 88, przyczem nie jest tu liczona korespondencja w sprawie funduszu pośmiertnego), kwestionariuszy i okólników, których wysłano 6, i wizytacyj Kół przez delegatów Zarządu Okręgowego, których odbyło się 3.

W Kuratorjum Okręgu Szkolnego interwenjowano w sprawie 19 kolegów w sprawach przeniesienia w stan nieczynny, policzenia lat służby, przyspieszenia wypłaty kosztów przeniesienia, zatwierdzenia na stanowisku kierownika szkoły prywatnej i t. p. Stanowisko władz szkolnych okręgowych było wobec przedstawicieli Zarządu Okręgowego zawsze życzliwe. Nadto w kilku wypadkach interwenjowano w lwowskiej Izbie Skarbowej.

Po wakacjach u. r. Zarząd Okręgowy zorganizował pomoc prawną, z której korzystało wielu kolegów, dotkniętych redukcją, lub przedwczesnem przeniesieniem na emeryturę. Syndykiem był prof. Dr. Allenhaud.

Zarząd Okręgowy administrował funduszami: pośmiertnym, im. A. Mickiewicza i im. Czerneckich (patrz wyżej str. 42).

W maju i czerwcu 1931 r. Zarząd Okręgowy zorganizował wspólnie z Lwowskim Kółem T. N. S. W. cykl wykładów dla abiturjentów szkół średnich, informujących o studjach akademickich i o wyborze zawodu. Wykładów odbyło się 16, z nich 6 wygłoszono przez lwowską rozgłośnię Polskiego Radja.

Z inicjatywy Zarządu Okręgu Lwowskiego Koło Lwowskie T. N. S. W. zorganizowało we Lwowie 3-letnią szkołę średnią dla dorosłych w gmachu VII gimnazjum państwowego.

Utrzymywane od szeregu lat przez Zarząd Okręgu Lwowskiego T. N. S. W. wspólnie ze Stow. Chrześcijańsko Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych Polskie Muzeum Szkolne we Lwowie, zostało w okresie sprawozdawczym na podstawie upoważnień Zarządów Głównych obu Towarzystw ofiarowane Uniwersytetowi Poznańskiemu i wszystkie zbiory zarówno w książkach i rękopisach, jak i przedmiotach użytku szkolnego, zostały wysłane do Poznania.

Zarząd Okręgowy utrzymywał żywy kontakt z organizacjami pracowników państw. województwa lwowskiego; w szczególności przedstawiciele Zarządu Okręgowego był wiceprezesem Komitetu Porozumiewawczego tych organizacji.

IV. Sprawozdanie Zarządu Okręgu Łódzkiego.

W skład Zarządu Okręgowego wchodził: dyr. Kazimierz Koszyk, jako przewodniczący, dyr. Antoni Idźkowski, jako zastępca przewodniczącego, Alfred Romer, jako sekretarz, Marjusz Szarkowski, jako skarbnik; jako członkowie: Piotr Gorczykowski, Jan Jasiński, Zenon Keppe, Franciszek Oziębły, Eugenjusz Ruciński, Kazimierz Wąsowski, Jan Zarzycki — wszyscy z Łodzi; z prowincji: Jan Mażczyński z Kalisza, Janusz Munkiewicz i Henryk Popowski z Piotrkowa i Kazimierz Sadłowski z Tomaszowa Mazow. Kol. Jasiński i Romer ustąpił dnia 30 stycznia z powodu wyjazdu.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 3 posiedzenia pełnego Zarządu Okręgowego, 1 posiedzenie Wydziału i 5 posiedzeń Prezydium.

Kontakt z Kołami utrzymywano zapomocą korespondencji i okólników, których wysłano 5; oraz 1 kwestionariusz w sprawie niekwalifikowanych nauczycieli szkół średnich, dokonano wizytacji 2 Kół oraz odbyto 1 zjazd przewodniczących Kół T. N. S. W. w Okręgu.

W Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego interwenjowano w interesie 3 kolegów w sprawach przyznania etatu i zaopatrzenia emerytalnego; stosunek Kuratorjum był życzliwy.

Zarząd współpracował z wojewódzkim komitetem niesienia pomocy bezrobotnym, z którego zasiłków korzystali także bezrobotni nauczyciele szkół średnich.

Kontakt z prasą miejscową utrzymywała specjalna komisja prasowa.

V. Sprawozdanie Zarządu Okręgu Pomorskiego.

Zarząd Okręgu Pomorskiego składał się z kol.: Józefa Zagórskiego, jako przewodniczącego, Antoniny Stadniczeńkowej, sekretarki, kolegów: Sergiusza Biełszyckiego, ks. Stanisława Głowczewskiego, Mieczysława Kwiatkowskiego, Henryki Kulczyckiej, Aleksego Makowskiego, dyr. Stanisława Riessa, dyt. Tomasza Targowskiego, wszystkich z Torunia; z prowincji w skład Zarządu Okręgowego wchodził: dyr. Henryk Kozubski z Chojnic, dyr. Wilhelm Tyszkowski z Wejherowa, Helena Nadwodzka z Grudziądza, Karolina Schwarzwówna z Tczewa; jako przewodniczący Okręgowej Sekcji Nauczycieli Szkół Zawodowych wchodził w skład Zarządu kol. Roman Kociński.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 2 posiedzenia pełnego Zarządu Okręgowego, 3 posiedzenia Wydziału; Prezydium zbierało się co 2 tygodnie.

Kontakt z Kołami utrzymywano zapomocą korespondencji i okólników, których wysłano 5, oraz wizytacji Kół przez Przewodniczącego Okręgu, który odwiedził w okresie sprawozdawczym 5 Kół. Nadto zorganizowano 1 zjazd przewodniczących Kół.

W Kuratorjum Okręgu Szkolnego interwenjowano w sprawach 11 kolegów, nieraz kilkakrotnie w tej samej sprawie; interwencje dotyczyły: przyznania emerytury, zwolnienia ze służby, zaliczenia lat służby, zwłoki w wypłacie kwoty, przyznanej przez Najwyższy Trybunał Administracyjny, obliczeń wynagrodzenia za godziny kontraktowe, uzyskania zaliczki, odmowy w sprawie przyznania tytułu profesora. Stosunek Kuratorjum do wystąpień Zarządu Okręgowego był zawsze całkowicie życzliwy.

Zarząd Okręgowy współdziałał z Uniwersytetem Poznańskim w organizowaniu wykładow powstających przy pomocy Kół T. N. S. W. na terenie Okręgu.

Dochody Zarządu Okręgowego w 1931 r. wynosiły 1282 zł. 22 gr., rozchody 1137 zł. 58 gr., saldo na rok 1932 wynosi 144 zł. 64 gr.

VI. Sprawozdanie Zarządu Okręgu Poznańskiego.

W skład Zarządu Okręgu wchodził: Dr. Wład. Kowaleńko, jako przewodniczący, kol. Paluszkiwicz, jako sekretarz, jako członkowie kol. Dąbrowski, Duda, Flis, Klóskowski, Kuchinka, Dr. Rymaszewska, Schmidt, dyr. Waga, Zimmermannówna — wszyscy z Poznania; z prowincji kol.: z Inowrocławia Bondera i Molski, z Rawicza dyr. Gołąb, z Ostrowia kol. Komeza, z Bydgoszczy dr. Peliński, z Gniezna kol. Sosna, z Leszna dyr. Dr. Wowczak.

Pełny Zarząd Okręgowy odbył 2 posiedzenia, Wydział 5, Prezydium 4.

Odbyły się 3 wizytacje Kół, okólników do Kół wysłano 2.

Nadto wydawano drukowany „Biuletyn Zarządu Okręgu Poznańskiego T. N. S. W.”, który rozsyłano członkom Towarzystwa w Okręgu; w biuletynie poruszane były sprawy organizacyjne, dotyczące Okręgu; wydano w okresie sprawozdawczym 2 numery biuletynu.

W Kuratorjum Okręgu Szkolnego interwenjowano w sprawach 8 kolegów, przyczem stosunek Kuratorjum był zawsze bardzo przychylny.

W okresie od 24.III do 4.IV 1931 Zarząd Okręgowy zorganizował wycieczkę naukowo-krajoznawczą do Wiednia i Budapesztu celem poznania tamtejszego szkolnictwa. W wycieczce wzięło udział 36 osób.

Zorganizowano konkurs na pracę p. t. „Etyka zawodowa nauczyciela i jej budki”. Jury konkursu przystąpiło już do rozpatrywania nadesłanych prac.

Przy Zarządzie Okręgu istnieje fundusz pożyczkowy dla członków T. N. S. W. w Okręgu.

Dochody Zarządu Okręgowego wynosiły 2047 zł. 42 gr., wydatki 1421 zł., saldo 626 zł. 42 gr. Łącznie z saldem z r. 1930 w wysokości 4142 zł. 17 gr. i specjalnym funduszem wycieczkowym w wysokości 1000 zł., saldo na 1.II b. r. wynosi 5768 zł. 59 gr.

VII. Sprawozdanie Zarządu Okręgu śląskiego.

Skład Zarządu Okręgu Śląskiego stanowili: inż. Antoni Rożnowski, jako prezes, Józef Trzos, jako wiceprezes, Leon Drożdż, jako sekretarz, Wincenty Filipowicz, jako skarbnik; jako członkowie z wyboru kol. T. Dobrowolski, Dr. P. Kondziela, Zdz. Obrzud, J. Pięta, Fr. Popiołek, Wł. Piasecki. Jako weryfikacji, przewodniczący Kół, liczących ponad 25 członków, kol.: J. Hess, J. Wielebiński, St. Janicki, Fr. Kłęczar, S. Grudniewicz, dyr. J. Grzybowski, Fr. Kulisiewicz. Jako przewodniczący Sekcji Autonomicznych w skład Zarządu Okręgowego wchodził: inż. Z. Łabęcki, przewodniczący Sekcji Nauczycieli Szkół Zawodowych, kol. Marian Kulik, przew. Sekcji Wychowania Fizycznego.

Wydział i pełny Zarząd odbyły 10 posiedzeń. Okólników do Kół wysłano 6.

W Wydziale Oświecenia Publicznego Województwa Śląskiego interwenjowano wielokrotnie w sprawach zawodowych członków Towarzystwa w Okręgu, nadto złożono 5 memoriałów w sprawach ogólniejszych, m. in. w sprawie zamierzonego wprowadzenia z powrotem na terenie Województwa Śląskiego zniesionej dzięki staraniom T. N. S. W. ustawy sanacyjnej. Stosunek Wydziału Oświecenia do wystąpień Zarządu był życzliwy.

Przy Śląskim Instytucie Pedagogicznym zorganizowany został z inicjatywy Zarządu Okręgu Śląskiego kurs dla nauczycieli niewykwalifikowanych.

Zarząd Okręgu prowadzi w Wiedle budowę domu wypoczynkowego dla członków T. N. S. W. (patrz wyżej str. 40).

Drukowane sprawozdanie z działalności Zarządu Okręgowego zostało opublikowane w marcu b. r.

VIII. Sprawozdanie Zarządu Okręgu Warszawskiego.

W skład Zarządu Okręgu wchodził: dyr. Stanisław Świetlicki, jako przewodniczący, Tadeusz Uhma, jako zastępca przewodniczącego, Kazimierz Koniuszewski, jako sekretarz, Xawery Szwarc, jako skarbnik, jako członkowie z wyboru z Warszawy: Ignacy Kozielski, Marja Ossowska, Władysław Otto, ks. Stefan Piotrowski, Henryk Podlewski, Walerja de Tilly; z prowincji: Wacław Antosiewicz z Mińska Mazowieckiego, Julia Kisielska z Płocka, Wacław Mysłicki z Grodna. Jako weryfikacji wchodził w skład Zarządu przewodniczący wszystkich Kół, liczących ponad 25 członków, a mianowicie: Kół w Białymstoku, Grodnie, Mławie, Płocku, Pułtusk, Warszawie i Włocławku.

W okresie sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia pełnego Zarządu i 14 posiedzeń Wydziału.

Do Kół T. N. S. W. rozesłano 10 okólników, pism wpłynęło 698, wysłano 402.

Na skutek starań Zarządu Okręgu Warszawskiego Walne Zgromadzenie członków Towarzystwa Schroniska dla Nauczycielek w Zielonce zgodziło się na przyjęcie członków Zarządu Okręgowego T. N. S. W. z Warszawy na członków Towarzystwa Schroniska, przez co zwiększony został zasięg opieki nad najstarszymi nauczycielami szkolnictwa prywatnego w b. zaborze rosyjskim, rozłączanej przez Zarząd Okręgu.

Zarząd Okręgu prowadził rejestrację weteranów szkolnictwa średniego prywatnego celem przedstawienia ich spisu władzom w odpowiednim momencie.

IX. Sprawozdanie Zarządu Okręgu Wileńskiego.

W okresie sprawozdawczym w skład Zarządu wchodził: kol. dyr. B. Zapaśnik, jako przewodniczący, kol. Rukóży, jako zastępca przewodniczącego, dyr. J. Żelski, jako skarbnik i E. Lukas, jako sekretarz, jako członkowie z Wilna kol. S. Jastrzębski, A. Wrzesniowska, ks. Żeludziejewicz; z prowincji w skład Zarządu Okręgowego wchodził kol. Ancewicz z Mołodeczna i ks. Siekierko ze Święciań.

Posiedzeń plenarnych Zarządu Okręgowego odbyło 2, posiedzeń Wydziału 3.

Zarząd interwenjował kilkakrotnie w Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego w sprawie zwolnień niektórych kolegów oraz brał czynny udział w przejawach życia społecznego na terenie Wilna.

XIV. Sekcje Autonomiczne¹⁾.

I. Sekcja Autonomiczna Nauczycieli Szkół Zawodowych.

W skład Prezydium Głównego Sekcji wchodził kol.: inż. Z. Łabecki, jako przewodniczący, A. Anders, W. Filipowski, A. Rożnowski i R. Wazowski. Siedziba Prezydium Głównego były Katowice.

Organem Sekcji był miesięcznik p. t. „Szkolnictwo Zawodowe” (patrz wyżej str. 15).

Sekcja reprezentowana była przez swych przedstawicieli w osobach inż. Z. Łabeckiego, dyr. K. Petyniaka Saneckiego i p. Z. Iwaszkiewiczową na konferencjach, zwoływanych przez Ministerstwo W. R. i O. P. w sprawie organizacji Szkół Zawodowych.

Staraniem Sekcji wydany został „Spis Szkół Zawodowych w Polsce”.

Dochody Sekcji łącznie z subwencją Zarządu Głównego na wydawanie „Szkolnictwa Zawodowego” i koszty administracyjne wynosiły w 1931 r. 5036 zł. 88 gr., wydatki 5.743 zł. 30 gr.; niedobór w wysokości 706 zł. 42 gr. spowodowało wydawnictwo „Spisu Szkół Zawodowych w Polsce”.

Sekcja Autonomiczna Zakładów Kształcenia Nauczycieli.

W skład Sekcji wchodził wybrani na ósmym dorocznym Zejeździe Sekcji w Katowicach: dr. Antoni Mikulecki jako przewodniczący, dr. Marja Estreicherówna (Kraków), Aleksander Golecki (Kraków), Józef Lubczyński (Lwów), Julian Waga (Poznań), Targowski Tomasz (Toruń) i Kazimierz Próchnik (Warszawa). W ubiegłym okresie Prezydium odbyło trzy posiedzenia — posiedzenia pełnego Zarządu z powodu trudności finansowych nie odbyło — natomiast prezydium porozumiewało się z członkami Zarządu w poszczególnych sprawach.

Organem oficjalnym Sekcji był miesięcznik p. t. „Pedagogium” (patrz wyżej str. 15).

W dn. 8 kwietnia 1931 odbyło się w Katowicach z okazji W. Zjazdu T. N. S. W. doroczne posiedzenie Sekcji, na którym dr. Tadeusz Mikułowski wygłosił referat na temat „Zagadnienie kształcenia nauczycieli w związku z obecną sytuacją gospodarczą”, przedstawiając wnioski, mające na celu wyzyskanie przejściowego okresu nadmiaru nauczycieli dla pogłębienia ich wykształcenia zawodowego.

Ubiegły okres był wskutek nastroju przygnębienia i apatii wśród nauczycielstwa, wywołanego redukcjami — wybitnie niekorzystny dla pracy organizacyjnej. Nadto uzasadnione pogłoski o pracach nad nową ustawą o ustroju szkolnym utrudniały już rozpoczętą przez Sekcję pracę nad projektowanymi planami programu sześcioletniego seminarjum nauczycielskiego. Z innych prac zajęto się sprawą umniejszenia opieki lekarskiej i dentystycznej w zakładach kształcenia nauczycieli.

¹⁾ Skrót, dokonany według sprawozdań, nadesłanych Zarządowi Głównemu przez Prezydja Sekcyj.

Organizacje sekcyjne znajdują się w Okręgach: Krakowskim, Lwowskim, Poznańskim, Pomorskim i Warszawskim. Zarząd był z nimi w kontakcie, a wyniki zainteresowań poszczególnych sekcji i pracowników sekcyjnych znajdowały wyraz w artykułach, drukowanych w „Pedagogjum”. W okresie sprawozdawczym wybitnie ożywiła się w dalszym ciągu sekcja warszawska.

Zarząd w poszczególnych wypadkach interwenjował w sprawach personalnych u władz bądź pośrednio przez Zarząd Główny, bądź bezpośrednio.

Koszty biurowe i Zjazdu pokrywał Z. Gł. T. N. S. W., osobnych funduszy Sekcja nie miała.

XV. Obecny stan organizacji T. N. S. W.

Koła T. N. S. W.

W dniu 1 marca 1932 r. T. N. S. W. liczyło 191 Kół wobec 197 Kół w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Od kwietnia ubiegłego roku do 1 marca b. r. powstały Koła T. N. S. W. w Stopnicy w Okręgu Krakowskim, w Gdyni i w Kartuzach w Okręgu Pomorskim, w Otwocku i Rypinie w Okręgu Warszawskim; razem 5 nowych Kół.

Uległy likwidacji Koła: Pińczów i Wieliczka w Okręgu Krakowskim, Janów w Okręgu Lubelskim, Buczaczy, Rudnik nad Sanem i Ostróg na Wołyniu w Okręgu Lwowskim, Łask w Okręgu Łódzkim, Łuniniec i Prużana na Polesiu, Ciechanów i Płońsk w Okręgu Warszawskim; razem uległo likwidacji 11 Kół.

Okręgi T. N. S. W.

Towarzystwo liczyło 9 zorganizowanych Okręgów; Koła na Polesiu w liczbie 3 nie tworzyły osobnego Okręgu, ale nie zostały również przydzielone do innego Okręgu.

1) *Okręg Krakowski* liczył 34 Koła (wobec 35 w poprzednim okresie sprawozdawczym) i 1148 członków (wobec 1311 w poprzednim okresie sprawozdawczym).

2) *Okręg Lubelski* liczył 10 Kół (w r. 1931 — 11 Kół) i 228 członków (poprzednio 312).

3) *Okręg Lwowski* liczył 42 Koła (poprzednio 45 Kół) i 1095 członków (poprzednio 1241).

4) *Okręg Łódzki* liczył 11 Kół (poprzednio 12 Kół) i 300 członków (poprzednio 319).

5) *Okręg Pomorski* liczył 15 Kół (poprzednio 13) i 316 członków (poprzednio 302).

6) *Okręg Poznański* liczył 28 Kół (bez zmiany) i 663 członków (poprzednio 766).

7) *Okręg Śląski* liczył 15 Kół (bez zmiany) i 465 członków (poprzednio 541).

8) *Okręg Warszawski* liczył 24 Koła (bez zmiany) i 1528 członków (poprzednio 1530).

9) *Okręg Wileński* liczył 7 Kół (bez zmiany) i 175 członków (poprzednio 193).

Liczba i skład członków.

W styczniu 1932 roku liczyło T. N. S. W. ogółem 6024 członków wobec 6652 członków w poprzednim okresie sprawozdawczym. Spadek liczby członków tłumaczy się przede wszystkim masowymi redukcjami w szkolnictwie średnim państwowym, dokonanymi na początku bieżącego roku szkolnego; dowodzi tego fakt, że spadek liczby członków nie dotknął prawie wcale Okręgów T. N. S. W. z silnie rozbudowanym szkolnictwem prywatnym, jak Okręgi Warszawski i Łódzki. Na zmniejszenie się liczby członków zwłaszcza w mniejszych miastach prowincjonalnych wpłynęło również zmniejszenie płac, ponieważ niektórzy członkowie, występując z T. N. S. W., wyraźnie podkreślali, że zmuszeni są z żalem to uczynić, ale nie są w możności uiścić nadal składek do Towarzystwa ze względu na krytyczne położenie materialne.

Liczba członków, jak w latach poprzednich, obliczona została z możliwie największą dokładnością, tak, że wszyscy, zalegający z opłatą składek ponad przewidziany statutem termin, zostali z liczby członków skreśleni. Liczba członków obliczona została na podstawie wypełnionych przez Zarządy Kół kwestionariuszy, przyczem dane liczbowe, nadesłane przez Koła, zostały skontrolowane i ewentualnie poprawione przez buchalterję Zarządu Głównego. W tabeli Kół liczba członków tych Kół, które nie odesłały do Zarządu Głównego wypełnionych kwestionariuszy sprawozdawczych, została wpisana wyłącznie na podstawie danych buchalterji Zarządu Głównego.

Co się tyczy przynależności członków do różnych działów szkolnictwa, to w ogólnej liczbie członków było nauczycieli i dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących 4328 (wobec 5353 w poprzednim okresie sprawozdawczym); nauczycieli i dyrektorów seminarjów nauczycielskich 568, poprzednio 665; nauczycieli i dyrektorów szkół zawodowych 439, poprzednio 543; innych, t. zn. urzędników władz oświatowych i profesorów wyższych uczelni 75, poprzednio 91. Obliczenie liczby członków według rodzajów szkolnictwa nie jest oczywiście zupełnie dokładne ze względu na to, że nie wszystkie Koła odesłały wypełnione kwestionariusze sprawozdawcze, oraz ze względu na trudności, jakie sprawia zaliczenie do odpowiedniej kategorii członków, uczących jednocześnie w szkołach różnych działów szkolnictwa średniego.

XVI. Sprawozdanie Głównej Komisji Rozjemczej.

Do Komisji Rozjemczej na rok 1931/32 na Walnem Zebraniu w Katowicach wybrano kolegów: Jarosława Chełmińskiego, Michała Dowgirda, Władysława Gubrynowicza, Wacława Kłossa, dr. Marjana Reitera, dr. Jana Riemera, Bronisława Schuppa, Walerję de Tilly i Antoninę Walicką.

Na posiedzeniu w dniu 29 kwietnia 1931 r. Komisja wybrała przewodniczącego w osobie Jana Riemera i na posiedzeniu w dniu 10 maja 1931 r. zastępcę przewodniczącego w osobie Bronisława Schuppa.

Posiedzeń plenarnych Komisja odbyła w roku sprawozdawczym 6 obok posiedzeń kompletów.

Spraw niezakończonych z poprzedniego roku pozostało 5, w roku sprawozdawczym wpłynęło 4, razem 9. — Załatwiono wszystkie sprawy.

ISKRY *czyta każdy młody*

o ile go Nauczyciele i Wychowawcy o tym znakomitym tygodniku poinformują i do czytania zachęcą.

Żądajcie bezpłatnych numerów okazowych dla rozdania młodzieży w szkole.

WARSZAWA, WARECKA 14

XVII. Sprawozdanie Rachunkowe Zarządu Głównego T. N. S. W.
za rok 1931.
 (1.I—31.XII).

A. Wydatki i wpływy.

WYDATKI	Preliminowano na rok 1931	Wydano w roku 1931	Preliminarz na rok 1932
Koszty ogólne:			
1. Płace	16.000.—	14.276.—	14 000.—
2. Zjazd Zarządu Gł.	3.000.—	3.927.35	3 500.—
3. Delegacje	1.000.—	417.40	500.—
4. Sekcje Główne	2.000.—	931.70	1.000.—
5. Koszty kancelar.	3.500.—	4.227.24	3.000.—
6. „ gospodar.	500.—	434.62	400.—
7. „ udziału w inn. org. i zjazd.	4.000.—	2.254.90	2.000.—
8. Lokal	8.000.—	8.261.38	8 000.—
9. Sprawozd. Roczne	6 000.—	5.359.42	3.000.—
10. Walne Zgromadz.	2 000.—	2.746.75	500.—
11. Syndyk	2 000.—	987.60	1.500.—
12. Różne	500.—	798 15	500.—
13. Podatki i świadc.	2.000.—	1.557.74	1.500.—
14. Biuro Pośred. Pracy	49.500.—	230 25	300.—
Wydawnictwa:			
„Przegl. Pedag.”			
15. Płace	9.000.—	8.856.—	8.800.—
16. Honorarja	7.000.—	8.139.47	6.500.—
17. Druk	14.000.—	16 334.73	12.500.—
18. Papier	8.000.—	8.409.52	7.000.—
19. Ekspedycja	11 000.—	8.923.89	9.000.—
20. Różne	2.000.—	1.052.10	1.000.—
Inne czasopisma:			
21. Muzeum	3 000.—	3.000 —	3.000.—
22. Szkolnictwo Zaw.	3 700.—	3.700.—	2.500.—
23. Pedagogium	3.000 —	3.000.—	2.500.—
24. Wychow. Fizyczne	1.000.—	—	—
25. Rocz. Pedagog.	2.000.—	2.000 —	—
Nadzwyczajne:			
26. Różne i Propagan.	3.300 —	3.156.16	1.500 —
27. Niedobór r. 1931			784.55
Wydatki razem	116.500.—	112.982.37	94.781.55
WPŁYWY			
28. Składki	99.000.—	94.639 81	90.000.—
29. Ogłosz. i prenum.	7.000.—	7.964.97	4.500.—
30. Procenty	2.000.—	779.23	500.—
31. Różne	—	127.30	—
32. Pozost. z r. ub.	8.686.51	8.686.51	—
33. Niedobór r. 1931	—	784.55	—
Wpływy razem	116.686.51	112.982.37	95.000.—

B. Sprawozdanie kasowe.

Rk. Salda z 31 grudnia 1930

Saldo Rku	Dywidendy Książnicy-Atlasu	84.660.56	
" "	F. Mickiewicza	843.63	
" "	F. Heilperna	1.625.89	
" "	Pokoju Gościnnego	4.164.78	
Nadwyżka Rku	Zarządu Głównego	8 685.51	99.981.37
Saldo Rku	Dłużników	5 918.34	
" "	Pożyczek na Domy Wypocz.	56.874.25	
" "	Sum Przechodnich	1.523.90	64.316.49

I. Rk. Zarządu Głównego (w/g A) 103.511.31 112 982.37

II. Rk. Dywidendy Książnicy-Atlasu

1. Za	zakupione akcje		616.10
2. " "	dywidendę za r. 1930	41.360.—	
3. " "	różne koszty		827.20

III Rk F. Mickiewicza

1. Za	wpłaty ze składek czł.	5.548.54	
2. " "	wpłaty Z O. Lwów		6.392.17

IV. Rk. F. Wdzięczności

1. Za	wpłaty ze składek czł.	5.548.54	
2. " "	wpłaty Z O. Warszawa		5.548.54

V. Rk. F Budowy Domu

1. Za	wpłaty ze składek czł.	27.742.70	
2. " "	wpłaty Jantarowej Checzy		27.742.70

VI. Rk. F. Heilperna

1. Za	wpłatę Z. Gł.	54.11	
2. " "	wpłatę nagrody		1.680.—

VII. Rk. F Zjazdu Polonistów

1. Za	wpłatę salda II Zjazdu	998.15	
-------	----------------------------------	--------	--

VIII. Rk Pokoju Gościnnego

1. Za	wpłaty	1.356.85	
2. " "	zakupno inwentarza		1.861.12
3. " "	amortyzację inw.	333.56	

IX Rk. Inwentarza Pok. Gośc.

1. Za	przyrost wartości inw.	1.527.56	
-------	--------------------------------	----------	--

X. Rk. Dłużników

1. Za	wpłaty	200.—	
2. " "	wpłaty różne		8.031.—

XI Rk. Pożyczki na Domy Wyp.

1. Za	wpłaty do Jantarowej Checzy		26.260.—
2. " "	" " na Wiłę		4.000.—
3. " "	" " Krynice		20.039.41

XII. Rk. Sum Przechodnich

1. Za	wpłaty	6.535.92	
2. " "	wpłaty		4.153.47

Rk. Salda z dn. 31 grudnia 1931 r.

Niedobór Rku	Zarządu Głównego	781.55	
Saldo Rku	Dłużników	13.749.36	
" "	Pożyczek na Domy Wyp.	107.173.66	121.707.57
" "	Dywidendy Ks. A. (w maj.)	124.577.26	
" "	F. Zjazdu Polonistów	998.15	
" "	Pokoju Gościnnego	5.521.63	
" "	Sum Przechodnich	858.55	131.955.59
		416.406.18	416.406.18

C. Bilans Zamknięcia Zarządu Głównego T. N. S. W.

na dzień 31 XII.1931 r.

STAN CZYNNY

1. P. K. O.	6.170.73
2. Kasa	1.845.81
3. Lokaty	1.176.68
4. Akcje różne*)	149.560.70
5. Dłużnicy	13.749.36
6. Poż. na Domy Wyp.: a) Jantarowa Checza . .	79.134.25
b) Dom w Krynicy . . .	20 039.41
c) Wisła	8.000.—
7. Parcela a) we Lwowie . .	4.165.—
" b) w Bliżynie	100.—
8. Ruchomości Biura	9.200.45
9. " Pok. Gośc.	3 074.39
	<u>296 216.78</u>

STAN BIERNY

1. Sumy Przechodnie . . .	858.55
2. R/k Pokoju Gościn. . .	5.521.63
3. F. Kursów Wakacyj- nych	336.68
4. F. Bud. Domu w War- szawie	107.—
5. F. Zjazdu Polonistów . .	998.15
6. Majątek Zarz. Główn. . .	288.394.77
	<u>296.216.78</u>

*) 4140 akcji 100-złotowych „Książnicy-Atlasu” po średnim kursie 35.18 zł., 25 akcji Banku Polskiego po kursie 155 zł., $\frac{6}{20}$ akcji 100-złotowej Nasz Sklep — Urania.

D. Jantarowa Checza T.N.S.W.

Rachunek Strat i Nadwyżek za rok 1931.

STRATY

1. Procenty od pożyczek . .	6.318.—
2. Administracja letniska . .	4.611.06
3. Drobnny inwentarz	2.274.05
4. Dzierżawa placu	750.—
5. Nadwyżka	24.916.74
	<u>38.869.85</u>

NADWYŻKI

1. Składki czł. (F. B. D.) . .	27,742.70
2. Dochód z letniska	11.127.15
	<u>38.869.85</u>

Bilans Zamknięcia na dzień 31.XII.1931 r.

STAN CZYNNY.

1. P. K. O.	15.782.90
2. Kasa	2.469.30
3. Budowa domu	332.812.94
4. Dłużnicy	32.50
5. Ruchomości	24.515.86
	<u>375.613.50</u>

STAN BIERNY

1. Pożyczka od członków . .	47.200.40
2. Pożyczka od Zarz. Gł. . .	79.134.25
3. Sumy Przechodnie	67.50
4. Rk. Amortyzacji Domu . .	6 656.—
5. Majątek Jantarowej Ch. . .	242.555.35
	<u>375.613.50</u>

E. Ogólny Bilans T. N. S. W. na 1.I.1932 *).

STAN CZYNNY

I. Kasa:

1. Zarządu Głównego.	1.845 81
2. Jantarowej Checzy.	2.469.30
3. Okręgów (7)	7.717.86
4. Kół (124)	37.451.59

II. P. K. O.:

1. Zarządu Gł.	6.170.73
2. Jantarowej Checzy	15.782.90
3. Okręgów (4)	3.409.24

III. Lokaty:

1. Zarządu Gł.	1.176.68
2. Okręgów (4)	84.258.34
3. Kół	15.439.09

IV. Akcje i papiery wart.:

1. Zarządu Gł.	149.560.70
2. Okręgów (1)	21.216.—
3. Kół (7)	2.067.46

V. Dłużnicy:

1. Zarządu Gł.	92.883 61
2. Jantarowej Checzy	32 50
3. Okręgów (2)	5.328.35

VI. Realności:

1. Jantarowa Checza.	332.812.94
2. Krynica (Kraków).	51 620 —
3. Wisła (Katowice)	15.476.07
4. Lwów (parcela).	4.165.—
5. Bliżyn (parcela).	100.—
6. Sianki (Lwów)	62.177.—
7. Dębica (seminarium)	65.000.—
8. Biała (parcela)	10.000.—
9. Zamość (parc. na Pom.)	300.—

VII. Ruchomości:

1. Zarządu Gł.	12.274 84
2. Jantarowej Checzy.	24.515.86
3. Okręgów (5)	5.316 80
4. Kół (34)	31.369 44
5. Szkół T.N.S.W. (5)	62.319.62

1.124.257.73

STAN BIERNY

I. Sumy przechodnie:

1. Zarządu Gł.	858.55
2. Jantarowej Checzy.	67.50

II. Fund. Pokoju Gościn.

5.521.63

III. Fundusz im. Mickiewicza (Lwów)

35.140.82

2. F. Pośmiertny (Lwów) 23.478.80

3. „ im. Czarneckich „ 18.051.76

4. „ „ Sobieńskiego „ 2.490.35

5. „ Domu Młodz. „ 7 414.63

6. „ Wdzięczn. (W-wa) 17.427.34

7. „ Pośmiert (Kraków) 3 823 49

8. „ drobne Zarz. Gł. . 1.441.83

IV. Fund. amortyz. Jantarowej Checzy

6.656.—

V. Wierzytiele Jantarowej Checzy

126.334.65

VI. Majątek ogólny T. N. S. W.:

a) w pap. wart. 198.102.81

b) w realność. 541.651.01

739.753.82

c) w ruchom. 135.796.56 875.550.38

1.124.257.

Komisja Rewizyjna:

- (—) *Kajetan Golczewski* (Lwów)
- (—) *Eugeniusz Kosiński* (Lwów)
- (—) *Stefan Moycho* (Warszawa)
- (—) *Dr. Marek Piekarski* (Warszawa)
- (—) *Zygmunt Szczawiński* (Warszawa)

Księgowa:

- (—) *Eugenja Matczakówna*

Skarbnik:

- (—) *Władysław Kopczewski*

*) U w a g a, Bilans obejmuje majątek Towarzystwa, będący w zawiadywaniu zarówno Zarządu Głównego, jak Okręgów i Kół, Wobec jednak braku sprawozdań z pewnej liczby Kół oraz 1 Okręgu, a także niezawsze dokładnych danych, zawartych w sprawozdaniach, Bilans ten jest tylko próbą oceny całości majątku Towarzystwa, w szczególności „stan czynny” jest prawdopodobnie wyższy.

PROTOKÓŁ GŁÓWNEJ KOMISJI REWIZYJNEJ.

Na podstawie przedstawionych rachunków poszczególnych funduszków i załączników Komisja Rewizyjna stwierdziła zupełną zgodność powyższego zamknięcia, potwierdziła bilans Zarządu Głównego T. N. S. W., Jantarowej Checzy i bilans ogólny T. N. S. W., jako zestawione zgodnie z powyższem zamknięciem i odpowiadające faktycznemu stanowi. Wszystkie księgi i zapiski, jako też alegaty znalazła Komisja Rewizyjna w najzupełniejszym, wzorowym porządku i to pod każdym względem. Komisja Rewizyjna wyraża Skarbnikowi p. Władysławowi Kopczewskiemu głębokie uznanie i podziękowanie za nadzwyczaj sumienną, skrupulatną i bezinteresowną gospodarkę majątkiem Towarzystwa i wzorowe prowadzenie ksiąg. Komisja Rewizyjna stawia wniosek o udzielenie Zarządowi Głównemu absolutorjum i wyrażenie Skarbnikowi p. Władysławowi Kopczewskiemu uznania i podziękowania za jego pracę.

Warszawa 28 lutego 1932 r.

(Podpisy).

WNIOSKI ZARZĄDU GŁ. W ZWIĄZKU Z PRELIMINARZEM na r. 1932.

1. W związku z preliminarzem Walne Zgromadzenie uchwała na r. 1932 utrzymanie składki członkowskiej w dotychczasowej wysokości 2 zł. 50 gr. miesięcznie, płatnej przez 11 miesięcy.

2. Na r. 1932 pozostawia Walne Zgromadzenie dotychczasowy podział składki miesięcznej: przez 11 miesięcy zł. 1.50 dla Zarządu Głównego, 30 gr. dla Zarządów Okręgowych, przez dziesięć zaś miesięcy 50 gr. na Fundusz Budowy Domów, 10 gr. na Fundusz Wdzięczności, 10 gr. na Fundusz im. Mickiewicza; 70 gr. składki na fundusze z miesiąca lipca oraz ewentualnie składka za miesiąc dwunasty (sierpień) mogą iść na potrzeby Koła.

3. Walne Zgromadzenie upoważnia Skarbnika Zarządu Głównego do dokonywania przenoszeń wydatków z jednej pozycji do drugiej.

Sprawozdanie niniejsze po dokonaniu korekt i rewizji podpisane zostało do druku dnia 8 marca. W sprawozdaniu rozdział p. t. „Wydawnictwa T. N. S. W.” został zredagowany podług sprawozdań nadesłanych przez redakcje wydawnictw. Rozdziały p. t. „Tablice statystyczne Kół T. N. S. W.” i „Koła T. N. S. W.” opracował p. Wł. Kowalik, urzędnik biura Zarządu Głównego. Wszystkie pozostałe rozdziały z wyjątkiem sprawozdania skarbowego opracował sekretarz gen. kol. J. Grabowski, w którego rękach spoczywała naczelną redakcją sprawozdania.

Warszawa, 8 marca 1932.

(—) J. Grabowski.

SPIS ROZDZIAŁÓW.

I.	Wstęp.	3
II.	Skład Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rozjemczej i Głównej Komisji Rewizyjnej.	4
III.	Organizacja Pracy w Zarządzie Głównym.	7
IV.	Wydawnictwa T. N. S. W.	13
V.	Sprawy, dotyczące całości szkolnictwa średniego.	16
VI.	Sprawy, dotyczące szkolnictwa średniego państwowego.	23
VII.	Sprawy, dotyczące szkolnictwa średniego prywatnego.	29
VIII.	Reprezentacja T. N. S. W. nazewnątr.	36
IX.	Sprawy o charakterze lokalnym.	38
X.	Samopomoc materialna w T. N. S. W.	39
XI.	Tablice statystyczne Kół i Okręgów T. N. S. W.	44
XII.	Koła T. N. S. W.	50
XIII.	Okręgi T. N. S. W.	60
XIV.	Sekcje Autonomiczne.	65
XV.	Obecny stan organizacji T. N. S. W.	66
XVI.	Sprawozdanie Głównej Komisji Rozjemczej.	67
XVII.	Sprawozdanie rachunkowe Zarządu Głównego T. N. S. W. za rok 1931.	68